

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sacri sacerdotij defensio co[n]tra Lutheru[m]

Fisher, John

Coloniæ, 1525

VD16 F 1240

urn:nbn:de:hbz:466:1-30878

... quanto eū nō h̄ter. si uenit
... aliq̄ r̄ dicit q̄re nō
... filias tuas p̄stitui. quare
... uos eas manant. estis uos
... dicit ip̄e. q̄to q̄ pot̄i fatum
... q̄ dicit regi h̄ audet
... q̄re ip̄e filias suas nō p̄
... ueniam. q̄re uult eas ul' ea
... uel nuptiu tradi. p̄ce
... dicit i re sua uel aliq̄ ul' aliq̄
... retinuit q̄ q̄one p̄stultra
... arege francie q̄r nō
... regnū ur̄m ū n̄ aliq̄
... retineatis. ubi p̄misit do
... p̄ter unū. bene d̄
... **C**ertū ē q̄ dō misericordit egi
... cū simplice fornicat
... q̄r ē uis. q̄ pot̄i uo
... ad uitorū q̄ talē
... q̄d possit furari. cō
... q̄ dicit d̄beat cū
... q̄d possit. Cū mltib
... egi. uides ē dō q̄ ml
... labore iportato plem
... sollicitudine
... labore inuitendo. uo
... op̄ carnale obligari
... eas. Cū ple q̄ misericordit
... si simp fornicat
... ut p̄ri ostendim. Cū
... h̄ano dō i h̄ misericordit
... q̄r misericordit egi
... ab illa uoluptate
... uoluit q̄ nullus
... p̄. Adid. at

... hōies ē te nimis eent carnale
... q̄ n̄ allicet una allicet alia. V̄
... uo. xvij. d̄ d̄ rege. nō h̄bit u
... plimas q̄ illudat aiaz ei. V̄ p̄re
... capitate. fornicarie ē m̄lier
... paup̄at hōies r̄ fures reddūt.
... q̄ q̄ auferet ab alio. illa c
... amaret. l̄ p̄. aliq̄ p̄ cō i
... seq̄ret. Adid. aū q̄ q̄ p̄b
... ē q̄ mltiplicatē. q̄m h̄iam ū
... pater solodo ex hoc q̄ dicitū ē p̄
... ille q̄ oibz se exponunt. stiles effit
... p̄tea dō n̄ fac magz uam ip̄uict
... ul' mltitudie hōim. V̄n ecc. xvij
... cōcupiscit dō mltitudie filioz
... i fideliū r̄ iutiliū. fat ē dō q̄ me
... n̄ mal si ip̄cis sic decedant q̄ si
... nō fuissent. r̄ q̄ pl̄ ual. un̄ bon
... mille mali. V̄n. xvij. ecc. Ne uoc
... ris i filis ip̄is si mltiplicent
... uingit. a ueloz ē ē un̄ t̄ms d̄m q̄
... mille filii imp̄n. r̄ utile ē magz
... mori sine filiis q̄m relinq̄re filios
... imp̄ios. V̄n d̄ns b̄n p̄cep̄ q̄stulit
... ex q̄ seq̄r q̄ p̄uicēs i hōies q̄m
... ad h̄ q̄ plus saluam. V̄n ip̄e q̄stulit
... uiginitate r̄ castitate r̄ filia. p̄t
... tio ū fornicatōis. salce ad h̄ ual
... p̄fectōes s̄ q̄ saluam. Ne r̄ p̄stulit
... quozda hōim q̄b. i displū. p̄t
... dō plac̄ i m̄lieribz. r̄ plac̄ ū dō d̄
... oet i p̄stulit. **D' impotētia q̄tinet**
Multio t̄tatu q̄ multi allegan
... oluxia dicit ē ad d̄e ipotētia
... nedi q̄ mlti allegat. r̄ p̄ p̄tētem
... sa testioia. q̄ q̄s q̄ h̄ d̄t
... possum

...am originem prout a
Et tunc qz tu arbitrii ut in
ordinative captivat affe
ul' acti aliq' obligatus
tantiqz nctis arigit. et
fat elto sim libras abu
mittit eligendi. Cardina
les eos obsecrantes puf
ca mte ibu r p asphone

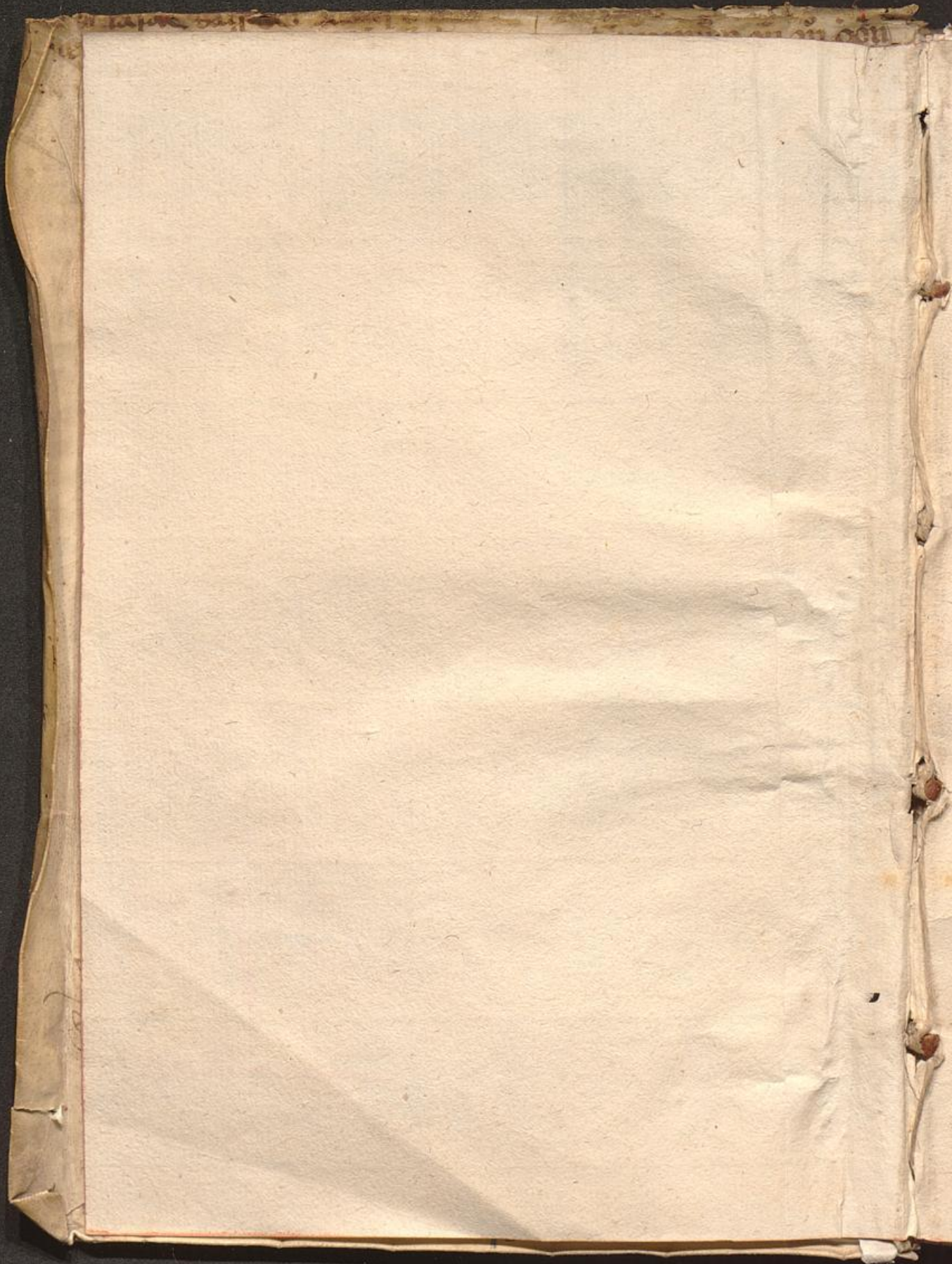
mus adfentia. Et nos
mich? pntones suctus
obligones octi mte mta
omra tu nuntia si cull
altus sunt mudo fita
tes mueli castam? ur
tam? r mib? tctimmg
oio care r taut nlls ad
illa obfiantu quob fit

Bernardus
Devotio in castitas in delitio
Dicitur in negotio
Devotus in multiloquio
Castitas in hoc mō seculo

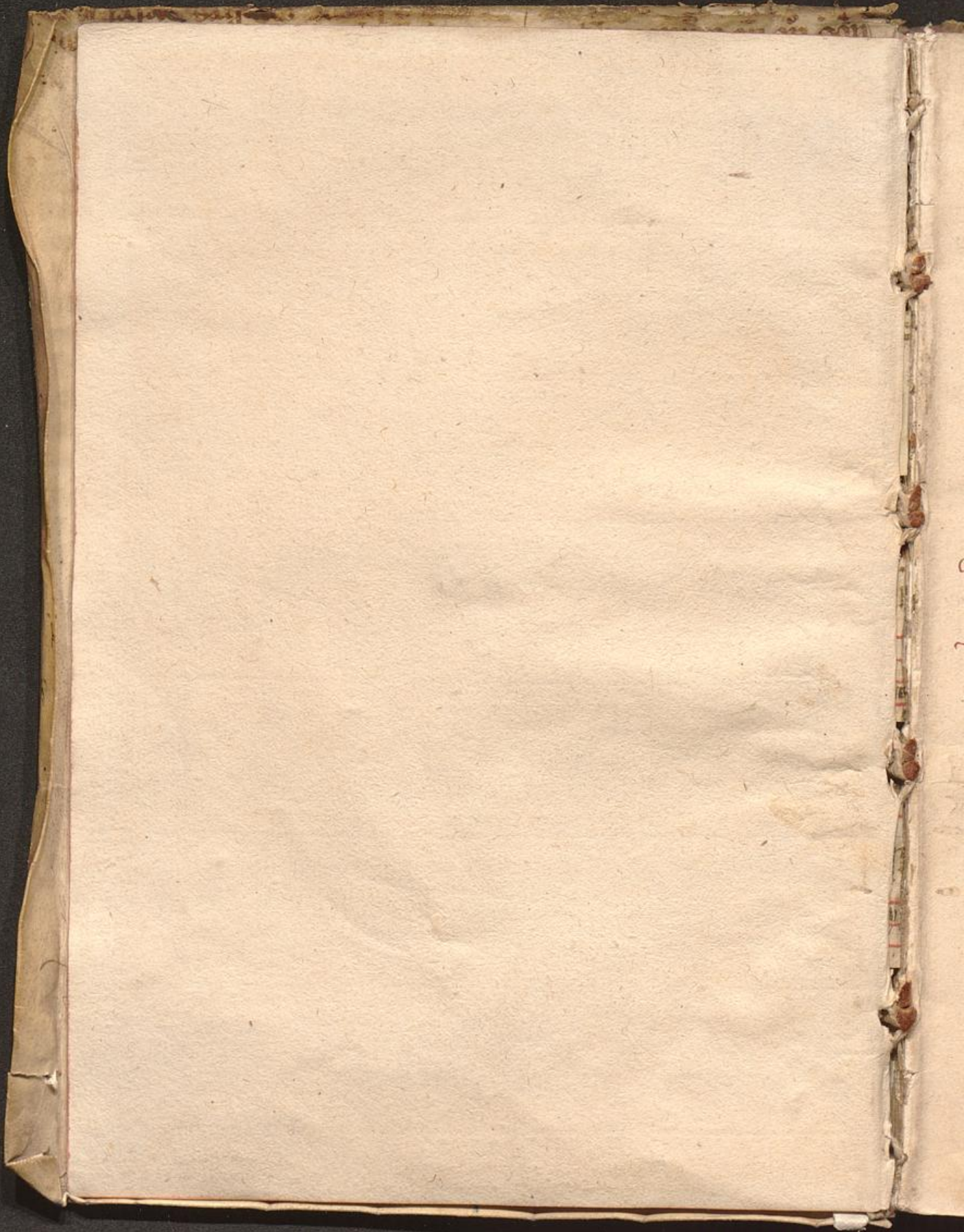
...unt nobis qd devotus quod est devotus
ad admg

J. XVI. 3.

~~7374~~

J XVI
3

Assentionis huiusmodi cofutatio iuxta Verum ac origi-
ginalum authenticum, nunc ad consensum diligentiorem
recognita, R. G. G. J. Rott. Episcopi, & Academiæ
Cæsariorum & Sæcularium

Sacri sacerdotij

Defensio cōtra Lutherū. per Reue-

rendissimū D. D. Ioannem Roffen, Episcopū, uirum singu-
lari eruditione omnifariam doctissimū, iam pri-
mum ab Archetypo euulgata.

Cum tabula & repertorio tractatorū

Coloniæ. In officina honesti ciuis Petri Quentell
Anno. M. **D**: XXV. Mense Junio.

Handwritten marginal note:
Ipsa esse & gualita

I N F O R M A T I O L E C T O R I S .

C Andide lector, opus omne in tres congressus partitum est: quorum quilibet adiecto numero in margine distinguitur. Indicis igitur primus numerus congressum designat: & alter mox sequens in margine inferiori querendus est: is autem materiam demonstrat si quam particularem queras. Exempli gratia, cum legis in indice. Admonendi sunt homines ne a fide desciscant. 2. 2. hoc est. Ista sententia habetur. Congressu. 2. post numerum. 2. in margine adsignatum, ante numerum. 3. itidem in reliquis obseruatur. Neque opere precium duxi in diuersis formis (quarum non eadem ratio numerorum erat) in plus duo millia multiplicatibus, magis molestum fuisset totiens foliorum numerum scilicet uariari quam multum lectori conducere. Qui autem uelit absque negotio numerum sue tabule adscribet.

A ddere aliqd scripturis non est prohibitu. congressu. 3. pagrapho 2	Blasphemat Lutherus sacerdotes dei esse sacerdotes Baal	3 23
Addita eni multa sunt per Paulum testamento christi	Catalogum summorum pontificum texitur	3 38
Admonendi sunt homines ne a fide desciscant	Cauere oportet a falsis dogmatibus	2 7
Aduersatur ecclesie catholice	Celestis influentia perpetua sublunaria	2 11
quisquis adhaerit Luthero	Cenam ultimam celebrauit christus cum discipulis	2 16
Allegatur plura ex libris non extantibus	Ceremonie singulares obseruabantur in ordinationibus	2. 33
Alexander papa electus est post	Christus preuis orationibus instituit apostolos	3 11
Ambrosius scripsit de (Euaristum)	Christus constituit presbyteros in ecclesia sua	3 38
sacerdotali dignitate	Christus pollicitus est manere cum ecclesia usque in finem mundi	1 3
Anacletus successit Clemen. in papatu	Christiani non debent omnes regere	3 38
Animabus cum quibusdam aliis precibus operetur multiplici ratione	Christiani indigent pastoribus & presbyteris	2 2
Apostoli sunt maxime gradibus insigniti	Christianus efficitur hostia per suam probitatem	2 16
Apostoli & discipuli longe distant	Circumcisus fuit Thimotheus a Paulo	2 10
Apostoli sunt ex infima plebe electi	Clerici ordinati sunt diuina peragebant	2 16
Apostoli sunt magna diligentia instituti	Confitendum est solis sacerdotibus	2 8
Apostolis est commissa cura ouium domus Israel	Confitentibus est solis sacerdotibus	1 11
Apostoli sunt a Christo instituti ad erudiendam plebem	Penitentes antiquus confitebantur peccata sua sacerdotibus	2 9
Apostolatus non missus est	Constantinus Cesar persequitur sacerdotibus	2 22
Apostolatus non in se est etiam	Corinthiorum laus	70.
non ponitur a Iohanne	Corinthii indocti fuerunt	3 18
Armatura dei opus est aduersum machinationes	Credi oportet plurima in scripturis non expressum	3 19
Archiepiscopus primus Hierosolymorum fuit Iacobus iustus	Credidit Titus in episcopo presbyterum ordinatum	3 19
Argumenta negatia sunt inualida	Cretus diuinus olim opt. seruabat	3 21
Authoritas dimittendi peccata est apostolis collata per resurrectionem	Cura pastoralis per necessaria est populo aduersus diabolum	2 16
Authoritas docendi non est reposita	Deus dicitur in scripturis agricola	2 16
Authoritas confitendi sacramenti eucharistie collata erat apostolis	Deus non est idem creditus ab Ethnicis, Iudeis & Christianis	2 33
Barnabas & Paulus ordinati alios ordinati	Diabolus insidiatur hominibus	2 16
Beseleel filius huri fecit tabernaculum federis	Diaconi gratiam consequiebantur in sua ordinatione	2 34
	Diaconis imponebantur manus	2 34
	Dignitas sacerdotum magna est & mirabilis	1 9

I N D E X

Dignitas sacerdotalis non est precio	rum non sunt omnes scripte	2 31
Discipuli & (cōparāda	Enaristus fuit successor Anacleti i papa	(tu. 3. 38
apostoli multum differunt	2 10. Eucharistiā cōsecrādi auto-	ritatē habuerūt apli a Christo. 2. 16
Docendorū apostolorū autoritatem cō	Docere non con	(tulit chr̄us aplis 2 17
Docere non con	uenit omnibus Christianis	3 13.
Docentē hoīes a deo & hoibus	3 6 Falsi pphete uitandi sunt	2. 7
Docere plebem est episcopoz	1 18 Festiuitates a chr̄ianis fiebant	1 12
Docere populū tenētur pastores	3 26 Fidei adherere admonendi sunt homies.	(2. 2
Doctor necessarius est uulgo ppter	siciem ingeniorum	2 3
Doctoribus opus est in ecclesia	3 4 Gradus diuersos oportet esse	(nus. 1. 8
Doctrina nō oēs immediate a deo acci	in ecclesiasti. Hierarchia	2. 20
Docere ȳbo nō competit (piunt	3 7 Gratias diuersas sortiti sunt apli a Chri	ibidem
idocoris, sed exemplo	Grā est aplis & alijs collata	(sto. 2. 16
Docere cōpetit solū ad hoc uocatis	3 29 ad ecclesie edificationem	2. 27
Docere non permittitur indocti	3 28 Grā diuersimode & ob alias rōes data ē	
Docere non permittitur mulierib.	3 33 Grā dat in signi (apost. & reliqs. 2. 28	
Doctoz dignitas est magna	1 9 uisibilis exhibitione	ibid.
Docti non sunt omnes a deo	3 32. Grā dabal manuū ipositione	2. 34
Dogmata falsorum prophetarum sum-	Gregi christiano proficiendi sunt pasto-	(stores & doct. 2. 7
mopere cauenda sunt	27	
E		
Ecclesia sequitur q̄ p̄ceribus eius adheret	Hierarchia ecclesiasti. habet diuersos gra	(dus, 2. 20
Ecclesia mediolauensis multa	(1 22 Heresis nulla fuit in	eccl. usq; ad tempus Aniceti 3. 39.
passa est a Constantio	1 4 Hereses nascūt i eccl. ex pastoz negligē	
Ecclesie ministri dicuntur celi	2 11 Heretici dicunt fere	1. 5. (3. 39
Ecclesia est spiritualis orbis	2 11 Aduersus heret. prescribendū est	1.
Ecclesia primatiua que oli fuerat	ex uni Hoies sunt tardi ad bona opa	2. 5
uersis collectus cetus	1 22 Hoies sunt proni ad malum	2. 4
Ecclesia usq; ad tempus Aniceti mansit	Honorandi sunt episcopi	1. 15
Ecclesiastica Hierar	(incorrupta 3 36	Hostia efficit q̄sq; sua probitate 3. 1
chia habet diuersos gradus	2 20	I (soly mitanus. 3. 38
Ecclesiastica potestas confertur a Chri-	sto	1 1
Eginus successit Thelesphoro in papatu	Iacob. iustus fuit primus archieps Hiero	
Electio quomodo rite fieri	(3 38	Idiote & laici non dnt ȳbo sed operibus
possit	1 9.	Ioannes euangelia (bonis docere. 3. 26
Electio Matthie fit preuijs orōnib.	1 39	ordinauit apud Ephesum 1. 12
Electio Matthie fiebat exclusis mulieri	Inferiora ppetuant superioroz influentia.	
Emerere non licet dignita	(bus 3 36	Inspiratio nō sola sufficit. 3. 12. (2. 11
tem sacerdotalem	1 8	Intercessorib. ad deū opus est 3. 5
Episcopi sunt hortandi	1 15	Ireneus discip. fuit polycarpi 3. 37
Episcopi & presbyteri differunt	1 3	Iudicari non debent sacerdotes a mini-
Episcopi sunt apostolorū successo.	3 20	L (stris 1. 16
Episcopos oportet honorare	1 15	Lactant. errauit circa Christi conuersa-
Epūs Corinthioz uir sinceriss. fidei. 1. 14	Laici dnt non tā	(tionem i tris. 3. 7
Epūs non minus q̄ a tribus episcopis or	Libri non omes extāt	(p̄byteris. 3. 36
Eruditiones aplo (dinari pōt.	3 38	quos autores allegant 3. 11

INDEX

Loqui in ecclesiam nō permittitur mu	Mathie electione excludebatur	3 36
Luthero adherētes (clericis 3 33	N	
aduersantē ecclesie catholice	Negligentia pastorū plurimū obest po	1 22
Luthe. lacerat Pauli auctoritates	O (pulo Christiano	3 39
Lutherus inuertit Paulum	Obediendū est superioribus	3 30
Lutherus ambit superioritatē	Officiū pastoris est populū erudire	3 4
Lutheri cōiicia regerunt in eūdē	Officia sacerdotum sunt sacrificare et o	ibidē
M	rare pro peccatis aliorum	2 8
Magistros mystici tabernaculi consti-	Orare debent sacerdotes pro hominum	
Magistratus elegeba (tuit deus	Orationes aliorum (delictis	1 8
tur manuum impositione	sunt nobis necessarie	3 5
Maria sup oēs mulieres prerogatiuas	Orōnes aliqꝝ postulatuit paulus	3 5
Maria omni laude di- (habuit	Oolial filius Achisameth cooperatus est	3 34
gnissima est	Beseleel in factura federis	ibidē.
Mariae laudem detrahentes grauitet pu	Ordines ecclesiastici sunt diuersi atque	
Matthie electio (nientur ibidem.	distincti	1 16 & 2 21
fit praxiis orationibus	Ordinum uarietas ut aliqui apostolos,	1 9
Matthias primo non erat ordinatus, quā	ceteri alios discipulos representēt	2 10
uis postea ut ceteri apostoli	Ordinationes olim fiebāt sicūdū statuta	2 25
Mediolanēsis ecclesia a Cōstatio multa	Ordinationes fiebant (diuina	1 14
Melchisedech protulit (patitur	manuum impositione	2 31
panem & uinum	Ordinandus doctrine & probitatis testi	
Melchisedech erat sacerdos dei	monium habebit	1 13
Melchisedech rex erat & sacerdos	P	2 38
Melchisedech rex salem fuit	Papa tenet superioritatē in ecclesia	2 45
Melchisedech interpretatur rex iusticie.	Papa audire debet reuelationes narran-	
Misteriū sacerd. et laicorꝝ nō ē idē	Paparū catalogus ante (tem	3 36
Memora ecclesie non sunt eadē	Anicetum & sotherem	3 13
Ministri nō debēt sacerd. iudicare	Passio christi per sacramenta applicata	2 16
Ministerii nomen non conuenit omnis	Pastores unguuntur (sanctificat	3 2
bus christianis eadem ratione	ad euangelizandum	3 18
Ministri ecclesie uocantur celi	Pastores manebunt in ecclesia usqꝝ in fi-	2 11
Missam sine episcopo celebrari nō licet	Pastores alii preter (nem mūdi	2 20
Modus optimus in diuino	christum sunt necessarii	1 15
cultu a clericis seruabatur	Pastoris officiū ē erudire subditos	1 12
Moyses constituit iudices sibi cooperato	Pastoribus opus est ad interpellendum,	
res in Populo gubernando	ad instruēdū, atqꝝ ad plura alia	2 41
Monitore indiget populus, ne in uitia la	Pastorꝝ officiū est docere plebē	2 4
Mulieres non forciuntur (batur	Pastorꝝ negligētia ē pplo pniciosa	2 4
docendi munus	Paulus reliquit Titum Crete, gratia in-	3 33
Mulieribus docēdi auctoritatē deus pro	struendi & emendandi populi	3 26.
hibuit	Paulus missus erat ad presbyterorꝝ ordi-	ibidē.
Mulieres uetantur docere	nationem	ibidem
Item mulieres in ecclesia loqui non per	Paulus ieiuniis & orationib. ac manuū	2 9
mittuntur	impositione fuit creatus	ibidem.
Mulierē debere prophetare Paulus nuf-	Paulus ordinatur apostolus	2 24
quam precipit	Pauli nomen mutatur	3 35
Mulieribus docēdi ius adēptū est	Paulus petiit aliorum orationes	ibidē
Mulieres que Christum sequebantur in		3 5

OPERIS.

Paulus asserit se idoneū euangelij mini	Qui uos audit me audit non om̄ibus di-
Paulus testatur se ha (strū, 3. 35	R etū 3 32
bere officium docendi gentes 3 25	Recepta sunt multa ī eccl. absq̄ scriptu
Paulus fuit ep̄s Treuerorū 1 4	Regere eccl. non om̄ibus (ris 3 21
Paulinus a Constātio pluria patit̄ 1 4	christianis competit 3 18
Pax ecclesijs restituta est post maximi	Rex post ep̄m honorandus est 1 15
mortem 1 12	Ritus sacerdotalis est ab apost. & Chrō
Pctōrū dimittendorū autoritatē cōtulit	S (1 a
Chr̄s apl̄s post resurrectionē. 2 16	Sacerdotij v̄itas ab om̄ib. semper est al
Penitendum est oportune 1 15	Sacerdotij v̄eritas a sanctis (serta 1. 20
Philipp. conuertit Samaritas ad Chr̄m.	ad nos deriuata est 1 21
Pius papa successor fuit Egini (2 34	Sacerdotū ē summa om̄m bonorū 1 15
pontificis 3 38	Sacerdotiū diuinitus institutū est 3 17
Plebei non mediāt inter deū & sacerdo-	Sacerdotiū est duplex 2 48. & 3 3
Plebs dicitur ædificatio & (tes 2 24	Sacerdotiū nō licet mercari 1 8
agricolatio 3 23	Sacerdotiū peculiare est eorū q̄ popul. p-
Plebis & sacerdotū sunt diuersa appella	Sacerdotum diuersi (iunt 3 3
Polycarpus fuit discipulus (tiōes. 3. 24	gradus sunt necessarij 3 20
Ioannis apost. 1. 15. & 3. 37	Sardotū diuersi sunt appellatiōes. 1 19
Popul. indiget monitorib. ne in uicia la	Sacerdotū. sepe fit mētio ī script. 3 15
Populi torpor debet sacris (baē 2 4	Sacerdotis nomē a priscis reptū est. 3 16
monitis excuti 2 5	Sacerdotes differunt a plebeis 3 17
Ptās ecclesiast. primū a Christo collata	Sacerdot. sunt discipulorū Chr̄i successo
Prelaturam ecclesiasticam (est 1 1	Sacerdotes sūt psbyteri. 3. 23. (res. 3. 20
oportet perpetuari 2 18	Sacerdotes dicuntur presides 3 23
Prelatos eccles. sue p̄fecit Chr̄s 2 14	Sacerdotis nomen apostoli certa ratiōe
Prelatus rite ad officiū uocād. ē 2 23	Sacerdotes (non utebantur. 3 15
Prelati eccl. uicupant̄ agricole. 2 28	uocantur tauri 1 5
Presbyteri ieiunjs, orationibus, &c. cre	Sacerdotes & presbyteri sunt idem 1 2
Presbyteri h̄nt singulare (abant 22 4	Sacerdotis uocabulū uitabant apl̄i pro-
ministerium 3 38	Sacerdotes infestā (pter errores 1 19
Presbyteri per apl̄os ordinati ad ecclē.	tur a Constantio 1 4
utilitatē a spū sctō cōstituti sunt. 2. 25	Sacerdotes d̄nt orare & sanctificare pro
Presb. & sacerdotes reīp̄a īdem 1 2	aliorum delictis 1 8
Presbyteri & (ribus omnibus. 3 18	Sacerd. a plebe secernunt̄. 3. 23
episcopi differunt 1 3	Sacerd. sunt sobrij, ieiunij, uigilātes. ibi.
Presb. & ep̄i noīa confundūt̄ 3 18	Sacerdotes dicuntur cooperarij 3 23
Presb. ministeriū h̄nt, nō cōe cū laicis.	Sacerdotes dicuntur agricolē ibidē.
Preuilegia plurima dedit (3 36	Sacerdotes dicuntur christi 3 31
Christus apost. peculiariter 2 27	Sacerdotes bis ununtur ibidem
Procliuī sunt hoīes ad malū 2 4	Sacerdotū dignitas & officiū 1 10
Prophete nedum futura predicere, sed &	Sacerdotes in sui ordinatioue (1 16
Prophetare uoluit (p̄ntia dicere. 1 9	recipiunt donum gratie 2 26
Paul. solū eos qui hoc munus accepisset	Sacerdotes ununtur spiritualiter in mē
Prophete dicitur Chr̄i 3 31 (3 29	Sacerdotē esse non cōuenit (re. 2 29
Prophetare sumitur multifarīā 3 34	omni christiano. ibidem
	Sacerdotes sunt h̄ndi qui rite ordinantur.

Q

4 3

I N D E X

pastores ecclesiarum	2 35	Successio Chri perpetuabitur	2. 18
Sacerdotes erant apostolorum successo-		Supioritate eccleie tenet papa	3. 30
Sacerdos est unusquisq; (res. 2 46		T	(2 15
sibi ipsi	2 48 & 3 14	Tabernaculum foederis fecit Beseleel.	
Sacerdotu magna est dignitas	1 9	Tabernaculi mystici deputauit deus co-	
Sacerdotes mediant inter Christu & po-		operatores & magistros	ibide.
Sacramenta sunt me- (pulum 2 48		Tardi sunt hoies ad bona opera	2. 5
dia reconciliationis	3 2	Tertullianus est insignis auctor	1 a
Sacrificabant eisdem rebus Christus, &		Tertull. edidit libri de prescriptionibus	
Melchisedech.	2 46	Thelesphorus successor (hereticos.) a	
Sacrificare est officiu sacerdotu	1 8	fuit Sixti pape	3. 38
Sacrificabat Christus que ad modu Mel-		Theodidactu esse non cui libet equo con-	
chisedech ibi.		Testamento (tenit, ne no obediat. 3. 32	
Sacrificium altaris in (chisedech ibi.		Christi multa addidit Paulus	3 21
figura premonstratum est	ibid.	Timotheus p Paul. ordinatus est	2 26
Sacrificiu oportet saepius reiterari.	3 2	Timotheus recipit gratiam ad officij sui	
Sacrificabat Chrs in pane & uino: 2. 36		idoneitatem	ibid.
Sacrificium commune erat Christo &		Timotheo bis manus iposite sunt.	2. 31
Melchisedech	2. 37. & 2 40	Timotheus non legitur a Paulo bapti-	
Sacrificium altaris perpetuabit.	2. 45	natus cu ptae cosecradi alios	2 33
Sacrif. altaris dr Liturgia	3 18	Timotheus fuit eps ordi- (zatus. ibi.	
Samarite sunt p Philip. couersi ad Chri-		natus cu ptae cosecradi alios	2 33
stificanti, qbus Christi (st. 2. 34		Timotheus fuit a Pau. circuncisus. ibid.	
passio p sacramenta coicatur.	3. 2	Titus recipit gram in ordinatio c. 2. 22	
Saul ostensus est propheta	1 9	Titus fuit constitutus episco. Cretenfis.	
Scripte non sunt oes aploru eruditiones.		Titus habuit potestatem	(2 33
Scripte sunt ab Ignatio apo	(2. 30	ordinandi alios.	ibid.
stolorum traditiones	ibid.	V	
Scripturis no oia tradita sunt	3 18	Verba Apostolis dicta congruunt in ali-	
Script. sacris no est simpliciter phibitu		Veritas non fuit olim oc- (os 3 32	
Segnitie populi dne (addere 3 21		cultata usq; ad Luthes	1 20
prelati excutere monitis suis	2 5	Victima Christi reiteratur sacrificio al-	
Sensus corporales discernuntur ab inuice		Vnetio spiritualis est	(taris 3 2
Sequi antiquos facile possumus (2 12		sacerdotibus necessaria	2 29
absq; periculo	1 21	Vnetio no conuenit oibus nec eade roe	
Qui ecclesie proceres sequitur (utiq;		Vocandus est qui pastoratus offi- (ibi.	
ecclesiam sequitur	1 22	cium rite exerceat	2 22
Sixtus successit Alexad. i papatu.	3 38	Vocati sunt a spiritu sancto qui legiti-	
Stephanus erat plenus gratia	2 34	me pastores ordinabantur	2. 24

EPISTOLA DEDICATORIA AVTORIS AD REVE-
rendissimum dominum Episcopum Londoniensem.
Reuerendo in Christo patri & domino, Domino Londoniensi epo.

Salutem plurimam integerrime presul, libellum quem pro sacerdotij defen-
sione contra L V T H E R I calumnias dudum scripsimus, legendum
obtulimus paternitati tue, nimirum ut acerrimi iudicij tui cui plurimum
fidimus audita censura uel suppri meremus, abs te, non probatum, uel securi-
us emitterem is, ubi semel tuo fuisset comprobata calculo. Quid multis perle-
gisti nec oscitanter ut aiebas, castigasti locos aliquot, comprobasti ceu dignu qui

prelo committeretur, affirmasti demum te nihil ambigere, quin esset de Lutheranis uictoriam reportaturus. Ego igitur hoc tuo iudicio fretus libellum emisi, quæ & tuo nomine censui nuncupandum, non modo quod id tua erga me promeretur amicitia, uerum etiam quod ea ratione libellus exhibit commendatior, si tam eximij presulis nomenclaturam in frontispicio gerat. Quis enim in Guthberto Ludonienſi non intelligit eruditionem esse nõ uulgarem, nitorem sermonis, morum grauitatem, adde super grege uigilantiam, & ut paucis rem complectar, uitam optimo presule dignam, Sed & tam feliciter successit iudicium illud tuum, quod super assertionis Lutherane confutatione per nos olim edita ferebas, ut deinceps te censoribus ita placuisse libellum ipsum, ut licet quinquies iam sit excusus, adhuc tamen a multis adeo desideratur, ut Franciscus Bipliopola denuo parat excudere. Que res palam indicat non modo non cecum te fuisse iudicem, uerum etiam ingentem adhuc superesse catholicorum numerum, neque omnes ad Lutheri factionem a Christo descuiſſe. Desciſcunt autem haud dubie quotquot Lutheri fidem adhibent. Nam quum sit una & in diuisa christi ueritas, ipsa uel apud priores ecclesie pastores tota, uel apud Lutherum tota sit oportet. Nõ potest enim diuidi magis quam Christus ipse quem Paulus constanter negat partiri posse. Quamobrem si uera dogmata uerumque scripturarum intellectum priores patres nobis tradiderunt, falsa sint & pestifera necesse est que Lutherus iam docet. Nam hæc illis plusquam ex diametro pugnare quis non uidet? Quod enim patres asseuerant Lutherus negat. Quod illi contra negant, ipse palam affirmat. Quamobrem quum sint in istis plurima que fidem christianam uehementer tangant, aut Lutherum aut patres a Christo defecisse non est ambiguum. Iam uero quisquis a Christo defecerit in eternam ibit perditionem, etiam ipsi patres si a Christo defecissent, omnes haud dubie damnati sunt. At manifestum est eos defecisse si quicquam docuissent quod fidei repugnat. Neque enim satis est uno articulo negato ceteros affirmare, uerum oportet singulos articulos profiteri, uel saltem a nullo penitus dissentire. Nam qui uel uni cuiſlibet incredulus est, is non iniuria totius fidei reus habebitur. Quis enim diceret Arrium ueram habuisse fidem, qui tamen articulos fidei complures palam affirmauit fides itaque nemini uera est, nisi cui pariter & integra fuerit. Quamobrem si patres uni cuius articulo, qui fidem concernit, fuissent increduli, iam uelut fidei desertores omnes ad unum damnati sunt. Neque illi solum sed & auditores cuncti qui fidem falsis eorum dogmatibus adhiberunt. Quod uel cogitatu quam horrendum sit nemo qui pius est non aduertit. Sic enim ferme quotquot fuissent citra apostolorum tempora, periissent cuncti. Adde quod & paracletus frustra missus a Christo fuisset ob docendam omnem ueritatem, si cuncti priores ecclesie pastores tot erroribus concorditer imbuerent plebem sine permissi. Quin & ipse Christus frustra tot annorum centenarios fuisset his qui nos antecesserunt christianis & natus & mortuus. Auribus itaque christianis execrandum est, quod tot eximij patres, quibus ecclesiam CHRISTI sponsam erudire commissum fuit, tot falsis dogmatibus eam corrupissent. Sed age, si non sufficiant illa, disquiramus exactius an patres an Lutherus aberrasse probabilius fuerit. Dogmata patrum iam circiter annos mille quingentos in ecclesia catholica perdurarunt. Nõ de cunctis intelligo, sed de multis quæ Lutherus palam inficiat, & pre se timidis de quibus in hoc libello controuertimus, hereses autem Lutheri. (de tota ipsa farragine loquitur) uix annos quatuor uiguerunt, nisi forsitan a prioribus heresiarcho petat originem, a quibus profecto maximam eorum partem quæ scribit emendauit. Nam tolle Vuidetum, Hussum, Vuesselum, Gocchium, ptenuis & macilentus admodum remanebit Lutherus.

Ex illoꝝ enim suffuratis, a notatiõib. se diuinitẽ & suffarcinatũ reddidit. Ceterũ si re-
lictis prioribus ueritas ad illos transfugisset, iam saltẽ nõ pugnaret ipsa sectũ, atq; id
in articulis non paucis fidem christianã uehementẽ spectantibus. Vt em̃ aliquõ
exempli causa memorẽ, tradit uiculus christianã iusticiã opibus maxime con-
stare, Lutherus cõtrarium, hoc est sola fide, non opibus omnino contendit. Negat
Uiculus in Eucharistia uerũ esse corpus Christi. Contra Lutherus id uerbis affir-
mat aptissimis. Ioannes Hus pontificẽ Romanũ totius ecclesiã diuino iure Monar-
cham p̃fiteretur, Lutherus contra penitus reclamationem Porro Vueselus & Gocchius, a
q;bus haud pauca desumpsit Lutherus, sacramentum ordinis & sacerdotium atq; Misse sacrificiũ
ex ordinatiõẽ fatentur esse diuina, & diuam uirginem & angelos
præcibus implorandus esse censent. At nihil horũ admittit Lutherus. Vides itaq; lecto-
r ne utiquã inter istos qñ sic inter se dissident residere fidei ueritatẽ. Nec posse
Lutherũ ab illis totius sui dogmatis antiquitatẽ repetere. Quare uerũ est quod præ-
diximus, totã ipsam farraginem Lutheranoꝝ hæresum, uix iam quatuor annos esse
natam. Pergamus igitẽ in eo quod coepimus Dogmata patrum iam circiter annos
mille quingentos in ecclesia perdurarunt. Hereses autẽ Lutheri uix annos quatuor.
Dogmata patrũ per ipsam ecclesiã sepius cõprobata sunt. At cũ plures hereses Lu-
theri per mltã sanctissima cõcilia fuere pridẽ cõdemnate. Dogmata patrũ clarissi-
mis a deo miraculis constabilia sunt, Lutherũ uero neq; unũ adhuc miraculum fe-
cisse cõperio, nisi miraculum qd esse dixit tot monasterioꝝ demolitiõẽ, tot mona-
chã deo decicatarũ cõstuprationem, tot apostatarũ licentiã, qui sanctã religione
sanctissimorũq; patrũ regulis (quas ante uouerunt) omnino spretis & abruptis, ad
feditissimas sue carnis libidines explendas uelut canis ad uomitũ reuersi sunt. Et cer-
te quis non uidet, si post tantos & tam longeuos patrũ errores, ueritas iã tandem
Lutheranis illuxisset, eam oportuisse nouis cõfirmari miraculis, & clarioribusq; q̃
fuerant ea, quibus olim doctrina patrũ ecclesiã cõmendata fuit. Hæc profecto si
qd exacte secum expendat, multo uerisimilius esse perspiciet, a sanctissimis illis pa-
tribus emanasse nobis ueritatẽ, q̃ a furioso Luthero. Quare quũ fieri nequeat, ut
utriq; uera dixerint, quorũ dicta sibi ipsis tantopere pugnant quũq; nec possit ipsa
uitas quis mō secari, manifeste colligitur eã apud patres, & apud ecclesiã a patri-
bus hætenus eruditam, omnino q̃ri oportere. Nos itaq; pro fidei ueritate q̃ eccle-
siã catholice priores patres assiduis & iisdem sanctissimis eruditionibus cõmenda-
rũ, nõ dubitabimus cũ Luthero suisq; sectatoribus cõserere manus, quos iam ab
secto pudoris & pudicitie freno, pariter & iusti cuiusq; ordinis p̃turbato statu, ue-
lut totius reipublice cõmunes hostes, non pudet quorũq; possunt una secum in p̃ni-
ciem precipitare. Et si mille nos afficiant cõtumelijs, quarũ & sunt artifices peritissi-
mi, neq; aliud quicquam sciunt magis quam conuitijs & contumelijs insectari
quoslibet, eas uel ob ueritatis defensionem perferemus, uel iustioribus alijs retaliã
bimus calumnijs. Sophistas uocant, id quod frequens eis in ore conuiciũ est. Nos
uicissim eos id qd uere sunt apostatas appellabimus. Si uocent iusticiarios, & hoc
cecu probum quoddam orthodoxis frequenter obiiciunt, nos rectius eos (q̃ pesti-
morũ operum autores sint) nepharios appellare possumus. Sed aristotelicos ap-
pellabunt, neq; nobis deest quod illis uicissim obiiciamus, & multo quidem ue-
rius, nimirum hæreticos omnium qui unquã fuerant pestilentissimos asseremus.
Verum satius utriq; parti foret, semotis cõnuitijs & omnipertinacia, totis uiribus
unitatem pariter & ueritatem sectari catholicam, quam a cunctis præcis orthodo-
xis hætenus per ipsum spiritum instructis & gubernatis iam complures annorũ
centenarios fuisse fideliter obseruatam apertissime constat. Sed iam longe quam
institueramus prolixiores fuimus. Bene ualebis. Ex Roffa.

PROLOGVS AVTHORIS .I.

quo intentionem suam, pariter ac materiam & libri partitionem, simul atq; seriem insinuat.

OMPLVRES libros qui iam pridem ex officina Lutheri prodierunt in orbē, haud citra grauē animi dolorē perlegi, nimirū q̄ in eis tantū ubiq; ueneni sparsum offenderim, q̄ simpliciorū animi, neq; paruo numero, lætaliter indies inficiuntur, At nullum unquam pestilentiore, infaniorē, impudentiore uidi, quam illum cui de abroganda missa titulū adhibuit, in quo molitur penitus abrogare corporis & sanguinis CHRISTI sacrificium, quod hactenus ab ecclesia cum primis habitum est salutiferū, & ingentis omnibus Christi fidelibus deuotionis incentiuū. Ut autem istud probabilius efficiat, multa garrulitate contendit nullum esse sacerdotium uisibile, sed id sacerdotij, quod tot sæculis patres priores usurparunt, partim humanis mendacijs confictum, partim satanicis instinctibus erectum fuisse, modis omnibus affirmat. Sic enim ait prope libelli sui exordium, Certus esto, nec ulla persuasione falli te sinas, quisquis esse uoles pure Christianus, nullum esse in nouo testamento sacerdotium uisibile & externum, nisi quod humanis mendacijs est per Satanam erectum. Quamobrē (ne diuti⁹ morer lectorē) treis impetus aduersus sacrum sacerdotium idem Lutherus facit, hoc est, tribus argumentis, uelut totidem arietibus, ipsum impetit, quibus (ut ipse putat) sacerdotij ueritatem subruit funditus. Sic em̄, postea q̄ impetus illos in sacerdotes iaculatus fuerit, illico subdit. Persuasum arbitror his tribus argumentis ab unde omnibus pijs cōscientijs, sacerdotium istud missale & papisticum prorsus Satanae operationem esse, unde satis fideliter erudiri quisq; potest, ne quicq̄ apd̄ eos recte & pie geri credit, & missas istas sacrificias non nisi ad iniuriam testamenti dominici repertas, proinde nihil in toto mundo æque fugiendum, detestandumq; esse, atq; speciosas huius sacerdotij lernas, missas culturas, pietates & religiones, Siquidem præstat, publicum lenonem aut latronem esse q̄ huius generis sacerdotem

Lutherus de abroganda missa.

Sacerdotium infectatur.

Trifariam aduersus sacerdotiū pugnat

A

PROLOGVS.

Exclamatio
authoris.

Agendorum
ratio.

Partitio
operis

Hæc ille. Proh deum immortalem, Quis tam impia mendacia Christi mysterijs impropere ferat equanimiter? Quis tam iniquas contumelias in dei sacerdotes haud grauatim audiat? Imo quis tantas blasphemias, absque cordis ingenti merore & lachrymis possit legere, si tamen aliquam in suo pectore christianæ pietatis micam habeat uel minimam? Nos itaque de Christi benignitate confisi, tres alios impetus uicissim in Lutherum uibrare conabimur, quibus (nisi plurimum fallor) ueluti spongia quadam abstergemus omnia, quæcumque Lutherus scedo suo & blasphemio ore sacerdotibus exprobrauit. Cæterum ne confusio quæpiam fiat, & lector incertus reddatur quoties de impetibus sermo fit, an de nostris, an de Lutheri potius intelligamur, nos nostros impetus, congressus appellabimus. Primus itaque congressus erit præscriptio prioris ueritatis, quæ nobis a primis ipsis ecclesiæ fundatoribus per orthodoxos patres infallibiliter promanauit. Secundus erit digesta quedam ex literis sacris axiomatum aliquot series in aciem instructa, qua plane sacerdotium illud, quod ipse uisibile uocat, statuatur. Tertius erit singularum operationum Lutheri dilucida manifestatio, itaque conuulsio. Cæterum, ne multis uerbis tempus teramus inaniter, rem ipsam paucis aggrediamur.

VETERVM EXEMPLO

author præscribendum aduersus Lutherum cenſet.

Tertullianus author uetustus & insignis (cuius libros ob singularē in eius eruditionē, Cyprianus nullo nō die lectitare solitus est) quæ hæreticos insectat (quod & sæpe fecit) præscriptionē eis prius receptæ ueritatis obijcere cōsueuit. Quæ sane morē obseruat nō solū aduersus Martionē & Hermogenē, quos acerrime coarguit, uerū etiā aduersus oēs hæreticos librum ædidit, cui de præscriptionibus hæreticorum titulum adhibuit. In quo libro pluribus aduersus eos rationibus, de ueritate catholica docet esse præscribendum. Quod si pro re quæ uis unquam aduersus aliquem hæreticum præscribi queat, profecto iustius id fieri nunquam potuit, quam aduersus Lutherum pro ueritate sacerdotij. Nam in hac ueritate oēs ecclesie quotquot ab apostolorum temporibus institutæ fuerant unanimiter cōspirant. Id quod facile perspicuum fiet oibus qui non segniter authores euoluerint, quoquot ab ipsis ecclesie, primis incunabulis aliquid scripserunt. Nemo enim illorum est qui non de sacerdotio faciat mentionē, uti mox ostendemus. Quod si cunctæ, quæ iam per orbem extant Ecclesie sacerdotibus utantur, & eiusdem unctis atque cōsecratis, quis non eas aliquando ritum hunc a uiris apostolicis & hos ab apostolis, apostolos autem a Christo, iudicabit accepisse? Ostendat Lutherus, si potest, in toto orbe ecclesiam aliquam per quemuis apostolorum, siue per quemuis apostolicum institutam, quæ ritum istum non sequitur. Nos autem proferre possumus ecclesiam per apostolos cōditam, in qua per continuam episcoporum successionem, iuxta seriē ab initio decurrentem is ritus obseruatur. Quod si Lutherus nihil eiusmodi queat afferre, palam est apud æquum quemuis iudicem, nos aduersus hoc mendacium, & reces Lutheri cōmentum iure præscripsisse. At Lutherus pro suo cōmento scripturas in medium affert. De scripturis ipsis mox uidebimus. Nunc interea disquiramus a quibus magis uerisimiliter ecclesie quæ iam per orbem cōstitutæ sunt, huius doctrinæ semina susceperint. Hic de neotericis nihil dicam, quod de his nemo dubitat, quoniam sacerdotio subscribunt oēs. Omnia igitur innumera recentiorum turba, nos ab Augustino primo inchoabimus, a quo gradatim per alios cōscendemus.

Contra hæreticos præscribendum fore.

Ritus sacerdotialis ab apostolis est, & Christo.

Authores ceremoniarum ecclesie.

Ordo discendorum

CONGRESSVS PRIMVS

¶ Priscoꝝ auctoritatibus sacerdotij institutio
& facultas comprobatur.

- .I. **A**ugustinus igit̃ præter hoc q̃ ubiq; presbyteros uocat sacerdotes, sic de sacerdotũ ordinatione libro quaestio-
nũ ueteris & noui testamēti, cap. 93. scribit. Illud aut̃ q̃ in sus-
flasse in discipulos dñs legi post dies paucos resurrectionis sue
& dixisse, Accipite spiritũ sanctũ, ecclesiastica potestas colla-
ta intelligi esse. Quia em̃ omnia in traditione dominica per
spiritũ sanctũ agunt̃, idcirco cũ regula eis & forma tradit̃ hui⁹
disciplinæ, dicit̃ eis. Accipite spiritũ sanctum. Et quia uere ad
ius ecclesiasticũ pertinet, statim subiecit dicens. Cuius tenueri-
tis peccata, tenebunt̃. & cuius remisieritis, remittunt̃ ei. In spi-
ratio ergo hæc, gratia quædã est, quæ p̃ traditionẽ infunditur
ordinatis, per quã cõmendatiores habeant̃. Vnde ap̃tus dicit
ad Timotheũ. Noli (inquit) negligere gratiã quæ est in te, quæ
data est tibi per impositionẽ manũ presbyterij. Semel ergo
fieri oportuit, ut de cætero traditio ista nõ sine dono sp̃s san-
cti esse crederet̃. Sicut em̃ in saluatore forma data est uisibili-
ter, ut post baptismũ sp̃s sanctus credẽtibus de cætero inuisi-
biliter dati nõ ambigeret̃. Ita & in supradicta causa, forma da-
ta est in principio, ut ex eo traditioni ecclesiasticæ sp̃s sanct⁹
infusus credatur. Hactenus Augustinus.
- II. ¶ Subscribit & huic Hieronymus in ep̃la ad Euagriũ, do-
cens presbyteros & ep̃os esse sacerdotes. Audio (inquit) quẽ-
dã in tantã erupisse uecordiã, ut diaconos presbyteris, id est,
Ep̃is anteferet. Nã cũ ap̃tus perspicue doceat eosdẽ esse pres-
byteros quos ep̃os, quid patit̃ mensar̃ & uiduar̃ minister, ut
supra eos se tumidus efferat, ad quor̃ preces, Christi corpus
sanguisq; cõficiat̃? Quæris auctoritatẽ? Audi testimoniũ. Pau-
lus & Timotheus serui Iesu Christi, omnibus sanctis in Ch̃o
Iesu, qui sunt Philippis cũ ep̃is & diaconis. Vis & aliud exem-
plũ? In actibus ap̃tor̃ ad unius ecclesiæ sacerdotes, ita Paulus
loquitur, Attendite uobis & cuncto gregi, in quo uos sp̃s
sanctus posuit ep̃os ut regeretis ecclesiam dñi, quã acquisiuit
sanguine suo. Hæc Hieronymus, Quibus uerbis, tãetsi discri-
men inter ep̃iscopos & presbyteros nullũ faciat, tamẽ utrosq;

Cõferit potes-
tas ecclesiastica

Iohan. 20.

I. Timo. 4.

Matthæ. 3.

Presbyteri &
ep̃i idẽ qui sa-
cerdotes.

Capit. primo

Actuum 20.

que uocat sacerdotes.

¶ Ambrosius quoq; sup epistolā ad Timotheū sic ait. Post III
ep̄m tamen diaconatus ordinationē subiecit. Quare? Nisi ga
episcopi & presbyteri una ordinatio est: uterq; em̄ sacerdos
est, Sed Ep̄s primus est, ut omnis ep̄s presbyter sit: nō ta
men om̄is presbyter ep̄s, hic em̄ ep̄s est qui inter presbyte
ros primus est. Deniq; Timotheū presbyter ordinatū signi
ficat, sed quia ante se alter non habebat, ep̄s erat. Hæc ille.
Idē etiā de sacerdotali dignitate librū ædidit peculiarem.

¶ Hillarius itē aduersus Constantiū Cæsarē, sacerdotum IIII
meminit, inquit. Et tu Paulinū beatæ passionis uirū blandi
mento sollicitatū relegasti, & ecclesiā sanctā Treuerorū tali sa
cerdote spoliasti. Edictis fidē terruisti, ipsum usq; ad mortem
demutasti exilijs & fatigasti, extra christianū quoq; nomē re
legasti, ne panē aut de horreo tuo sumeret, aut de montanæ
maximillæq; antro prophanatū expectaret. Mediolanēsem
p̄ssimā plæbē, quā tu furore terroris tui turbasti, tribuni tui
adierūt sancta sanctorū, & uia sibi omni p̄ populū crudelitate
pandentes protraxerūt de altario sacerdotes. Hæc Hillarius
Crudelitas in Paulinum,
Sacerdotum infestatio

¶ Arnobius etiā in psalmū octauū sic ait. Hæretici sunt q
quali ferē in sylua legis latebrā fouent, ut ex occulto lædant
conciliū taurorū inter uaccas populorū. Lædere em̄ studēt sa
cerdotū cōcilia, q hoc loco tauri nominātur apti altario inter
uaccas, id est, inter plebes surdas & ignaras agētes. Hæc ille.
Hæretici di
cuntur feræ
Sacerdotes
uocāt tauri

¶ Accedit & illis Cyprianus ad Florentinū Pupianū scri
bens. Itaq; qui Christo nō credit sacerdotē faciēti, postea cre
dere incipiet sacerdotē uindicāti. Quanq; sciam omnia ridicu
la & uisiones ineptas quibusdā uideri, sed utiq; illis qui malūt
contra sacerdotes credere q̄ sacerdoti. Hæc ille. VI

¶ Tertullianus insup in libro de Monogamia sic laicis op
probrat, q se pares facerent sacerdotibus. Quū extollimur &
inflamur (inquit) aduersus cleꝛ, tunc unū omnes sumus, tunc
om̄es sacerdotes sumus, qui sacerdotes nos deo & patri fecit.
Quū ad peregrinationē disciplinæ sacerdotalis prouocamur
deponimus infulas, & impares sumus. Ecce uides & hui⁹ tē
poribus fuit sacerdotū usus. Et q̄q; alibi dicat autoritatē ec
Apo. 10.
Nō oēs catho
lici sunt sacer
dotes. VII

CONGRESSVS PRIMVS

Græcorū sniæ
subijciuntur

Pro fidelibus
orandum

VIII.

Sacerdotij di-
gnitas nō est
mercāda p̄cio

Sacerdotū of-
ficia & condi-
tiones

I. Timo. 3
IX

Electio qualis
erit fiet

clesiæ cōstituisse differentiā inter ordinē & plebē, subdit tamē honorem illum per ordinis confessum esse sanctificatū a deo. Sed hactenus pro latinis, iam quid Græci de sacerdotio senserint, auscultemus. Inter quos primus occurrit Damascenus qui in libello de purgatorio recenset ad hūc modū. Nō em̄ temere in ecclesia dei a sapientissimis suis discipulis sancita sunt hæc & tradita, ut sacerdos in tremēdis mysterijs preces faciat pro fidelibus defunctis. Hæc Damascenus.

¶ Gennadius itē Constantinopolitanæ urbis epūs in ep̄la ad totū orbem missa, quā interpretatur uerba Christi, uidelicet gratis accepistis gratis date, subdit. Simplex & manifestus mandati huius sermo est. Nihil hic ambiguum, nihil hic supra captum nostrum, nulla hic opus sophistica enarratione. A me (inquit) accepistis sacerdotij dignitatē, pro qua si uel paruum uel magnū quid dependistis, si hæc uendita est a me, uæ nundate & uos eam alijs. Hæc ille.

¶ Ad hæc Cyrillus supra Leuiticū ita scribēs. Vult ergo sermo diuinus, sobrios esse dñi sacerdotes, utpote qui accedentes ad altare dei, orare pro populo debeāt, & pro alienis interuenire delictis, qui portionē in terra nō habeant, sed ipse dñs portio eorū sit. Et paulo post, vult ergo istos qbus dñs portio est, sobrios esse, ieiunos, uigilātes in omni tpe, maxime autē cū ad exorandū dñm & sacrificandū in cōspectu eius, altaribus presto sunt. Quæ mādāta in tantū uim sui seruāt, & omni obseruātia custodienda sunt, ut & ap̄lus hæc eadē noui testamēti legibus firmet. In q̄ similiter etiā ipse sacerdotibus uel principibus sacerdotū uitæ regulas penes, dicit eos non debere eē uino multo seruiētes, sed sobrios esse. Hæc Cyrillus.

¶ Chrysostomus quoq; in ep̄la prima ad Timotheū sic scribit. Doctoris sacerdotisq; dignitas magna est atq; mirabilis, et quæ reuera diuina sentētia cōprobāda sit, ut quis ea dign⁹ ad ducaſ in mediū, ita & pridē fiebat, ita nunc quoq; fit, quoties absq; humana passiōe huiusmodi electiones celebramus. Cū nihil omnino seculare, nihil tēporale intuentes, neq; ad gratiā neq; ad odiū factmus. Nā etsi tanta nobis spūs plenitudo non adest, sufficit uoluntas optima, uel sola, deū ut ordinationi nō

De sacra sacerdotij defensione cōtra Lutherū. IIII

strā concurrat. attrahere, quippe ne apostoli quidē tunc spūs ^{Actu. 1.}
gratiā adepti erant, cū Matthiā elegerūt, sed orationi negotiū
permittentes, ipsum apłoz numero adiecerūt, neq; em̄ intue-
bant humanā amicitiaē gratiam, ita nobis quoq; faciendū est,
enimvero ubi ea quæ certa sunt, omnibusq; manifesta negli-
gimus, quo pacto nobis deus reuelabit incerta? Si in modico ^{Lucæ. 16}
inquit fideles nō fuistis, quod magnū & uerū est, quis dabit uo-
bis? Tunc aut̄ quia nihil fiebat humanū, sacerdotes etiā ex pro-
pheta ueniebāt. Quid est ex prophetia? Ex spū sancto. Quip ^{Prophetia.}
pe munus est prophetiaē, nō modo futura prædicere, uerū & ^{I. Roma. 10.}
præsentia dicere. quoniā & Saul prophetia ostēsus est, q̄ inter
uasa latebat. Deus em̄ reuera iustis prophetia itidē fuit, cū di- ^{Act. 13.}
cit spūs sc̄tus. Separate mihi Paulū & Barnabā. Ita & Timo- ^{Act. 16.}
theus electus est, prophetias aut̄ hic plurimas dicit fortassis, et
illā p̄ quā ip̄m acceperat, q̄n̄ eū & circūcidit atq; ordinauit quē
admodū & ipse scribit. Noli negligere grām q̄ ē in te. hec ille ^{I. Timo. 4.}

¶ Cōsentit & ihs Gregorius Nazianzænus in carminibus
ad episcopos, ita scribens,

O sacrificia mittentes incruenta sacerdotes
O animarum custodes gloriosi, o magni
Figmentum dei manibus in uestris ferentes
O deum hominibus ualde excellentem in unum ducentes
O mundi fundamenta, uitæ lux, columen uerbi,
Sacerdotes uitæ infinibilis splendide,
Christiferi, sedibus insidentes optimis
Excelsi theatris gaudentes decentibus.

XI

¶ Et Basilius item sacerdotū meminit in libro de instituti-
one monachoz cap. 21. Quærens an quisq; debeat omnibus
peccata sua confiteri, an sacerdotibus solis, Et postea respon-
det q̄ necessariū uidef̄ confiteri peccata sacerdotibus, utpote
q̄bus dispensatio mysterioz cōmissa est. Sicut & ij q̄ antiquus
pcenitebāt, inueniunt apud sanctos cōfessi esse pctā sua. Scrip- ^{Mat. 3}
tū est in euāgelio, q̄a Iohāni baptistaē cōfitebant̄ populi pctā
sua. Et in actibus apłoz, apłis, ij qui baptizabāt. Hęc Basilius ^{Act. 19}
¶ Eusebius insup libro. 3. ca. 22. narrat, q̄ Iohānes apłs quū ^{XII}
post tyrāni obitū, de Pathmos insula Ephesū rediret, rogabat̄

CONGRESSVS PRIMVS

etiã uicinas illustrare prouincias, quo uel ecclesias fundaret in quibus nõ erãt locis, uel in quibus erãt, sacerdotibus, ac ministris instrueret, secundũ quod ei de unoquoq; spũs sanctus in dicasset. Hęc ille. Et nescio quoties idẽ memorat de cõsecratis episcopis ac sacerdotibus, refert etiã libru nono, ca. decimo

Q postq̃ pax ecclesiis per Maximini mortẽ reddita fuerat, quõ festiuitates a nostris frequẽtissime gerebãtur, cũ omni lætitia & exultatione, per urbes & loca singula ecclesiarũ dedicationibus celebratis. Cõgregabãtur in unũ sacerdotes, nec pigebat etiã longe positos cõuenire, quia nullũ longũ uidebat spaciũ charitati. Cõcurrebãt etiã populi ad populos, & tanq̃ uere mēbra unius corporis Christi iungi sibi inuicẽ, sociariq; gaudebãt, uideret in eis cõpleri figura illa prophetica, quæ cũ

Ezechi. 37 sacramẽto quodã prædicata est, dicẽs. Quia cõgregabit os ad os, & iunctura ad iuncturã, quibus etiã unus spũs inesse omnibus infusus mēbris, & una anima merito dicit, quia & una in omnibus fides, & unus in omnibus colit̃ deus, atq; ex uno ore hymnos oēs cõcinnunt deo. Iã uero ingens in sacerdotijs & ministerijs, atq; in omnibus quæ ad religionis obseruatiã pertinent, grã refulgebat. Adstabãt hic psallentiũ chori, iuuenes & uirgines, seniores cũ iunioribus laudabãt nomen dñi. Hic mystica ministeria ordinatis ac dispositis uicibus agebãtur, pontificũ quoq; & sacerdotũ cõsessus, ipsa canicie uenerabilis eminus præfulgebat. Iã uero si quis per grãm dñi inspiratus, sermonẽ proferret ad populũ cũ omni silẽtio ora cunctoꝝ in eũ, oculiq; cõuersi tanq̃ cœlitus sibi per eũ denunciari aliquid expectabãt. Pauca auditorũ reuerentiã, tãtus ordo in sacerdotibus seruabat. Inde alius atq; alius, & nõ solũ duo uel tres sicut

I. Corin. 14 apłus dixit, cæteris examinãtib; loquebãtur, sed & quãtiscũq; dabat̃ sermo in adapertione oris sui ut magis cõstaret in eis, illud quod Moyses dixerat, Quis dabit omnẽ ecclesiã dei prophettare? Nusq̃ em̃ liuor aderat, nullũ pulsabat inuidia, dona

I. Corin. 14 dei populis ministrabãtur, unusquisq; secundũ quod scriptum est, ad ædificationẽ ecclesiæ abũdare querebat. Et omnia hæc in charitate gerebãtur, ita ut se honore inuicẽ præuenirent & alter alterũ se duceret meliorẽ. Nã simplices quicq; admira

bant, & suspiciebāt eos qui per sapientiā uerbi populos instru-
ebant. Sapientes uero & eruditi uiri præferebāt eos, quib⁹ pu-
ra uita & sincera simplicitas offerēdi deo hostias, maiorē fi-
dutiā dabat, eisq; immolādi sacrificij permittebat officiū, q̄s fa-
miliarior uitæ simplicitas in cordis puritate seruabat. Sic sum-
mo studio pquirebat alter in altero q̄d pferret. Hæc Eusebius

¶ Similiter & Origenes super Leuiticū omilia sexta sic ait **XIII**
Requirīt em̄ in ordinando sacerdote, & præsentia populi, ut
sciant oēs & certi sint, quia qui præstātor est ex omni popu-
lo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni uirtute eminentior, il-
le eligīt ad sacerdotiū, & hoc adstāte populo, ne qua postmo-
dū retractio cuiq; ne quis scrupulus resideret. Hoc est autē qd̄
& ap̄tus præcipit in ordinatione sacerdotis dicēs, Oportet autē **I. Timo. 3.**
illū & testimoniū habere bonū ab his q̄ foris sunt. Hæc Orig.
Et q̄q; hi nō pauci sint, sed & plurimū autentici, nō grauabi-
mur tamē adhuc & alios his uetustiores in mediū afferre, qui
uel ap̄tis cōtemporanei fuerint, uel eorū tēporibus admodum
uicini, ut & apostolici cognomentū rectissime mereantur.

¶ Egesippus primū, in quarto cōmentarioꝝ libro, ubi sen-
tentiā suæ fidei plenissima cū astructiōe designat, indicat hoc **XIII**
etiā quod cū ad urbē Romā pergeret, plurimis per loca singu-
la ep̄is in sermone & charitate cōgressus, oēs eiusdē fidei p̄di-
catores doctoresq; reppererit, simul & de Corinthioꝝ eccl̄ia
loquens ait. Et permāsit ecclesia Corinthioꝝ in prædicatiōe
recta usq; ad primū ep̄iscopū, quē Romā nauigās uidi, & res-
fedi cū eo apud Corinthū diebus multis, delectatus puritate fi-
dei eius. Cū autē uenissem Romā, permāsi inibi, donec Anice **Ordinationes**
to Soter, & Soteri successit Eleutherus. Sed in omnibus istis **quomodo or-**
ordinationibus, uel in cæteris quas per reliquas urbes uiderā,
ita omnia habebātur, sicut lex antiquitus tradidit & prophete
indicauerunt & dominus statuit. Hæc ille.

¶ Ignatius autē apertius in eplā ad Smyrnenses tā missę q̄ sa-
cerdotū facit mentionē. Non licet (inquit) sine ep̄scopo neq;
offerre neq; sacrificiū immolare neq; missas celebrare. Sed si
ei uisum fuerit secundū beneplacitū dei, tunc demū tutū & fir-
mū erit. Ergo omnia quæcūq; agitis & facitis iam mutabilia **XV**

CONGRESSVS PRIMVS

Episcopus honorandus. sunt, ut corrigamus nos in deo cū tēpus habemus p̄nitēdi. Quod em̄ incertū est, non habet confessionē. Ecce em̄ homo inquit & opera eius cū eo. Sicut scriptū est. Honora inquit fili deū & regē, ego autē dico, Honorate quidē deū & authorē omniū & dominū, Episcopū autē tanquā principē sacerdotiū imaginē dei ferentē, principatū quidē secundū deū, sacerdotiū um uero secundū Christū. Et post hunc honorare oportet etiam regē, nemo em̄ potior est deo, neq; similis ei, neq; episcopo in ecclesia honorabilior sacerdotiū dei gerenti pro mundi salute, Neq; regi quis similis est in exercitu, pacē & beneuolentiā omnibus principibus cogitanti. Qui em̄ honorat ep̄m honorabit a deo, & qui inhonorauerit eū, a deo inhonorabit. Si em̄ quis cōtra regē insurgens dānatione dign⁹ est, quomodo ultionē euadere poterit, qui prāter ep̄m aliquid egerit? Sacerdotiū em̄ summa est omniū bonorum, quæ in hominibus constant, quod si quis inhonorauerit, deū inhonorat & dominū Iesum Christū primogenitū totius creaturæ & solum natura principem sacerdotem dei. Hactenus Ignatius.

Sacerdotium

Et Policarpus item contemporaneus apostolis & Iohannis apostoli discipulus, in ep̄la ad Philippēses plebē admonet ut sacerdotibus obtemperet dicens, Subiecti estote presbyteris & diaconis sicut deo & Christo.

XVI

sacerdotes nō iudicentur. ¶ Dionysius etiā prāter ea quæ in ecclesiastica hierarchia meminit sic ad Demophilū monachū scribit. Nūc ergo quid ipsi sentiamus, attende. Nefas est sacerdotē a ministris (qui te superiores sunt) atq; a tui ordinis uiris iudicari, etiā si impi⁹ in diuina esse uideat, etiā si quid aliud ex ijs q̄ interdicta sunt egisse deprehendit. Nā si distinctiones ordinesq; confundere, sacratissimas dei sanctiones & iura transgredi est, omni profecto rōne caret, dei causa puertere traditū diuinitus ordinē, neq; em̄ in seipsum, dei sermo diuisus est alioqui quomodo ipse us staret regnū? Et si dei est iudiciū, ut sacra eloquia testant, sacerdotes autē angeli sunt diuinorū iudiciorū continuo post pōtificē magistri, ab ipsis tu diuina congrue ac suo ordine p̄ medios ministros eū tempestiuū fuerit disce, per quos etiam cultot esse meruisti. An uero non hoc ipsum sacra signa procla-

Lucæ. 11.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Lutherū VI

manant: neq; enim sancta sanctorū simpliciter omnibus sunt in-
 accessa, uerum his appropinquat magis pontificū sacra distin-
 ctio, deinde sacerdotum ordo, quos deinceps & ministrorum
 sequitur gradus. Hæc Dionysius.

Ordinum
 distinctio

¶ Philo quinetiā qui & Petro familiaris Romæ fuisse tra-
 ditur, in libro cui titulū fecit de uita theoretica supplicum, de
 christianis loquens qui partes Aegypti circa Alexandriā in-
 colebant, mentionē facit sacrorū ministrorū atq; sacerdotū &
 episcopi, docens quomodo sacerdotes ac ministri exhibeāt of-
 ficia sua, uel quæ sit super omnia episcopalis apicis sedes. Hæc
 apud Eusebium libro. 2. cap. 17.

XVII

¶ Clemens deniq; Iacobo Hierosolymorū epō cotidianæ
 prædicationis quā Petrus exercuit quædā breuiter memorat,
 inter quæ, quid epī facturi sint etiā docuisse recenset, nimirū
 epōs sacerdotes suos ac cūctos reliquos ecclesie ministros atq;
 omnē plebē sibi cōmissam uerba & mādāta diuina instruere,
 & amare. Hosq; oēs eorū epōs tota animi uirtute diligere ut
 oculos suos, quia oculi sunt illorū. Eorū præceptis in omnib⁹
 obedire, etiā si ipsi aliter (quod absit) agāt, memores scilicet il-
 lius dominici præcepti, quæ dicunt facite, quæ autē faciunt,
 facere nolite. Hæc ille. Ex tot patrū tam concordī sententia
 certissime colligitur, haudquaquē sacerdotiū heri aut nudiuster-
 tius, sed ab ipsis ecclīæ primis unguiculis institutū fuisse. Qua-
 re quū Lutherus nullum orthodoxum afferre possit, qui libro
 quouis ædito contrariū testetur, sed nec scripturæ syllabā ali-
 quam producere queat illorū patrū assertionibus reclamātem
 quid prohibebit quo minus ipsi contra Lutherū de ueritate sa-
 cerdotij iustissime præscribamus?

XVIII

Episcopi do-
 cere debent

Mat. 23.
 Corrolarium.

¶ Nihil utiq; Lutherus h3 q; hæresi suæ faueat, nisi q; nusq;
 hac nomēclatura nouū instrumētū utat, hoc est q; nusq; tribu
 at hoc uocabulū illis, quos hodie uocam⁹ sacerdotes. At istū
 parū aut nihil mouebit eū, qui rationē diligenter expendit,
 cur hanc appellationē apostoli uitauerint, nimirū quia uetus
 adhuc currebat sacerdotium, & in templo cotidie sacrificaba
 tur. Quamobrem ne confunderent hæc inuicem sacerdotia,
 placuit interim pro sacerdotib⁹ nouis, alijs uti nūcupationib⁹
 Apst̄i uitabāt
 sacerdotis uo-
 cabulum
 Varia sacere-
 dotum appel-
 latio.

XIX

CONGRESSVS PRIMVS

- I. Corin. 12
Ephē. 4 Hos igit aliquādo presbyteros, aliquādo ministros, nōnunq̄ epōs & pastores appellasse palā est, quoadusq; uetus sacerdotiū esset una cū templo sublatū funditus. Vbi uero templum euersum fuisset & ueteres ad nihilū redacti sacerdotes, iā passim ab omnibus, nostri presbyteri sacerdotes uocati sunt.
- XX ¶ Et hoc tibi ceu cōpertissimū uelim teneas lector, Lutherū e scripturis nec minimū apicē habere, qui uisibili sacerdotio reluctet, sed neq; ullū ex cunctis ecclesie præsidiibus orthodoxis, qui dogma istud uel semel testatus fuerit, sed omnes uno ore cōclamasse penitus in contrariū. Hic igit primus in Lutherē sit congressus noster. Quādo sacerdotij ueritas cōcorditer a patribus omnibus per totū ecclesie decursum abunde sit asserta, nec est quisq; orthodoxus qui dissentiat, sed nec ulla scriptura potest adduci, q̄ huic ueritati repugnat, quis non dilucide cernat, nos de ueritate sacerdotij cōtra Lutherē iure
- Conclusio
authoris
- Prima ratio. præscripisse. Supra modū utiq; mirādum esset, q̄ Christus ecclesiam suā quā tanto precio, nēpe sui sanguinis, redemit, tanto tēpore neglexisset tā cæco errore implicitā. Neq; minus mirādum, q̄ spūs sanctus qui potissimū eius rei gratia missus fuerat, ut ecclesiam i oēm duceret ueritatē, passus eā fuisset tādiu se
- Secunda rō. duci. Sed nec est credibile q̄ præsides ecclesie, quū tot citra nascentis ecclesie tēpora præcessissent, & ad regendā ecclesiam ab iplo spiritu fuissent cōstituti, quemadmodū inferius ostendemus, nō est (inquā) credibile, q̄ omnes ad unū in tantis tenebris, tot sæcula fuissent hallucinati, ut tā horrendū mendaciū
- Tertia rō. publicitus docerent. Postremo superat omnē admirationē, q̄ quū tot ecclesie quæ per Christianū orbē sparsæ sunt, tanta cura, tātaq; solitudine Christi, simul & sacri spūs eius, atque præsidiū eis ad hoc instituto, hæctenus gubernatæ sint, tāta potuit omniū esse cōspiratio, præsertim in tā scedū errorē & mendaciū, quod (si Luthero credimus) adeo perniciosum est, ut ipsum ad iniuriā testamenti dominici cōfictū affirmare nō
- Quarta rō. uereat. Si quis igit Christi pro nobis solitudinē animo attēto cōtemplet, si sacri spūs non ociosam in ecclesia residentiam indubitanter credat, si priscoꝝ præsidiū, non uita solū, uerum etiā doctrina, miraculisq; clarissimoz, testimonia tot & tam
- Quinta rō. Epylogus.

aperta cōsideret, si postremo contueat omnium ecclesiarum nulla dissidente per tot annorum curricula conspirationē fuisse tam unanimes, nunquam putabit (opinor) uni Luthero iam primū illuxisse ueritatē, quā nemo priorū patrum potuit ante suspicari, imo cuius contrariū omnes uno ore iam olim asseuerauerāt. Nā si tādium ueritas in tenebris conclusa delituisse, ut unū Lutherū post tot annorum centenarios expectaret liberanda, frustra Christus de maioribus nostris tantā curā habuit, frustra similiter et Christi-spiritus ut doceret eos omnē ueritatē fuerat missus, frustra quinetiā ab illis toties petita fuit & quæsitā ueritas, dū interea tā unanimiter omnes mendaciū adeo perniciosum ecclesiis prædicassent. **Quod** si in his erratū est, quæ tantopere ad fidē spectant, incassum profecto tincta sunt (ut Tertuliani uerbis utar) tot millia milliū, Incassum itē facta sunt tot opera fidei, tot etiā uirtutes, totque charismata incassum operata sunt, tot sacerdotia, tot ministeria perperā functa sunt, tot denique martyria perperā & inuacuū perpeffa, quandoquidē hos omnes errorum fide constat esse defunctos. Nam absque recta fide nullus illorum deo placere potuit.

¶ Nunc itaque quū intelligas optime lector a quibus ista de sacerdotio doctrina syncæriter ad nos usque promanauerit, nimirum a sanctissimis & eiusdem eruditissimis uiris, quorum nonnulli fuerāt apostolici, qui & illā haud dubie pridē ab apostolis acceperunt, quūque Lutherus nihil eiusmodi pro sua parte queat producere uti mox apertū erit, quis tā salutis suæ prodigus habendus est, ut uelit, illis reiectis, de animæ suæ incolumitate cum Luthero periclitari? Nā cui potest ambiguū esse quin uia tutior omnino sequenda sit & maxime quando scriptū est. **Qui amat periculū, in eo peribit.** Et quomodo nō erit uia tutior, si quis cum tot patribus eruditione iuxta ac uitæ sanctimonia clarissimis sentiat, quā si Lutherum aduersus omnes illos sequatur. Nā qui sequitur illos patres tanta concordia re illā affirmantes, Ecclesiam haud dubie sequitur. Qui uero ecclesiam sequitur, in re qua uis ad fidē spectante, falli nō potest, quū ipsa sit colūna basisque ueritatis. Quare tutior omni noua fuerit patribus illis subscripti debet, here, neque potest quisque citra manifestū animæ suæ discrimen, his

CONGRESSVS PRIMVS

XXII

Ecclesia quæ
fuerit.

relictis, Lutheri partes amplecti.

¶ Cæterū ut probemus illum ecclesiam sequi, quisquis priores patres, tanto consensu rem istam attestantes, sequitur. quid precor aliud ecclesia tunc erat, quæ cœtus quidam ex presidibus & subditis integre collectus. At palam est cunctos illos præfides a primordiis ecclesiæ sic docuisse, cunctosque subditos id ipsum dogma recepisse. Quocirca nemini potest in dubiū uerti, quin is qui sic crediderit, ecclesiam fuerit secutus. Tutior itaque securiorque uia prorsus existimari debet, sententiis tot patrum accedere, quibus nemo orthodoxus per tot secula reclamauit, quæ Lutherum iam proclamatissimum hæresiarcham sectari. Nam quis ambigere potest, quin priores patres quibus imperatum fuit, ut docerent, qui a spiritu sancto constituti fuerant in id munus, certissimam ab ipso spiritu ueritatem edocti sint, præsertim in his dogmatibus, de quibus nulla fuit unquam inter eos controuersia. Quamobrem quisquis a Luthero steterit aduersus illos patres, & maxime quum neque scripturam Lutherus euidentem, uti mox fiet dilucidum, neque cuiuspiam orthodoxi testimoniū, pro sua parte produxerit, is haddubie non in ambiguū, sed in apertissimum periculum se præcipitat. Et hætenus pro primo congressu sit dictum.

CONGRESSVS SECVNDVS

.I.

Intentio
authoris

Aeterum ut res etiam per scripturas solidius comprobetur, quedam axiomata statuere conabimur quibus dilucidum erit nequaquam ab hominibus, hoc munus quod sacerdotiū uocamus, confictum esse, quemadmodum Lutherus astruere conatur, sed diuinitus institutum.

Ego tamen hoc initio de uocabulis minime contendā, hoc est quo nomine uocandi sint hi quos appellamus hodie sacerdotes. Nihil enim (quantum ad hanc disceptationem attinet) referre uolo, sacerdotes ne, an presbyteri, an pastores, an quis uis aliud uocitentur.

Ostendam, equidem oportere quosdam esse medios inter

De sacra sacerdotij defensione cōtra Lutherū. VIII.

deum & plebem, qui circa plebem eiusdem fungantur officijs, quæ iam cotidie geri cernimus a sacerdotibus. Istudq; ostendam non esse confictum ab hominibus, neq; humanum esse commentū, sed diuinitus institutum. Quod ubi semel ex scripturis ipsis constiterit, quis ipsa de re deinceps amplius dubitabit? Nam ubi de re constiterit, inanis de nominibus erit contentio quæuis. At priusquam hæc axiomota proferamus in medium, Lutherus uelim audiatur quid dicat. Sic enim ait mox post exordium sui libri,

Certus esto, nec ulla persuasione falli te sinas, quisquis esse, uoles pure Christianus, nullum esse in nouo testamento sacerdotium uisibile & externum, nisi quod humanis mēdacijs est, per Satanam erectum. Vnum uero & solum est nobis sacerdotium CHRISTI, quo ipse obtulit sese pro nobis, & nos De quo Petrus dicit. 1. Petri. 3. Christ⁹ semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, mortificatus quidem carne, uiuificatus autem spiritu. Et Hebræorum. x. Vna enim oblatio consummauit in sempiternum, sanctificatos. hoc sacerdotium spirituale est, & omnibus christianis commune. Omnes enim eodem, quo Christus, sacerdotio sacerdotes sumus qui christiani, id est, filij Christi summi sacerdotis sumus. Neq; nobis ullo prorsus alio sacerdote, & mediatote opus est præter Christum.

Hic lector audis Lutherum omne sacerdotium quod est uisibile & externum damnare penitus, uelut humanis mendacijs & per Satanam erectum, solumq; Christum sacerdotē esse in quo & cæteri quicq; Christum sacerdotes itē sunt, neque alio prorsus ullo sacerdote & mediatore præter Christiani illis opus esse.

Cæterum ista q̄ ingentibus erroribus plena sint, ex his quæ iam subsuequuntur axiomatis erit apertissimū.

CONGRESSVS SECVNDVS
PRIMVM AXIOMA.

¶ Rationi consentaneū est, ut pro negotijs quæ salutem animarum concernunt quidam deputentur qui totius multitudinis curam gerant.

II

VIVS rei necessitas liquere potest, quū ob aliā, tū ob sex potissimū incōmoda, quibus maximam christianorū partē obnoxia esse certissimū est. Primū est facilitas desciscendi a fide, de qua Paulus. I. ad Timoth. J. dicit. Nonnulli circa fidē naufragiū fecerūt. Et rursum eodē. Quidā aberrarunt a pura cōscientiā & fide non simulata. Sed & idē Paulus cōplures eorū ad quos scribit, monet, ut in fide sint constātes, nōnullos uero q̄ defecerint coarguit, & maxime ad Galathas. Q̄ si deficere possint a fide qui fidē semel admiserūt, quis nō uidet, quin admonitore quodā & pastore sit opus, qui sermonē prædicet, instetq̄ tēpestiue & I. Timo. 4. intempestiue, arguat, increpet, exhortetur, uti Paulus Timotheum instituit.

III

¶ Alterū incōmodū est crassities ingeniorū, hāc Paulus notauit in Corinthijs, quos uelut carnales arguit & infantes in Christo, q̄bus lacte sit opus, quū adhuc p̄ infantia eis r̄ licuō Ad Heb. 5. it solido cibo uesci. Id ipsum itē Hebreis impropert. Facti (inquit) estis hi, quibus lacte sit opus, nō solido cibo. Et ne quisq̄ hoc alio trahat q̄ ad segnicie intellectus proxime ante coarguit eos, auribus esse factos segnes, & quū pro ratione temporis doctores esse debuissent, egere tamē eos asseruit ut docerētur, que sint elementa initionis eloquiorum dei. Ad hęc & Galathas Galath. 3. & *υοητουε* appellat. Erant em̄ ex Gallis oriūdi, unde iuxta Hieronymū, originis ingeniu, ingenij tarditate referebant. Quis igit̄ istiusmodi hominibus negabit opus esse doctore?

III

¶ Tertiū incōmodū est, procliuitas ad omne malū, hanc in I. Corin. 12. Corinthijs itidē Paulus fuisse testat, quū dicat. Metuo ne qua fiat ut si uenero, nō quales uelim reperiā uos, & ego repiar uobis qualē nolitis, ne q̄ mō sint cōtentiones, emulatiōes, irā, cōtentiones, obrectatiōes, susurri, tumores, seditiōes. Et mox subdit. Et lugeā multos eorū q̄ añ peccauerūt & nō p̄nituerint super immūditia & libidine & impudicitia quā patrarūt

Et. I. ad Corinth. 10. nostra conferens cū his quæ Iudæis con-
tulerunt cunctos ita monet. Ne simus (inquit) concupiscētes
rerū malarū, quemadmodū & illi cōcupierūt. Neq; simula-
chorū cultores, sicuti quidā illoꝝ. Neq; stupris inquinemur
sicut quidā illoꝝ stupris polluti sunt, & conciderunt uno die
uigintitria millia; neq; tentemus Christū, sicut & quidā illorū
tentauerunt & a serpentibus extincti sunt. Neq; murmuraue-
ritis, sicut & quidā illoꝝ murmurauerunt & interempti sunt
ab extinctore. Hæc aut omnia figuræ cōtulerunt illis. Scrip-
ta uero sunt propter admonitionē nostri in quos termini æta-
tū inciderunt. Proinde qui sibi uideē stare, uideat ne cadat. Ec-
ce lector q̄ facile quisq; ruere possit in priora mala. Quocirca
manifestū est opus esse pp̄lo monitore quodā, q̄ ne prouat in
omne genus uitioꝝ, suis eos adhortationibus assidue fulciat.

¶ Quartū est tarditas ad bene operandū. Quis nō perspi-
cit bonā christianorū partē, ad bona opera plerūq; segnē esse,
multoq; studiosius ea curare quæ corporis, q̄ quæ ad salutem
animi pertineāt. Neq; solū nunc eiusmodi sumus, uerū etiam
olim in ecclesiæ primordijs tales nō defuerunt. Alioqui non
dixisset ad Hebræos Paulus. Manus remissas & genua soluta
surrigite, Neq; apud Thessalonicenses, quosdā arguisset ocij
Neq; iuniores uiduas apud Timotheū q̄ essent ociosæ repre-
hendisset. Sed neq; Iohannes in Apocalypsi cuidā obieciisset, Apoca. 2
q̄ reliquerit charitatē primā. Neq; tepido cuidā illic fuisse cō-
minatus, q̄ ob tepiditatē suā ex ore dei mox euomendus esset
O quot sunt his tēporibus in ecclesia tepidi? His inquā tēpo-
ribus, de quibus Christus prædixit, q̄ quū abundaret iniqui-
tas, refrigesceret charitas multoꝝ. Nunc igit̄ quisquis negat
opus esse pastoribus & doctoribus ad excutiendam hanc po-
puli segniciem, plane cæcus est. V

¶ Quintū est insidiæ satanicæ, De quibus Paulus quū ali-
bi. tū apud Epheseos, nos monet inquit. Induite totā arma-
turā dei, ut possitis stare aduersus assultus diaboli. Quoniā nō
est nobis lucta aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus prin-
cipatus, aduersus potestates, aduersus mūdi dños, rectores te-
nebrarū sæculi huius, aduersus spūales astutias in cœlestibus. VI

CONGRESSVS SECVNDVS

Petrus quoq; prima Petri quinto sic scribit. Aduersarius ue-
 ster diabolus tanq̄ leo rugies obambulat quæres quẽ deuore-
 Apoca. 12 Is (ut in Apocalypsi traditur) uniuersum orbem seducit. Sed
 & seruator noster Christus in Euangelio Marci testat Sata-
 nam obsistere, quo minus diuini uerbi semen in multorũ cor-
 Marci. 4
 Luca. 8 dibus radicem agat. Quum (inquit) audierint, confestim ue-
 nit Satanas, & aufert sermonem qui seminatus est in cordibus
 Luca. 22 eorũ. Et apud Lucam insuper ait Simon Petro. Ecce Satanas
 expetiuit uos, ut cribraret sicut triticum. Q; si communis hu-
 mani generis aduersarius ita sanctis illis apostolis insidiatus fu-
 isset, quid de reliquo populo sperandum est? Quis itaq; non
 uidet pernecessariam esse uigilem pastorũ curam, quo popu-
 lus excitetur, ut ab illius sibi caueat assultibus?

VII.

¶ Sextum est pestifera falsorum magistrorum dogmata.
 Ab eiusmodi CHRISTVS nos cauere iubet, Matth. se-
 xto. Cauete uobis (inquit) a pseudopphetis qui ueniunt ad
 uos in uestitu ouium, intrinsecus autẽ sunt lupi rapaces. De
 quibus & 14. Matthæ. dicit, q; seducunt multos. Ab illis, &
 Romanos olim abductos Paulus ad rectam fidei normam re-
 ducit. Corinthios item ab illis monet sibi cauendos esse. Ga-
 lathas identidem coarguit, q; ab illis erant fascinati. Philippẽ
 ses insuper & Collossenses atq; alios multis hortatur uerbis,
 I. Tim. I. ut ab illis declinent, Apud Timotheũ affirmat, Hymenæũ
 & Philætũ circa fidem aberrasse, quorundamq; subuertisse fi-
 Acto. 22 dem. Sed & in actis, Ephesiorum episcopos excitat ad uigi-
 landum aduersum illos. Attendite (inquit) uobis & cuncto gre-
 gi, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos, ad regendum
 ecclesiam dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego enim noui
 hoc, q; ingressuri sint post decessum meum lupi graues in uos
 non parcentes gregi. Et ex uobis ipsis orientur uiri loquentes
 Conclusio peruersa, ut abducant discipulos post se. Palam est igitur, ob
 hæc sex incommoda, quæ iam diximus pastores & doctores
 gregi CHRISTIANO quamdiu sumus hic a domino
 peregrinaturi plurimum necessarios esse. Sed hætenus pro
 axioma primo sit dictum.

SECVNDVN AXIOMA

De sacra sacerdotij defensione cōtra Lutherū . X

¶ Christus ipse dum hic in terris esset, pastores quosdam instituit, qui suarum ouium curā agerent, eosq; pascere, regere, & docere

REFERT Lucas cap. 6. Christū, posteaquā noctem integram precatus fuisset patrem, quum dies factus esset, uocasse discipulos suos, & ex ipsis ele- gisse duodecim, quos & apostolos nominauit. Hic aduerte lector quanta præparatione & studio Christus hos apostolos delegerit, quū ante uoluisset in precatione iugi per noctare, q̄ eos in id muneris cooptasset.

Marcus uero capite tertio de his ita tradidit. Et ascendit Iesus in montem, & uocat ad se quos uoluit ipse, & uenerunt ad eum. Et fecit duodecim, ut essent secum, & ut emitteret eos ad prædicandum. Videre igitur ex his licet, apostolos istos magna diligentia fuisse delectos & institutos, eisq; officium præcellentius & potestatem ampliorem fuisse commissam, q̄ cæteris Christi discipulis, id quod etiam axiomate quarto plenius ostendemus.

¶ Porro Matthæus cap. decimo quū enumerasset duodecim apostolos, illico subdit, hos numero duodecim emisit Iesus quibus preceperat, dicens. In uiam gentiū ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne ingrediamini, sed ite potius ad oues perditas domus Israel. Profecti autem prædicate dicentes. Appropinquauit regnum cœlorum. Ecce curā his commisit ouium domus Israel, quas & doceri uoluit ab illis.

Iohannes autem & ipse capite sexto, memorat Christum ad hos dixisse, Nonne ego uos duodecim elegi? Et rursum capite. 15. Non uos me elegistis, sed ego elegi uos, & constitui uos, ut eatis & fructum afferatis, & fructus uester maneat. At quem precor fructum intelligit magis, q̄ salutem animarum pro quibus pascēdis, regēdis, docēdis, eosdē ap̄los instituit? Ne q̄ solū Iudeorū eis curā credidit, uerū etiā haud multo post & gētiū. Nā quū esset cœlos cōcensurus, mādauit eis, quatenus in orbem uniuersum profecti, docerent etiam oēs gentes quē admodū & Matthæus & Marc⁹ testant. Petrū ꝑo peculiarit̄

VIII.

IX

Math. 28

Marci. 16

Iohan. 21

CONGRESSVS SECVNDVS,

Iohan. 21. quū eū tertio rogasset si se diligeret, ouium suarum instituit pa-
storē maximū. Sic eñ Iohannes postremo capite refert. Quū
(inquit) prandissent, dicit Simoni Petro Iesus. Simon Iohan-
nis diligis me plus his? Dicit ei, Etiā dñe, tu scis q̄ amē te. Di-
cit ei, Pasce agnos meos, Dicit ei rursus, Simon Iohannis
diligis me? Ait illi, Etiā dñe, tu scis q̄ amem te. Dicit ei, Re-
ge oues meas. Dicit ei tertio. Simon Iohānis amas me? Dixit
q̄ ei, Dñe tu om̄ia nosti, tu scis q̄ amem te. Dicit ei Iesus. Pas-
ce oues meas. Dilucidū est ergo Christū hos duodecim pasto-
res instituisse, qui sui gregis curā agerent, neq̄ docerent solū,
uerū etiā regerent, & quū opus esset, corrigerēt. Alioqui nec
Paulus usus interim fuisset correctionis uirga, neq̄ Tito quē
Cretensibus præfecit, mādasset, ut quæ deessent pergeret cor-
rigere. Huius (inquit) rei gratia reliqui te in Creta, ut quæ de-
sunt pergas corrigere.

Tit. 1.
X

¶ Præter ap̄los aut̄ fuerunt & septuagintaduo discipuli p̄
dñm Iesum designati, quē admodū scribit Lucas. Et hi ex reli-
qua discipuloꝝ turba selecti fuerant, quibus & magna præcæ-
teris auctoritas conferebat. Nā & illis iussum fuerat, ut sana-
rent infirmos, & ut in messe dominica laborarent, binique &
bini missi fuerāt in omnē ciuitatē & locū, quo fuerat Christus
iturus. Porro ciuitati quæ nō receperit eos cōminabat Chris-
tus, ut cū Sodomitis in die tremendo remissius ageret, q̄ cum
illis. Qui uero spreuerit eos, perinde sibi futurū, atq̄ si Christū
spreuisset, & qui audierit, ueluti si Christū audisset. Sed & po-
testas eis super dæmonia, superq̄ serpentes & scorpiones, &
deniq̄ super omnē uirtutē inimici fuerat collata. Hæc scribit
Lucas cap. 10. Ex quibus apertū est, & istis fuisse traditā docē-
di potestātē simul & curam aliquam gregis, licet non parem
cum ap̄stolis duodecim. Perspicuū igit̄ ex his esse potest, duo-
decim ap̄los, a septuaginta discipulis, hosq̄ pariter, a reliqua
discipuloꝝ turba, magno distasse interuallo. Neq̄ putādū est
uoluisse Christū, hanc inter suos ordinū uarietatē pro tēpore
illo dūtaxat fieri, sed plane duraturā instituit, q̄ diū in terris es-
set ecclesia militatura, uti mox apertius dicturi sum⁹. Interea
cuius manifestū esse potest, nō abs re maiores nostros curasse

Ap̄li & disci-
puli differunt

Ratio uarieta-
tis ordinum

quatenus hæc uarietas in ecclesia perpetuaret, nimis ut eēt quidā qui referrent aplos, alij qui formā septuaginta discipulo rū exprimerent. Neq; istud absq; sacri spūs instinctu fecisse credunt, & maxime quū exēplar eius rei tā euidentis ante fuis- set eis a Christo traditū. Nec opinor quenq; esse tā hæreticum ut neget illā uarietatē a Christo fuisse institutā. Quod si fateatur, cōsequens est ut cōcedat illos gradus nequaq; singulis de plebe cōuenire, sed in eisdē gradibus instituti quosdā oportere per eos, quibus hæc authoritas cōmissa est, de qua re mox plura dicemus. Liqueat insuper nec absurdū esse, quod per eos dē maiores nostros traditū est, ut qui successerint apostolis, & primū in ecclesia gradū tenuerint episcopi uocent, atq; maiores sacerdotes. Alij uero qui secundi gradus, hoc est, septuaginta discipuloꝝ formā tenent, minores sacerdotes & presbyteri dicantur. De qua re quoq; pluribus infra dicendum erit. Sed hæc pro axiomatico secundo sufficiant.

TERTIVM AXIOMA.

¶ Congruū est ut qui ad hunc modū pastores Christiano gregi constituti sunt, hi præ cæteris dono gratiæ copiosiori perfundantur.

NON potest quisq; de huius axiomatis ueritate dubitare, qui creaturæ ordinē in uniuerso contemplat. Nā illic cernere licet quē in modū corpora superiora, quibus uelut organis quibusdā inferiora moderat deus, pluribus exornant donis q̄ inferiora. Nam quū dei fuerat institutū, ut hæc inferiora quæ prona ad interitū erant, & corruptioni obnoxia, perpetuarent, ideo uoluit ut essent quedā sublimiora corpora magis durabilia, quæ suis ministeriis & influentijs continuā in illis perpetuarent generationē & uitā. Quibus & ob eū finē eximias uirtutes tribuit, nimis lucendi, & illuminandi, calefaciendi, humectandi, uiuificandi, tonandiq; & choruscandi. Neq; dissimiliter in ecclesia fieri cōueniebat, quæ quasi spiritualis quidā orbis est, & cœlos ac terrā in se modo spirituali cōplectitur. Propter quod et psalmo. 18. David spiritu præuidens futuræ ecclesię statum & ordinē, aplos ac cæteros dei ministros in ecclesia cœlis cōpa-

XI

Cœlestiū influentia perpetuat inferiora.

Ecclesia spiritalis orbis ē.

CONGRESSVS SECVNDVS

rat, plebē uero terris, Cœli (inquit) enarrant gloriā dei. Nā ut cœli discurrentes lucent, calefaciunt, humectant, uiuificant, tonantq; & choruscant, sic apostoli cæteri q; ministri per uniuersum orbem haud dissimilibus ministerijs spiritualiter usi sunt. Lucent enim uita, calefaciunt ardore charitatis, humectant saluberrimis cōsilijs, ingentibus promissis uiuificant, tonant minis, miraculis choruscant, ut nō immerito de eis in eodē psalmo Dauid dixerit. In omnē terrā exiuit sonus eorū. Et quoniam ecclesia semper una manet & integra, neq; minus iam eiusmodi ministris egeat, q̄ apostolorum temporibus, iccirco nunc idētidem est necessarium, ut hi qui uices apostolorum supplent, dotibus ad ministerium suum accommodis pariter exornentur.

XII ¶ Adde, q̄ in humano corpore, quod & maioris mundi ordinem imitat, membra illa sensoria, quæ ad totius corporis utilitatē donata sunt, maiori uirtute pollere conspicimus, q̄ cætera. Sed & inter illa, quo sublimiora quæq; fuerint, eo quoque fieri præstantiora. Nam tangendi organum quod uilius est & crassioris substantiæ q̄ cætera, nempe q̄ terræ respondeat, nō nisi quæ proxima sunt discernit. Gustandi uero organum, ut aliquanto excelsius, ita & subtilius est (nam subtilitatem aquæ refert) etiam quæ aliquanto remotius posita sunt diiudicat. Olfaciendi quoq; sensoriū, q̄ illis adhuc sublimius ac sit sereneius, quippe quod nebulæ referat tenuitatem, igitur ad longe maius interuallum, suum dinoscendi iudicium porrigit. Audiendi præterea & illis præstantius est & purius. Nam & aeris puritatem atq; subtilitatem repræsentat, quo fit ut multo ampliorem distantiam sensile suum depræhendat. Deniq; uidiendi organum ut est præ cæteris excelsiori loco positū, ita & maiori uirtute præditum est, syderūq; decorem imitatur. Nā & intus habet nonnihil fulgidum, & insuper ad amplissimū interuallum uisibilia percipit.

XIII ¶ Quemadmodū igitur in humano corpore membra quæ magis egregia sunt, uiribus potioribus decorantur, ita similiter & in ecclesiæ corpore par est, ut ea membra quæ cæteris præsunt, copiosioribus a deo gratiæ donis perfundantur. De

qua re fusius in axiomate proximo dicturi sumus

¶ Sed ut ad scripturarū exempla tandem ueniamus, Mo^s XIII
 ses quū nimia pressus cura prope sub ipso onere deficeret, nec
 sufficeret ad tanti populi gubernationē, iussit illi deus dicens. Moses consti-
 tuit iudices.
 Numeri 11
 Congrega mihi septuaginta uiros de senioribus Israel, quos
 tu nosti, quia senes populi sunt ac magistri, Et duces eos ad osti-
 um tabernaculi foederis, faciesq; ibi stare tecum, ut descēdam
 & loquar tibi, & auferā de spiritu tuo, tradamq; eis ut susten-
 tent tecū onus populi, & non tu solus graueris. Quod & fa-
 ctum est. Si ueteris igitur & iam antiquatæ synagogæ tātam
 curam gesserit deus, ut ipsius gubernatoribus huiusmodi gra-
 tiam contulerit, quāto magis id fieri cōgruit pro ecclesia, quæ
 ex multitudine gentiū collecta est, & Christi sanguine redē-
 pta, imo sponsa Christi iam effecta. Christus præs-
 fecit ecclesiæ
 praelatos. Proculdubio quum ipsa
 nunc in huius mundi deserto peregrinat, neq; pauci pastores
 huic tantæ plebis gubernationi sufficiant, congruū est, ut in
 plures ipsa curarum moles distribuatur, pariterq; dotes grati-
 arum ipsidem a diuino spiritu cumulatiù impertiant, quo pos-
 sent id muneris fructuosius exercere.

¶ Similiter & quū in deserto destinarit deus foederis taber-
 naculum esse fabricandum, nec repertus esset quisq; peritus XV
 artifex, qui norit hoc ipsum fabrefacere, impleuit quendā no-
 mine Beseleel filium Huri spiritu dei, eundemq; locupletauit
 sapientia, intelligentia, & scientia, quo possit in quouis opere
 excogitare, quicquid fabrefieri debuit ex auro, argento, ære,
 marmore, gemmis, & diuersitate lignorum, cui & socium de-
 dit Oolial filium Achisamech ut Exodi. 31. scribit. Hoc pro
 tabernaculo foederis iam abolito fecit deus, & pro C H R I
 S T I corporis mystici tabernaculo, quod iam indies ædifica-
 tur nullos magistros tanti operis curabit constituere, neq; cō-
 stitutos necessarijs gratiæ dotibus exornare studebit? Alie-
 num utiq; foret istud a beneficentia dei, qui quum aliquid o-
 peris meditatur, nunquam deficit in medijs, quæ pro fine o-
 peris consequendo necessaria sunt.

AXIOMA QVARTVM.

CONGRESSVS SECVNDVS

¶ Non solū ita fieri cōgruū est, uerumetiam de facto Christus ecclesiæ suę pastoribus huiusmodi largitus est gratiam & potestatem, qua suo cōmodius officio fungerentur.

XVI
Iohan. 15.
I. Corin. I

Matth. 10.

Lucæ. 21.

Marci. 13

Lucæ. 9.

Marci. 6

Marci. 3.

Cōficiendi sacramenti auctoritas.

In cœna Christi cū duodecim solū fuit.

¶ Nō ex infima plebe Christus duodecim ap̄los elegit, homines ut ne quid aliud dicā rudes & indoctos, quos tamen ubi uelut duces gregi suo præficeret, maximis gratiæ dotibus insigniuit. Refert utiq; Matthæus datā illis fuisse potestātē aduersus immūdos spūs, ut eijcerent eos & sanarent quēuis morbū & quēuis languorē. Refert & tantā eijsdē sapientiā fuisse donatā, ut nec esset opus præmeditari quid loquerent. Dabit (inquit) uobis in illa hora quid loquamini. Neq; em̄ uos estis ipsi loquētes, sed spūs patris uestri qui loquitur in uobis. Et q̄ hoc ipsum alijs postea cōpluribus contigisset, tamen ad ap̄los hæc tū peculiariter fuisse dicta, Matth. 10. satis apertū est. Similiter & Lucas narrat. Conuocatis (inquit) Iesus duodecim, dedit illis potestātē, & auctoritatē super omnia dæmonia, & ut morbos sanarent, & misit illos ut prædicarent regnū dei, & sanarent infirmos. Marcus autē refert, q̄ ijde egressi prædicabāt resipiscentiā & dæmonia multa eijciebāt, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant. An istud quæso fieri potuit, absq; donis gratiæ eximijs? Sed & duodecim illos, ut docet Marcus, ideo Christus instituit, ut essent secū. At quid hoc est aliud q̄ q̄ hi præ cæteris illi magis familiares essent & uiciniores, maioriq; cæteris præpollerent auctoritate. Hos insuper in suprema cœna conuiuas habuit, quibus & consecrandi corporis sui dedit potestātē. Sic em̄ cap. 22. Lucas scribit. Et quū iā esset tēpestiuū accubuit, ac duodecim ap̄stoli cū eo. Et ait illis. Desyderio desyderauī hoc pascha comedere uobiscū, antequā patiar. Mox q̄q; subdit Lucas. Et accepto pane quū gratias egisset, fregit ac dedit eis dicens. Hoc est corpus meū, quod pro uobis tradet. Hoc facite in mei recordationē. Ecce duodecim illis potestātē dedit cōficiendi corporis sui. Nā palā est ex eodē euangelio, plures conuiuas illic non fuisse, præter Christū & duodecim, quū satis constet unū poculū pluribus q̄ totidē

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth, XIII

conuiuio haudquaquam suffecisse. Atqui Iesus (ut illic tradit Lucas) accepto poculo dixit accubentibus. Accipite hoc, & diuidite inter uos. Præter hoc, eiusdem quoque diu antequam patere ligandi soluendique contulit auctoritatē, uti Matthæus memorat. Math. 16
 Neque alijs quam apostolis hæc fuisse datā Lutherus unquam ostendit. Sed & post resurrectionē suā Iohānes docet Christū in illos fuisse, sanctūque contulisse spiritū, una cum facultate remittendi, retinendique peccata. Sic enim Iohan. cap. 20. scribit, dixisse ad illos Christū. Sicut misit me pater & ego mitto uos. Hæc cum dixisset, flauit in eos, & dicit eis, Accipite spiritū sanctū, Quorūcunque remiseritis peccata, remittuntur eis, quorūcunque retinueritis, retenta erunt. Nec est quod hic Lutherus cauillet, hæc omnibus christianis fuisse dicta, quā apertū sit nō omnes christianos esse missos. Dicta sunt autē illa uerba solis ipsis qui mittebant. Sicut misit me pater (inquit) & ego mitto uos.

¶ Sed & Lucas hanc rē dilucidā facit in ipsis primis actōrum uerbis dicens. Superiore quidem uolumine diximus Theophile de omnibus quæ cepit Iesus, tū facere, tū docere ad eū usque diē, quo postquam impetratus in hoc ipsum spiritū sanctū mandata dedisset ap̄lis, quos delegerat, sursum assumptus est. Ex his uerbis apparet Christū non solū ap̄los delegisse, uerū etiā eiusdem peculiariter mandata dedisse, atque id postea eis in hoc ipsum (ut scilicet mandata facilius implerent) impartisset spiritū sanctū. Porro quæ fuerant ipsa mandata, Marcus aperit XVII
Act. primo
 dicens. Discubentibus illis undecim apparuit Iesus, & exprobrauit illis incredulitatē suā, & duriciē cordis, quod ipsi, qui se uisissent resurrexisse nō credidissent, & dicebat eis. Ite in mundū uniuersum & prædicate euangeliū omni creaturæ. Marc. 16
 Matthæus uero memorat eiusdem undecim a Christo fuisse dictum Matth. 28.
 Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij & spūs sancti. Mandatū igitur illis undecim fuerat, ut irent per orbē & docerent atque baptizarent, idque in nomine patris & filij & spūs sancti. Quod si Lutherus qui nihil recipit, nisi quod in euangelio scriptū sit, hoc ipsum ex euangelio doceat cæteris fuisse mandatū, illi credemus. Sin uero nequeat, sed absque euangelio contendat a nobis debere suis uer-

Cōmento Lutheri non est standum.

CONGRESSVS SECVNDVS

bis credi, id quod iniquum fuerit alij diiudicent. Intelligis ergo lector quibus privilegijs & gratijs apostolos hos munierit Christus, quantaq; praeter caeteris auctoritate illis contulerit, quod possent iniunctum sibi munus efficacius, expeditiusq; complere. Acceperunt & septuaginta discipuli suas dotes, quae taetsi fuerint apostolorum donis impares, longe tamen superabant ea, quae reliquae plebi impertiebantur. Sed pro hoc axiomate iam (opinor) satis est dictum.

QVINTVM AXIOMA

¶ Neque solum in ecclesiae primordijs homini pastor res necesse fuit institui, ueque istud perpetuum sit oportet, donec aedificium ecclesiae fuerit plene consummatum.

XVIII

Math. 24.

Stendimus in libello quodam quae aduersus Velenum scripsimus, non ante finiendam eam successionem quam coepit a Christo, quae omnia quae per Christum praedicta sunt, eueniant. Sic enim ipse testatur in euangelio Matthaei dicens Amen dico uobis, Non praeteribit haec aetas, donec omnia ista fiant. Et tamen certum est quaedam ex eis, quae tamen futura Christus praedixerat nondum euenisse, id quod cuiusque locum illum perlegendi constare poterit. Quamobrem & perspicuum est aetatis huius successionem haecenus haudquam esse finitam, sed adhuc ab eodem fonte perpetuatam a quo tunc coeperat.

XIX.

Matt. 28.

¶ Adde quod Christus pollicitus est apostolis & discipulis, se nunquam ad usque seculi consummationem ab illis defuturum. Ecce (inquit) ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. Certum est non istud spondisse Christum, pro solis illis qui tamen aderant, sed pro cunctis eorum posteris, quum & eorum qui tunc fuerant, & aliorum qui iam ad hunc usque diem successerant, sit una quaedam aetas perpetuaq; generatio.

XX

¶ Sed ueniat in medium Paulus, & doceat nos hanc rem manifestius. Sic enim ad Ephe. 4. ait. Et Christus dedit alios quidem apostolos, alios uero prophetas, alios autem euangelistas, alios autem pastores ac doctores. Sed in quem finem optime Paule uoluit istud fieri Christus? Ad instaurationem sanctorum in opus administrationis, in aedificationem corporis Christi. Verum istud o sanctissime, quod diu futurum est? Respondet, Donec perueniamus omnes in unitate fidei, & agnitionis filii dei, in uirum perfectum in men-

furā ætatis plenæ adultæ Christi. At qñ fiet istud? Quādo dē
 serimus oēs amplius esse pueri, q fluctuem⁹ & circūferamur
 quis uento doctrinæ, p uersutiā hoīm, p astutiā, qua nos ador
 riunt ut imponāt nobis. Ecce lector q̄ diu uides chřianos ue
 lut pueros fluctuare & circūferri quis doctrinæ uento p uersu
 tiā hoīm, per astutiā qua nos adoriunt, ut imponant nobis, tā
 diu certus sis non peruenisse nos omnes in unitatē fidei & ag
 nitionis filij dei, nondum peruenisse in uirum perfectum atq̄
 q̄ in mensuram ætatis plenæ adultæ Christi. Quamobrē neq̄
 q̄ adhuc ipsius corporis Christi, quod est ecclesia, consumma
 tum est penitus ædificium. Palam est igitur dictos ecclesie pa
 stores adhuc perpetuari debere.

¶ Quis ergo nō intelligit ex his Pauli uerbis, oportere q̄s
 dam intra ecclesiam constitui, quorum alij uices apostolorum
 agant, alij prophetarum, quidam euangelistarum, nonnulli
 pastorum & doctorum, eisdemq̄ copiosiorē q̄ cæteris do
 nati gratiam iuxta mensuram doni CHRISTI? Atq̄ istud
 quidem indefinenter futurum est, donec ecclesia plene con
 structa fuerit, & integre consummata. Nam uarietate dono
 rum (si Paulo credimus) semper illustrabitur ecclesia. Sic em̄
 ait ad Roma. 12. Quemadmodū in uno corpore mēbra multa
 habemus, mēbra omnia nō eūdē habēt actū, sic multi unum
 corpus sumus in Christo, singulatim aut alij eorū mēbra, sed
 tamen habentes dona iuxta gratiam nobis datam uaria, siue
 prophetiam iuxta portionem fidei, siue ministerium in admi
 nistratione, siue qui docet in doctrina, siue qui exhortatur in
 exhortatione, qui impertit in simplicitate, qui preest in diligē
 tia, qui misereť in hilaritate. Ecce donis eiu modi gratiæ cor
 pus ecclesie semper exornabit. Propter q̄d & 1. ad Corin. 12.
 docet, nō omnes aplos esse, neq̄ omnes prophetas, neq̄ omnes
 doctores, neq̄ omnes potestates, neq̄ omnes dona sanationū
 habere, neq̄ omnes linguis loqui, neq̄ demū omnes interpre
 tes esse, sed multas esse diuisiones in ecclia mēbris, nō donorū
 solū, uerum etiā ministeriorum pariter & operationum. De
 us em̄ pro sapienti sua bonitate nunq̄ deesse uult in medijs,
 quæ sunt ad finē institutū necessaria, quēadmodū ex illis ex

XXI.

CONGRESSVS SECVNDVS

emplis quæ tertio axioma produximus abunde liquet. Nā ex quo destinavit deus, creaturæ hæc inferioræ in hoc mundo successionem quādam perpetuari debere, curavit superiores & coelestes creaturas talibus insigniri uirtutibus, quibus ea successio continuari possit. Et similiter in humano corpore prouidit, ut essent membra quædam potioribus dotibus prædita, quibus totius corporis salutis tutius & cōmodius foret cōsultum. Quē modū obseruauit & in ecclesiæ suæ corpore, cuius constructionē studijs & laboribus hominū indies fieri destinauit ad quē finē & tā uarios in ecclesia constitui uoluit hominum ordines, quibus & tam uarias distribuit dotes. Nā inaniter quis hominū conaretur quicquid in hoc corpore construere, nisi peculiari quadā a deo fuisset ad hoc instructus dote. Quod si dotē quæ acceperit, nisi pariter & legitime fuerit missus, non multū inde fructū reportabit. Nā quomodo (inquit Paulus) prædicabunt nisi mittantur. Oportet enim, & in ea functione rite cōstitui, qui prodesse quærit. Nā sit plerūque ut qui minori prædicator fuerit doctrina, plus apud auditoriū edificet, quā alius qui tamen alio quo multo sit eruditior. Id quod certe neutiquam eueniret, nisi peculiari gratiæ dono fuisset adiutus. Adest enim ei qui rite mittitur, diuini spiritus gratia, atque id quod multo peculiarius, quod prædicator eam acceperit in bas

Roma. 10.

SEXTVM AXIOMA (ptismate.)

¶ Nemo legitime pastoratus officium exercet nisi uocatus, & per ecclesiæ præsidēs rite fuerit ordinatus atque missus.

XXII

DE uocatione primū constat, quū dicat Paulus ad Hebræos 5. Nemo sibi usurpat honorē, sed qui uocatur a deo quæadmodū & Aaron. Ita & Christus non semetipsum glorificauit ut fieret pontifex, sed is qui dixerat illi. Filius meus es tu, ego hodie genui te. Sicut & alibi dicit. Tu es sacerdos in æternū secundū ordinē Melchisedech. Quod si Christus primus pastor hunc honorem sibi neutiquam arripuit, neque semetipsum glorificauit, ut pontifex fieret, multo minus id licebit alijs. Quare nemo, nisi rite uocatus, istum pastoratus honorem usurpare potest. Exemplū habemus a primis ipsis pastoribus qui singuli per Chris

Psalm. 109.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Lutherū. XV

stum uocabantur, quū tamen scriba quidā se ipsum ingerens ^{Mat. 2.}
 non uocatus, ob id repulsam a Christo sit passus. Deus enim
 haudquāq̄ impartit sua dona nisi uocatis, quē admodū legim⁹
 in euangelio Lucæ. Vocatis (inquit) decē seruis suis, dedit eis ^{Lucæ. 10.}
 decē minas. Ecce uocatis dedit. Paulus itaq; se gloriatur apo- ^{Act. primo.}
 stolū esse uocatione Christi. Sic Matthias nō semetipsum in-
 gessit, sed precationibus apostolorū & sorte fuit electus, atq;
 ita cooptatus in eorū numerū. Nondū em̄ acceperant aposto-
 li spiritū sanctū, nec instructi sunt ab eo quē ritū in his ordina-
 tionibus sequerent. Paulus tamen q̄q̄ & ipse uocatus fuisset a
 Christo, postea nihilominus una cū Barnaba, spū sic mandan-
 te, fuit ordinatus. Nā ut refert in actis cap. 13. quū essent pro-
 phetæ quidā & doctores Antiochiæ sacrificantes dño simul
 & ieiunantes, iussi sunt a spū, quatenus Barnabā & Saulū, qui
 tū aderant segregarent. Segregate (inquit) mihi Barnabā & ^{Ap̄tus a spū i}
 Saulū in opus ad quod accersui eos. Prophetæ igit̄ & docto ^{sc̄to missus}
 res, quibus id ipsum spūs mandauerat, quū ieiunassent, & oras-
 sent, imposuissentq; Barnabæ & Saulo manus, dimiserūt eos.
 Barnabas uero & Saulus ab eis ita dimissi non ab hominibus,
 sed ab ipso spū dicebant emissi. Nā sequit̄. Et ipsi quidē emis-
 si a spiritu sancto abierunt. Opus aut̄ ad quod accersiebant nō
 solū fuerat couertendæ plebis ad Christū, uerumetiā crean- ^{Ad qd missus}
 di & constituendi per singulas ecclesias presbyteros. Nam ^{erat Paulus.}
 prope finē. 14. capituli, sic habet, *ἡρετοὺν ἠστυες*, hoc est, quum
 per impositionē manū creassent plebi per singulas ecclesias
 psbyteros, precati q; essent cū ieiunijs cōmendauerūt eos dño
 Et mox adijcit. Barnabā & Saulū. Antiochiā rediisse, unde
 erant traditi gratiæ dei in opus quod cōpleuerunt. Expende
 lector hæc omnia uigilanter, & (nisi uehementer fallor) per-
 spicies Lutherū a scopo plurimū aberrasse. Cernis em̄ hic pri- ^{Corollarium}
 mū, ut interim de liturgia (quā patres sacificationem intelli- ^{primum}
 gunt) taceā, uiros illos eximios, nempe Barnabā & Saulū, q̄q̄
 a spiritu fuissent electi, nihilominus per prophetas & docto-
 res ieiunijs & precationibus atq; manuum impositione fuisse
 creatos. Intelligis & opus ad quod creati sunt non solū fuisse ^{Secundum}
 uerbi ministeriū, uerumetiā aliorū presbyterorū per singulas

CONGRESSVS SECVNDVS

Tertiana ecclesias institutionē. Vides tertio similibus & ipsos dū presbyteros ordinarent cæremonijs usos fuisse, nēpe manuū impositione, precationibusq; & ieiunijs. Postremo cōpertum habes ministerium eis creditum, haud prius expletū fuisse, q̄ ista p̄fecissent. Nā quū ista consummaissent Lucas narrat eos Antiochiam rediisse, unde & traditi fuerant gratiæ dei in opus (ut ait) quod ipsi compleuerunt.

XXIII ¶ Perpicuū est igit̄ Barnabā & Paulū fuisse uocatos, ordinatos, & missos, nec dissimiliter postea uocasse, ordinasse, & misisse cōplures alios. Verū quid moror? Chrūs ipse primos ap̄los ita uocauit, instituit, & misit. Sic em̄ Marcus paucis tradidit. Ascēdit (inquit) in montē Iesus & uocat ad se q̄s uoluit ipse. Ecce uocatio. Et fecit duodecim ut essent secū. Ecce institutio. Et ut emitteret eos ad p̄dicādū. Ecce missio. Quisq; nō ita uocat, ordinatur, & mittit̄ per ostiū haudquaq; intrat in stabulū ouīū, neq; huic aperit ostiarius, sed plane fur est & latro. Nā præter Christū uenit a seipso missus. Et tales haud dubie fures sunt & latrones. Omnes (inquit) quotquot añ me uenerūt, id est, qui propria authoritate & priusq; Chrūs eos uocauerit irruunt in caulas, fures sunt & latrones. Dilucidū est igit̄ ex scripturis q̄ nemo legitime pastoratus officiū exercet, nisi per ecclesiæ præsidis rite uocatus ordinatusq; fuerit atq; missus. Neq; potest, honore saluo, Lutherus ab hoc axiomate dissentire, quū tā aperte subscripserit eidē. Sic em̄ in commentarijs ad Galathas ait. huc tendūt ea omnia, ut uideas q̄ tā cura Christus ecclesiā suam instituit, atq; muniuit, ne temere quisq; docere præsumeret, nisi ab ipso, uel a se missus sit. Hæc Lutherus. Quibus uerbis abunde subscribit axioma ti nostro, pro cuius ueritate iam satis opinor dictum est.

Praelatus rite uocandus est.

SEPTIMUM AXIOMA.

¶ Quotquot ita per ecclesiæ pastores ad pastoratus officia legitime fuerint instituti, non est dubium quin a spiritu sancto pariter asciti sint.

XXIII.

Perpicuū fuit ex proximo superiori, sp̄m sanctū formulā quandā & ritū tradidisse, per quē pastores ordinarent̄. Nā quū essent Antiochiæ (ut diximus)

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XVI

nōnulli prophetæ simul & doctores q̄ sacrificijs & ieiunijs in cūbebant, inter q̄s erant Barnabas & Saulus, iussit illis spiritus sanctus, ut hos in ministeriū, ad q̄d spūs eos accersuerat segregarēt. Ecce tāetsi Barnabas & Saulus p̄ spm̄ i ministeriū apostolicū accersiti fuissent, uoluit tñ eos spūs p̄ prophetas & doctores, q̄ tū aderāt, segregari. Quod sane uerbū si nihil aliud significet, q̄ simplicē missionē, frustra tot cæremonijs prophetæ doctoresq̄ tū p̄sentes fuissent usi. Nā ieiunabāt, & p̄cabant atq̄ manus illis imposuerūt. priusq̄ eos dimiserāt. Quocirca manifestū est eos, tūc ap̄los hoc ritu fuisse cōstitutos. Nec est q̄ quisq̄ cauillet Paulū añ fuisse a Christo uocatū. Nā aper- tissimis indicijs. partim ex hoc loco, partim ex alijs q̄s dicemus cōpertissimū erit, Paulū iā apostolū ordinatū fuisse. Et primū est q̄ Lucas, eius historiæ scriptor, quū Paulo fuisset addictis- simus, nusq̄ tñ ante id tēporis, eū uocauerit Paulū, sed Saulū semp. At protinus, ut fuisset Saulus in apostolatū segregatus Lucas eum perpetuo uocat Paulum.

Acto. 13.

Paulus ordi-
natus ap̄tus.

Apostoli no-
men mutatur

Alterū indiciū est, & nec leue qdē, nēpe q̄ Saulū post cete- ros oēs, idē Lucas postremū facit. Sic em̄ in illo capite habet. Erāt autē qdā in ecclia, q̄ erat Antiochię p̄phetę ac doctores Barnabasq̄ & Symon qui uocabat niger, & Lucius Cyrenen- sis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ a puero famili- aris, & Saulus. Ecce postremo loco Saulus numeratur. Id qd̄ neuitquam fecisset Lucas, si iam pro apostolo Paulus fuisset habitus. Neq̄ enim post prophetas & doctores apostoli sunt locandī, quum dicat ipse Paulus. Et primum quidem aposto- los, deinde prophetas.

Acto. 13.

I. Corin. 12.

Tertiū indiciū est, q̄ nusq̄ alibi legit̄ Barnabā fuisse consti- tutū apostolum, quem tamen omnes apostolum & esse & ha- beri non dubitamus. Quamobrem si tunc Barnabas creatus apostolus fuisset, cur non similiter & Paulus, quū plane con- stet ambos in idem genus ministerij fuisse uocatos.

Acto. 13.

Quartū indiciū. Quid em̄ opus alioqui fuisset ut in horum emissionē cæteri ieiunarēt & precarent̄, ac demū illis manus imponerent? Manuū enim impositione, gratia cōfert̄, ut quū alibi, tum in iisdem actis sæpe legimus.

CONGRESSVS SECVNDVS

Postremum est, q̄ ipsi tunc potestatem acceperint constituēdi creandiq̄ presbyteros impositione manuum suarū, quē ad modum in sine capitis. 14. satis dilucidum est, ubi sic habetur χειροτονίσαντες δὲ αὐτοῖσ' πρεσβυτέρους κατ'ἐκκλησίαν, hoc est quū ipsi manuum impositione creassent illis per singulas ecclesias presbyteros. Neq̄ manus imponebant solū, uerū etiā ieiunabant, & precabant, ut & illic traditū est. Ieiunijs igit̄ & precationibus atq̄ manuū impositione presbyteros consecrabant, & consecratos præfecerunt plebi. Porro ut intelligas hoc ipsum non nihil fuisse muneris illis iniuncti, subdit, eos rediisse Antiochiā, unde erant traditi gratiæ dei, in opus quod compleuerunt. Presbyterorū igit̄ creatio pars fuit muneris & ministerij q̄d illis Antiochiæ credebatur. Nā an nō fuerat cōpletū eorū ministeriū q̄ ad hūc modū presbyteros cōstituisent. Simul & illud aduerte quod Lucas dicit, illos idē fuisse traditos gratiæ dei. Quis em̄ ambigere potest, quū iubente spiritu, prophetæ & doctores tanto studio, hoc est ieiunijs, precationib⁹ & manuū impositione illos ordinassent, quin ab ipso spiritu quiberrima fuissent afflati gratia.

Quo creabānt presbyteri.

XXV

Roma. I.

Questio.
Ratio.

Aa. 20.

¶ Ad hæc. Et Paulus ob hanc segregationē gloriæ apud Romanos, segregatū se fuisse in euangeliū dei. Et plane quū ita fuerant dimissi, scriptura tradit eos ab ipso spiritu fuisse tū emissos. Sed inquires, cur Matthias non fuit ad hunc modum ordinatus? Certe q̄ nondū uenisset spūs qui ritum hunc dicebat. Verū postea ritus idē in cæteris passim obseruabatur. Nam (ut diximus) Paulus & Barnabas ieiunijs, & precationibus, atq̄ manuū impositione presbyteros per singulas ecclesias creabant. Quid multis opus est? Omnes huiusmodi presbyteros qui sic, aut per Barnabā & Paulū, aut per alios qui pari potestate fungebant ordinati fuerant, nō dubitauit affirmare Paulus a spiritu sancto fuisse constitutos, & in hoc ipsum quidem ut regerent ecclesiā dei. Propter quod & cōplures presbyteros ex Epheso Miletū ad se uocatos, hunc in modū allocutus fuit. Attendite (inquit) uobis & cuncto gregi in quo uos spiritus sanctus posuit epōs ad regendū ecclesiā dei. Ecce tamen si per manus hominū fuissent in id regiminis constituti, nihil

De facta sacerdotij defensione cōtra Luth. XVII.

tamen ueritus est id negotij tribuere spiritui, simul & asserere diuinitus id fuisse factū. Erant igit̃ a spiritu sancto constituti quicūq; siue p̃ ap̃los, siue p̃ eorū successores iuxta ritū legitimū pastores ordinati fuerāt. Sed & quū ætas eadē, ut añ diximus atq; successio nō solū ad hūc usq; diē, sed & in finē usq; sæculi perdurabit, consequens est, ut omnes quotquot per ecclesiæ Conclusio præsides, ad ea munia legitime uocati fuerint, & instituti, non aliter q̃ ab ipso spiritu qui p̃petuo residet in ecclesia cōstituti credēdi sunt. Atq; hæc pro septimo axioma sunt dicta.

OCTAVVM AXIOMA.

¶ Insuper iñdem in suis ordinationibus ab eodem spiritu, gratiæ donum accipiunt, quo reddantur ad opus ministerij sui sanctius ob eundem magis idonei.

Rincipio perspicuū istud fieri potest, ex ipsis Pauli XXVI. uerbis, qui Timotheo scribens, quē nemo nō affirmat a Paulo fuisse constitutū episcopū. Sic ait. I. ad Timo. 4. Ne neglexeris quod in te est donū, quod datū est tibi per prophetiā cum impositione manū auctoritate sacerdotij. Ecce Timotheus auctoritate sacerdotij q̃ præditus fuerat ille, quisquis Timotheū ordinarat, gratiæ donum accepit. Et quis nā is fuit, qui sic Timotheū ordinauit, apertius indicat epl̃a ad eundē posteriori, cap. I. Commonefacio inquit te, ut suscites donū dei quod est in te, per impositionē manū mearū. Ecce denuo testatur Timotheū, quū is ordinaret, gratiæ donū fuisse consecutū, seipsumq; Paulus prodit ordinatorē ipsius fuisse. Nā quū ordinaretur quispiā, ordinatores ei manus semper imponebant, ut postea demonstrabimus. Donū itaq; gratiæ Timotheus accepit quū ordinaret a Paulo. Neq; dubiū est quin Paulus id ipsum fieri censuerit de cæteris per alios, qui pari secū auctoritate fungebant. Porro donum istud gratiæ tunc quū ordinaret Timotheus fuisse datū, axioma proximo docebimus, & non quū esset a Paulo baptizatus uti Lutherus cauillatur.

¶ Neq; soli Timotheo data fuit hæc gratia, uerū etiā Tito, XXVII cæterisq; quicūq; per eos ordinati fuerint. Sed & reliquis de

E

CONGRESSVS SECVNDVS

mū oibus, qui uel p aplos, uel per alios qui potestatē ab aplos accepissent, gratiā donari nullus ambigere debet, modo non per eos ipsos steterit qui sic ordinabant. Et quid uetat, quo minus a spū gratia collata sit eiisdē copiosa? An non ipse spiritus sanctus fons exuberantissimus est gratiæ oim? An nō ob id potissimū in ecclesia nobiscū residet, ut gratiā istā impertiat ad ecclesiæ totius ædificationē? An nō Paulus quum clamat ad Epheseos. 4. Vnicuiq; nostrū datā esse gratiā, docet eam alia mensura datā apostolis, alia prophetis, alia euāgelistis, alia pastoribus & doctoribus, singulis tñ horū eā donari testat, atque id quidē ad instaurationē sanctorū in opus administrationis, in ædificationē corporis Christi, quod est ecclesia. An non I. Cor. 3. Paulus qui se uocat architectū, gratiā ob id accepit, ut ædificaretur ecclesia? Quod si Paulus eo sine gratiā accepit, quū ædificiū istud adhuc minimē consummatū sit, oportet & iā alios architectos esse, quibus & gratia pariter ad ædificationem largiatur. Quum em̄ tabernaculum fœderis ædificaretur, uti supra meminimus, spiritus sanctus quosdā impleuit omni sapientia, intelligentia, & scientia quo possent in opere quouis excogitare quicquid esset egregie fabricandū. Ea munificentia spūs usus est, quū nondū uenisset tempus plenitudinis gratiæ. Nunc ergo missus, quū exuberat gratia, & ad hoc præcipue missus, ut ecclesia construat, sic huius structuræ artifices & a se quoq; constitutos contemnet, ut gratiā eis nullā impertiat? Quis hoc præter unū Lutherum credat? Non inficias eo quod populus quoq; gratiam accepit.

XXVIII ¶ Cæterū ut par est alia mensura populus recipit q̄ pastores & gubernatores populi, Hoc inter præfides & populū interest, ut Paulo placet, quod inter architectū, & id quod ædificat, quod inter agricolā, & agrum qui colit. Sic em̄ Paulus. I. ad Corin. 3. dicit. Dei sum⁹ cooperarij. En se cæterosq; præfides cooperarios dei uocat. Dei (inquit) sumus cooperarij. Plæbem uero quid? Certe cooperarios neutiquam eos uocat sed magis id quod artis opera tractatur. Ad plæbem enim dicit. Dei agricolatio, dei ædificatio estis. Plæbem ergo Paulus appellat agricolationem & ædificationem dei, cuius coopera.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XVIII.

rios, tū se, tū ceteros ecclesiarum præsides nuncupat. Nam & si deus agricola præcipuus sit præsides tamen ecclesiae similiter in scripturis agricolæ uocant. Nā in euāgelio Matt. dicitur Mali quū sint male p̄det, & uineā suā locabit alijs agricolis, q̄ reddent ei fructū temporibus suis. Ecce tempore legis, agricolæ fuerunt legis ipsius ministri, quos, q̄ mali fuerint, male perdidit uineā dñs. At nunc euangelij tēpore uineā suā alijs agricolis, hoc est, alijs ministris locauit excolendā, q̄s & affirmat fructū suis tēporibus allaturos. Agricolaē igit̄ quibus iā uinea dei locat̄, haud dubie præsides ecclesiae sunt. Atqui prioribus agricolis multā sane gratiam spiritus obtulit, q̄ diu se dignos exhibuerant ea gratia. Nā uti supra diximus quū non solus Moses sufficeret, ad tanti populi gubernationē, quibus dā senioribus per Moſen delectis, numero septuaginta, deus impartijt de spū qui Moſi traditus fuerat, quatenus & ipsi q̄ q̄ redderent ad gubernandū populū magis idonei. Istud illis agricolis fecit deus pro pp̄lo quē alioqui repudiandū uidit, Et his, quos ad excolendā plebē sanguine filij sui redemptā instituit, de spiritu Christi nihil impertiet.

¶ Adde, q̄ in illo pp̄lo, hi q̄ tēplo p̄fuerūt, nō mō sacerdos ipse maxim⁹, uerū etiā & minores q̄q̄ sacerdotes ungebant in eorū ordinatione. Quamobrē si quadret umbræ ueritas, ut & certe quadrare debet, oportet eos q̄ pastores ecclesiae p̄ maiorū manus ordinant, unctioe spūali gr̄a interi⁹ deliniri. Nā gr̄a spūs, unctio q̄dā spūalis est. Hic Lutherus exultat unctioem istam asserens cunctis christianis esse cōmunem, & proinde christianū unūquemq̄ sacerdotē esse cōtendit. Ch̄m em̄ dicit esse sacerdotē summū, ceteros aut̄ christianos omnes, esse minores sacerdotes. At hic quū sibi tū alijs Luther⁹ imponit. Nā si Ch̄s nobis summ⁹ sacerdos fuerit, & ceteri q̄q̄ ch̄iani minores habēdi sint sacerdotes, ubi nā populus erit? Si ueritas umbræ respōdeat oportet præter summū sacerdotē, & plābē minores quosdā esse sacerdotes, q̄ mediēt inter summū ipsū, & infimū populū. Deinde palam est, nō quemq̄ christianū e ecclesiae præfici, neq̄ populo sacerdotem esse, sed sibi soli Nos uero de sacerdotibus loq̄mur q̄ populo sacerdotes sunt,

Deus agricola dicitur

Mat. 21.

Prælati sunt agricolæ.

Numc. 11.

XXIX. Leui. 8

Obiectio

Dilutio Nō oēs ch̄iani sunt sacerdotes

CONGRESSVS SECVNDVS,

& ecclesiis ipsis rite præficiunt, quales ante monstrauiamus, oportere uocari, uocatos autē institui, & demum institutos, ad ministeriū suū emitti. Non autē ita uocant, instituunt, mittuntur singuli christiani. Quamobrē neq; ad hunc modū sacerdotibus habendi sunt quicq; christiani. Cæteræ christianos & singulorum quidē neutiq; inficiamur unctos esse, sed ad militandū unctos, non ad euangelizandū. Christus uero se dicit unctū ad euangelizandū. Sic em̄ Esaiā de se uaticinantē recenset Lucas 4. Spiritus (inquit) dñi sup me, propterea q; unxit me, ad euāgelizandū pauperibus misit me. Vnctus est ergo Christ⁹ gratia spiritali, ut paupibus euangelizaret. In qua unctioe soli pastores Christo cōmunicant. Nā ut euangelizandi munus efficacius impleant, unctioe spūs interioris ungunť. Et hi non sibi solis, uerū etiā populo sacerdotes constituti sunt, & ecclesiis iure præficiunt, utpote rite uocati, creatiq; & missi. Quis iā dubitare potest istos accepisse grām, ab ipso gratiæ omniū fonte & datore spū, a q̄ pastores & architecti agricolæq; populo pariter & ecclīæ dati sunt. Sed iā pro isto axiomate satis.

NONVM. AXIOMA.

¶ Eam tamen gratiam spiritus ad exhibitionem signi cuiusdam sensibilis donari uult, quo rite præstito gratiam protinus datam esse credamus

XXX

Plurima oportet credi in scripturis non expressa.

Actoꝝ, 8

¶ Vanq; scriptura sacra non istud palā expresserit, tamen ex his quæ in ea tradunt, potest apertissimum esse. Neq; em̄ semper in scripturis exprimunt omnia, quæ nihilominus cuncti uera credimus & indubitata. Nā ubi quæso scriptū est, q; aut Christus apostolos docuerit, aut spūs iusserit, quatenus apostoli manus baptismi imponerent, & tamen cōstat eos id ipsum haudqua; inaniter fecisse. Nā quū ad Philippi diaconi prædicationē Samaritanæ credidissent, & essent baptizati, nō tamen ante sensibiliber spiritū sanctū acceperunt, q̄ Petrus & Iohannes iisdē imposuissent manus. Quamobrē & Simon qui prius arte magica gentē illā dementarat, cernens, eos per manuū apostolicarū impositionē tū afflatos spiritu, studuit hanc sibi facultatē pecuniis cōparare, nimitū ut cuicunq; manus ipse imposuerit, mox in

de spiritū sanctū obtineret. Et quis credat apostolos id tenta
 re uoluisse, nisi per spiritū hoc ipsum ante fuissent edocti. <sup>Nō oēs aplos
 rū eruditiōes
 sunt scriptæ.</sup> Vē
 tū ita spiritū eos docuisse nusq̄ in scripturis aperte legitur. Sic
 multa sunt profecto quæ per aplos ecclesie tradita fuerāt, quæ
 tamen ab eis nusq̄ erant scripturis cōmendata. Liqueat istud,
 quū ex alijs, tū ex Eusebii Cæsariensis historia, qui cap. 36. li
 bri. 3. sic ait. Quū Ignatius per Asiam sub custodia nauigaret
 singulas quasq̄ digrediens ciuitates, & ecclesie populos euā
 gelicis cohortationibus edocebat in fide persistere, & obser
 uare se ab hæreticorū contagijs, qui tunc primū copiosius cœ
 perant pullulare, & ut diligentius ac tenacius apostolorū tra
 ditionibus inhærerent, quas traditiones, cautelæ gratia, & ne
 quid apud pastores remaneret incerti, etiam scriptas se asse
 rit reliquisse. Hæc Eusebius. <sup>Traditiones
 aplos ab Ig
 natio scriptæ
 sunt.</sup> O si liber ille iā extaret, in quo
 traditiones apostolorū Ignatius digesserat, non est dubiū quin
 multa quæ iā desyderant, in eo clarissime cerneremus. Sed ut
 ad institutū reuertamur. Sicut non citra mandatū & doctrinā ^{Acto. 8.}
 spūs, apli spiritū sanctū baptizatis impositione manuū cōtule
 runt, ita per eiusdē spūs eruditionē, etiā ordinandis imposue
 runt manus, ut & ipsi grām peculiare adepti, munus suū effi
 caciū adimplerent. Neutrū horū quisq̄ christianus in dubiū
 reuocare potest, quū de utriusq̄ facto iā aperte constet in scri
 pturis, licet de neutrius mādato, quicq̄ illic certi sit proditum **XXXI**

¶ Porro q̄ impositione manuū, ordinationes fiebāt ex mul
 tis scripturæ locis apertissimū est. Et primū ex ipsius Pauli uer
 bis ad Timotheū, quæ iā denuo recensere non inutile fuerit. <sup>Ordinationes
 fiebāt manuū</sup>
 Sic enī ait in eplā priori cap. 4. Ne neglexeris quod in te est impositione
 donū, quod datū est tibi per prophetiā cū impositione manu
 um autoritate sacerdotij. Et rursum in eplā posteriori cap. 1.
 Cōmonefacio te, ut suscites donū dei quod est in te per impo
 sitionē manuū mearū. Ecce per impositionē manuū Pauli, Ti
 motheus gratiæ donum accepit.

Nec est q̄ Lutherus cauillet hanc manuū impositionē fuisse <sup>Cauilli
 exclusio.</sup>
 factā, quū Timotheus a Paulo baptizaret. Nā bis ei manū im
 ponebant, quēadmodū & de Paulo factū, acta palam docent.
 Semel enī Paulo per Ananiā, quū baptizaret, manus erāt im

CONGRESSVS SECVNDVS

Acto. 16 positæ, quæ admodum in actis, 9. cap. tradit, atque itæ p. prophetas & doctores, quoniam iussu spiritus in apostolatum segregabat. Sic pariter & Timotheo manus bis erant impositæ, semel ut communiter fieri solet, post baptismum susceptum, de qua manu impositio ei facta scriptura nihil meminit. Et denuo, quum ordinaret episcopus, de qua iam Paulus apte scribit. Nam perspicuum est ex uerborum ipsorum circumstantia donum illud de quo loquitur Paulus erudientis plebis causa Timotheo fuisse datum. Præmisit enim Paulus, donec uenero attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Quæ obrem & palam est fuisse datum, quum ordinaret episcopus.

XXXII ¶ Adde quod nusquam ex scripturis Lutherus ostendit Timotheum a Paulo fuisse baptizatum. Circumcisum utique non negamus a Paulo fuisse, quæ admodum in actis ca. 16. tradit. At baptizatum a Paulo nusquam legitur in scripturis. Quod si propter scripturas Lutherus uelit quicumque testimonium producere, non est æquum ut id ei suffragetur, cum is aduersum se nihil propter scripturas dignetur admittere. Cæterum neque Paulus nisi quod rarissime baptizauit, quæ admodum & ipse de seipso testatur. 1. ad Corin. 1. dicens. Non misit me Christus ut baptizarem, sed ut euangelizarem. Ad hæc in actis ca. 16. tradit, quod postquam a Barnaba Paulus fuisset separatus, is Timotheum apud Lystram reperisset, matre christiana, prognatum, & iam discipulum factum. Quo satis enitet eum ante fuisse baptizatum.

XXXIII ¶ Paulus igitur, ut illic a facta tradunt, assumptum secum Timotheum propter Iudæos circumcidit, & eodem ceu ministro, non paucos dies, utebatur, ut experiret quid esset in homine. Nam & hoc ipsum seruare uoluit, quod & alijs mandauit obseruandum Iussit enim eidem Timotheo iam episcopo facto, ne cito manus cuiquam imponeret. Id quod haud dubie pro ordinandis, & non pro baptizandis, fieri iussit, quum credentes euestigio baptizari solebant. Sed & pro diaconis precepit eidem, quatenus probarentur primum, ac subinde ministrarent. Paulus ergo Timotheum aliquo diu ceu ministrum habuit secum, nimirum ut periculum eius faceret. Postea uero quum esset probatus, manu suarum impositione constituit episcopum, & ecclesie prefecit, eundemque potestate donauit alios ita consecrandi. Nam priori epistola ca. 5. uetuit ne cuiquam ipse temere manus imponeret. Neque dissimiliter idem ipse Paulus Titum episcopum constituit,

Manus bis Timotheo impositæ sunt.

Timotheus non legitur a Paulo baptizatus

XXXIII
Acto. 16

I. Timo. 1

I. Timo. 3

Timotheus fuit episcopus ordinatus cum potestate consecrandi alios.

Cretensibusq; præfecit cui & autoritatē dedit alios itē con-
 secrādi, q̄s idoneos eo munere iudicavit. Huius (inquit) rei grā
 reliqui te in Cræta, ut q̄ desunt pergas corrigere, & cōstituas
 oppidatim presbyteros, sicut ego tibi ordinā. Neq; dubiū
 est quin simili manū impositione, tā ipse Titum, q̄ Titus ali-
 os consecravit. Ad quē modū & Paulus ipse pariter ac Barnabas
 fuerant in apostolatū segregati, ut in actis ca. 13. traditur.
 Nā prophetæ simul & doctores, qui tū erāt Antiochiæ, quū
 a spū mandatū accepissent, ieiunabant, & precabant, manusq;
 demū illis imposuerunt, atq; ita tradiderunt gratiæ dei. Ecce
 quot cæremonijs usi fuerant in illoꝝ ordinatione. Ad eundē
 modum & ipi, nempe Paulus & Barnabas, quū presbyteros
 ordinarent, ieiunijs item & precationibus atq; manū imposi-
 tione sunt usi, quēadmodū in actis cap. 14. legitur, uti superi-
 us memorauimus. *χεροτωνιαυτες*, hoc est, quū manibus cre-
 assent illis, nēpe discipulis, de quibus proxime locutus est, pres-
 byteros p̄ singulas ecclias, precatiq; essent cū ieiunijs cōmen-
 dauērūt eos dño. Et q̄ illud uerbū *χεροτωνιαυτες* ab autho-
 ribus Græcis populo magistratus tribuit. Nā ita solebat populus
 manū eleuatione magistratus eligere. Istud tñ hoc loco non
 est ad sensum Lucae. Neq; em̄ de poplo iā hoc scriptū est, sed
 de ipis apostolis, nimis q; hi manibus nō quidē eleuatis, uti
 populus consuevit, sed impositis creabāt presbyteros, hoc ē
 manū impositione constituerunt, & eosdem populo præfe-
 cerunt. Hieronymus igif super Esaiā ca. 58. dicit p̄ *χεροτωνιαυτες*
 intelligi clericorum ordinationem, quæ non solū ad impreca-
 tionē uocis, sed ad manus impositionem impletur.

¶ Et quanq; de diaconis pariter traditū sit, q; & ipi manū
 impositionibus ordinabant, & proinde gratiam aliquam con-
 secuti sint, non est dubium tamen, quin ut hi gradus diuersi
 fuerint, ita & diuersæ functiōis cooperatricem gratiam acce-
 pissent. Imposuerunt quidem & his apostoli manus, quate-
 nus gratiam functionibus suis congruam acciperent, quem
 admodū in actis ca. 6. referit. Iusserūt em̄ duodecim, ut ceteri
 fratres circūspicerēt ex seipsis uiros septē spectatæ fidei, qbus
 ipsi munus istud delegarēt. Illud negocij fratrib; iniūctū fuit,

Tit. I.

Cæremoniæ
in ordinationis
bus obseruateMagistratus
electio.

Hieronymus.

XXXIII

Diaconi quā
gratiam con-
sequerantur.Manus impo-
nuntur dia-
conis

CONGRESSVS SECVNDVS

utpote qui melius aliorum cōuersationē nossent, quā apostoli. Verū apostoli per manuum impositionē ipsam diaconum munus illis conferebant. Sic enim in eodē cap. scriptū est. Hos nepe septē nominatos statuerunt in conspectu apostolorum, & hi quū orassent, imposuerūt illis manus. Ceteri apostoli nunquā illis imposuissent manus, nisi spūs illustratiōe didicissent gratiā inde subsequiturā. Id quod in quibusdā eorum satis dilucide comprobatū fuit. Nā de Stephano scriptū est, quod erat plenus gratia & fortitudine. Et Philippo tradit quod sermone, signis, & prodigijs, æditi conuertit Samaritas ad Christū. Ex his nihil ambigo, quin cunctis perspicuū sit, hoc sensibili signo uidelicet impositionis manuum, donari gratiā, ijs qui rite per ecclesiæ præsidēs in officio pastorum ordinantur.

Actorū, 7.

Gratia dabat
manuum im-
positione

DECIMUM AXIOMA.

¶ Qui sic pastores ecclesiarum & presbyteri legitime fuerint ordinati, uere dei sacerdotes, & habentur & sunt haud dubie.

XXXV

Onstat primū ad apostolos & eorum successores fuisse dictū, quod scribit Esaias. 61. Vos autē sacerdotes dñi uocabimini. Ministri dei nostri dicei uobis. Fortitudinē gentiū comedetis. In gloria earum superbietis. Ecce prædixit Esaias futurum, ut ecclesiæ principes sacerdotes dñi, & ministri dei uocarentur. Sic enim omnes qui locū hunc haec tenus enarrarūt ad sensum istū, interpretati sunt, neque potest quouis pacto nisi per temerariū quēpiam aliter detorqueri.

Hieronymus in cōmētarijs super Esaiā hunc locū enarrās, ita scribit. Aedificatores urbiū desertarum & pastores gregum, qui ipsi sunt uinitores & aratores, hoc est filij peregrinorum, ipsi quoque sunt sacerdotes dei, ad quos propheta nūc dicit. Vos autē uocabimini sacerdotes dñi, & ministri dei nostri dicei uobis, haud dubiū quin ecclesiæ principes significet.

Et Clemens in epistola ad Iacobū ubi de presbyteris & episcopis loquit eadē ipsa uerba recenset, ad hunc modū. Per prophetā (inquit) loquitur dicēs. Vos autē sacerdotes dñi uocabimini, Ministri dei nostri dicei uobis. Fortitudinē gentiū comedetis, & in gloria earum superbietis &c. Et istud certe in apostolos

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXI

& eorū successores cōpetit. Nā hi fortitudinē gentiū comederunt. Robustissimos em̄ eorū conuerterunt ad fidē, & Christo incorporarunt. Sic em̄ ad Petrū pro gentibus dictum, est, *Macta & comede.* Gloriā autē gentiū fecerunt contemptibiles *Actorū. x* Ierusalem, quando gentes per sapientiā & eloquentiā, de quibus tātopere gloriabantur, non ualuerunt ap̄lis resistere. Et hi certe nec ab Ethnicis, nec a Iudæis infidelibus, quorū neutri cōmunē sibi deū cū Christianis agnoscere uoluerunt, neutiq̄ uocati sunt sacerdotes dñi, & ministri dei nostri, sed a ch̄ianis quibus hoc noīe semp cognominabant. Dilucidū igit̄ est ex hoc uaticinio, pastores ecclesiæ uocari debere sacerdotes.

¶ Cæterū hoc ipsum ex nouo testamento similiter demonstramus. Principio negare Lutherus nō potest, quin Christus ipse sacerdos fuerit secundū ordinē Melchisedech. Id em̄ apertissime Dauid prodidit suo uaticinio. Iurauit (inquit) dñs, *Pssa. 109.* & non pœnitebit eū, tu es sacerdos in æternū secundū ordinē Melchisedech. *Hebr. 7.* Quæ uerba Paulus ad Hebræos recensens docet Christū iuxta ordinē Melchisedech & nō iuxta ordinē Aaron sacerdotē esse. Quod si uerū sit, oportet ut iisdē rebus sacrificauerit Christus, quibus & constat Melchisedech olim sacrificasse. Porro de sacrificio Melchisedech apertū est *Gene. 14.* q̄ sacrificauerit in pane & uino. Sic em̄ illic scriptū est Melchisedech rex, salē protulit panē & uinū. Erat em̄ sacerdos dei altissimi. Quamobrē & in pane ac uino Christus debuit sacrificare. At nusq̄ istud fecit, præterq̄ in cœna, quando sub specie panis & uini, corporis & sanguinis sui sacramētū instituit. Quocirca palā est eū in cœna sacrificasse. Opinor neminē esse tā impiū, aut impudentē, ut istis contradicat. Nā ita pendet & cōsequit̄ alterū ex altero ut illo concesso iā istud necessario subinferat. Si Christus iuxta Melchisedech ordinationē sacerdos fuerit, oportuit eū & simile sacrificiū offerre quēadmodū obtulit Melchisedech. Quod quū in pane simul & uino fuisse cōpertū sit, oportuit & Ch̄m in pane simul & uino sacrificasse. Id q̄d nunq̄ fecisse legit̄ præterq̄ in cœna.

¶ At negabit forte Lutherus sacrificiū Melchisedech in pane uinoq̄ fuisse. Nā qd est usq̄ adeo solidū et firmū, si tamē

CONGRESSVS SECVNDVS,

eorum institutis aduerset, quod illoꝝ impudentia temeritasque non neget. Sed res hæc testator est q̄ negari possit. Nā simul atq; scriptura narrarit, Melchisedech panē & uinū protulisse cōtinenter subdit. Erat em̄ sacerdos dei altissimi. Ad qd istud scriptura subiecisset uelut causam dicti, nisi prorsus intelligi uoluisset, usum fuisse Melchisedech rebꝝ illis i sacrificio. Verū hic clamabit Lutherus, hūc locū haud satis fideliter ex hebraismo uersum, quū sic illic habeat והוא כהן אלהים, hoc ē Et erat sacerdos dei altissimi, quēadmodū & Hieronymꝝ alibi traduxit. Sed esto, sic transferri possit, hoc nihil tamē aduersum nos facit, imo nobiscū q̄q; quādoquidē & protinus ut panis ac uini mentio facta sit, subiungit q̄ erat sacerdos dei altissimi. Hoc itaq; uelim respondeat mihi Lutherus, quo nā alio Melchisedech usus unq̄ fuerat sacrificio. Si sacerdos fuerit, et ordinis cuiusdā peculiaris, peculiare q̄q; sacrificium offerebat necessum est. Quare quū panis & uini palā hic mentio facta sit, in qbus & Chrūs sui corporis sacramentū instituit, neque aliud oīno sacrificiū usq; in scripturis a Melchisedech immolatū legit, quis tā p̄fecte frontis erit, ut cauillet nequaq; in his rebus eū sacrificasse. Luthero p̄fecto satis efficax hoc argumentū putaret, si tale quiddā haberet pro sua parte, nēpe q̄ in scripturis nusq; aliud sacrificiū ad ordinē huius sacerdotis spectans inueniat. Nā oportebat certe quū nō semel in scripturis afferit Chrīm sacerdotē esse, iuxta ordinē Melchisedech, ut etiā cōmune utriq; sacrificiū alicubi describeret. Quare cū nusq; alterius sacrificii, qd utriq; cōmune sit, mentio fiat, cōsequit, ut istud utriusq; fuerit sacrificiū. Et q̄ hoc pacto satis abunde (qd molimur) obfirmatur, nō grauabimur tñ eruditissimorū insup testimonia, nō latinorū solū & græcorū, uerū etiā Hebræorū in mediū afferre, quo, si fieri posset, Lutherum pudeat sue temeritatis, quum nec ipse rationē aut scripturā aut alicuius docti pro sua hæresi testimonium adducat. Istud itaq; nos faciemus, q̄ res ip̄a cūctis dilucida fiat, nēpe Melchisedech in pane ac uino sacrificare cōsueuisse. Sed de latinis primū dicamꝝ

XXXVIII ¶ Hieronymus q̄ diuinæ scripturarū peritissimꝝ habet, ad hūc modū scribit in eplā ad Euagriū. Sic & Melchisedech eo

Cōe Chro &
Melchisedech
sacrificium

quod Chananeus fuerit, & non de genere Iudaeorum in Typum processisse sacerdotis filij dei, de quo dicitur in Jo. 9. psalmo. Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Ordinem autem eius multis modis interpretantur, quod solus & rex fuerit & sacerdos & ante circumcissionem functus sacerdotio, ut non gentes ex Iudaeis, sed Iudei ex gentibus sacerdotium acceperit, neque unctus oleo sacerdotali, ut Moysi precepta constituit, sed oleo exultationis, & fidei puritate, neque carnis et sanguinis victimas immolauerit, et brutorum sanguinem, eorumque animalium extra. i. quicquid super escam est suscepit, sed pane & uino simplici puroque sacrificio Christi dedicauerit sacramentum. ¶ Subscribit huic Aug. li. de doc. christiana. c. 21. In sacerdote Melchisedech dominicum sacramentum praefiguratum uidemus, secundum quod scriptura diuina testatur, & dicit Et melchisedech rex salis protulit panem et uinum. Fuit autem sacerdos dei summi & benedixit Abraham. Quod autem melchisedech typum Christi portaret, declarat in psalmis spiritus sanctus, ex persona patris ad filium dicens An lucifer genuit te, tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem melch.

¶ Accedit & illis Cyprianus li. 2. ad Cecilium sic scribens, Ut ergo in Genesi per melchisedech sacerdotem benedictio circa Abraham possit rite celebrari, praecedat ante imaginem sacrificij in pane & uino scilicet constituta. Quam rem perficiens et adimplens dominus panem & calicem mixtum uino obtulit, et quae plenitudo ueritatis praefiguratae imaginis adimpleuit. Sed & per Salomonem spiritus sanctus typum dominici sacrificij praemonstrat immolante hostiam panis & uini, sed & altaris & apostolorum faciem mentionem. Sapientia (i. q. t.) aedificauit sibi domum & subdidit columnas septem. Mactauit suas hostias, miscuit in cratere uinum suum & parauit mesam suam. Et misit seruos suos conuocans cum excelsa praedicatione ad craterem dicens. Qui est insipiens declinet ad me & indigentibus sensu dixit. Venite & edite de meis panibus, & bibite uinum quod miscui uobis. Haec ille.

¶ Ambrosius his astipulat lib. 4. de sacramentis. Tibi autem sacramentorum horum figura praecessit, quoniam Abraham erat, quoniam uernaculos trecentos decem & octo collegit, & ibi persecutus est aduersarios de captiuitate eruens nepotem suum. Tunc uictor uenit, occurrit illi Melchisedech sacerdos, & obtulit ei panem & uinum. Quis habuit panem & uinum? Abraham non habuit. Sed quos habuit? Melchisedech. Ipse ergo auctor sacramentorum.

Melchisedech
rex & sacerdos.

XXXIX

Psal. 109.

XL

Sacrificium altaris praemonstratum est figura.

XLI

Gene. 14

CONGRESSVS SECVNDVS

Pfal. 109 Nec dissentit Arnobius in cōmētarijs super psalmos. Hic (inquit) qui per mysteriū panis ac uini sacerdos factus est in æternū secundū ordinē Melchisedech, qui panē & uinū solus obtulit in sacerdotib⁹, dū Abrahā uictor reuerteret de prælio

XLII

¶ Sed iā ad Græcos ueniamus. Chrysoſtomus hunc locū enarrans ait. Et uide propter honorē in patriarchā collatum quomodo sacramentū insinuat, obtulit em̄ ei panē & uinum. Vides typū, cogita oro & ueritatē, & admirare diuinā scripturā ueritatē, quomodo superioribus sæculis & ab initio futura præsignata sint. Hæc Chrysoſtomus.

XLIII

¶ Nec ab eius sententia quicq̄ abest Damascenus qui libro primo de fide orthodoxa sic ait. Pane et uino suscepit Melchisedech Abrahā ex cæde alienigenarū qui erat sacerdos dei altissimi. Illa mensa hanc mysticā præfigurauit mensam, uelut & sacerdos ille Christi ueri sacerdotis figurā præ se ferebat & imaginē. Tu es (inquit) sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.

Pfal. 109

XLIII

¶ Vulgarius demū per omnia consentit in epistolā ad Hebræos ita scribens. Verū quē aliū afferre possunt præter Christū Iudæi, qui sit ex Melchisedech instituto pontifex factus? Nōne erant sub lege omnes? Nōne & uniuersi sabbata obseruabant, offerebantq; sacrificia? Apertissime itaq; de Christo dictū id esse constat. Hic em̄ & solus Melchisedech illius in morē, pane & uino sacrificabat. Sed quid (obsecro) necesse fuerit authores adhuc citare plures?

XLV

¶ Nullus horū ē, ut audis lector, qui nō horū utrunq; hoc est, tā Melchisedech q̄ Christū asserat in pane uinoq; sacrificasse. Quod quū Hebræorū Rabbini, quantū ad Melchisedech attinet, omnino cōfirmant, & plane testent Messīā suū identidē facturū, quis iam amplius cuiq̄ relinquit dubitandi locus. Sic utiq; Rabbi Semuel (uti refert Rabbi Moses Hadarsan) dū locū illū Geneseos interpretaret. Hic (inquit) mysteria sacerdotij tradidit. Erat em̄ ipse sacrificans panē & uinū deo sancto & benedicto, sicut dictū est ibidē. Et ipse erat sacerdos dei altissimi. Haftenus Rabbi Semuel.

Rabbi Semuel.

Dixit & Rabbi Pinhas filius Iair, Tempore Messīæ cunq;

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXIII

Et sacrificia cessabunt, sacrificiū autē panis & uini nunq̄ cessabit. Sicut dictū est Genesis, 14. Et Melchisedech rex salē excepit panē & uinū. Melchisedech (inquit) hoc est rex Messias. Dicit autē Melchi. i. rex, Quoniā rex est totius mūdi, porro sedech est iustitia. Et ipse mittet iustitiā suā & pacē sup̄ uniuersum orbē. Et postea subdit. Rex salē, hoc ē Hierusalē sup̄ nā excepit panē & uinū, hoc est, separabit a cessatione sacrificiorū sacrificiū panis & uini, ut dictū est psalmo. 109. Tu es sacerdos in æternū secundū ordinē Melchisedech. Huc usque Rabbi Pinhas.

Psal. 109.

Rabbi uero Iohai qui Christū diu antecessit probat sacrificiū panis & uini nunq̄ cessaturū, partim ex uerbis quæ Iudicū 9. scripta sunt in hunc modū. Nunquid possum deserere uinū meū quod lætificat deū & homines. Vinū (inquit) etsi lætificet homines, deū autē quomodo lætificat? Respondet. In sacrificio quod de ipso, nēpe de uino fiet, partim ex uerbis psalmi 72. Nā subiicit. Sacrificiū uero panis nunq̄ esse defecturū ex eo apparet, quod dictū est psalmo. 72. Et erit placenta frumentī in terra in capite montium. Hactenus ille.

Sacrificium
altaris perpe
tuabitur.

¶ Adde q̄ cōplures Hebræorū magistri, præsertim Rabbi Kimhi & Rabbi Selomon, hunc psalmū de Messia prorsus interpretant, & sacrificiū eius affirmant futurū in placenta frumenti, quibus & Caldaica translatio consonat inquiring. Erit Corban, id est, sacrificiū frumenti in terra in capite montium ecclesiæ. Quibus uerbis aperte significat, is sacrificandi modus quē hodie sacerdotes usurpant, leuantes Eucharistiā supra capita sua, Nā ecclesiæ montes nihil aptius expriment q̄ presbyteros & prælatos ecclesiæ. Sed in his recensendis usq̄ adeo prolixī fuimus, ut nullus omnino remaneat scrupus, quā sicut Melchisedech in pane simul & uino sacrificauit, ita creditur & Christus qui secundū eius ordinē sacerdos erat cōstitutus, isdē similiter fuisse rebus usus pro sacrificio suo, hoc est & Chrūs eis pane uinoq̄ sacrificasse. Nā quū tot & tā graues authores, nō dē rebus sacrificabant. Latini modo, uerūetiā Græci, pariter & Hebræi consentiāt huic instituto, neq̄ scriptura quicq̄ aduersetur, imo subscribat potius, neq̄ aliud quoduis sacrificij genus usq̄ tribuat sacer-

XLVI

Melchisedech
& Chrūs eis
sacrificabant.

CONGRESSVS SECVNDVS

dotio Melchisedech, q̄ panis & uini, q̄s hac de re secū amplī
uel tantillū hæsitare poterit, q̄ minus asserat & pronūciet, tam
Christū q̄ Mechisedech eisdem rebus sacrificasse.

XLVI

¶ Cæterę q̄ nō solū ip̄o initio nascentis ecclīę fieri sacer-
dotes istos oportuit, uerū etiā p̄ totū ecclīę discursum (ut axi-
omate quinto superius ostendimus) hmōi necessario fuerant
instituendi, manifeste cōsequens est, ut ap̄loꝝ successores sa-
cerdotes itē fuerint, & sacrificandi pariter habuerint potesta-
tē. Neq̄ em̄ solū pro apl̄is tūc dictū fuit, hoc facite in meam
memoriā, sed pro cūctis q̄ simili authoritate p̄diti, post ap̄los
essent in ecclīa successuri. Cernis itaq̄ lector nō solū ex ueteri
testamēto, p̄ Esaiā uaticinatū, q̄ pastores gregis christiani, sa-
cerdotes dñi uocarentur, uerum etiā ex nouo, rationē & cau-
sam intelligis, cur ita uocari debeant.

Lucæ. 22

XLVII ¶ His itaq̄ decē axiomatis ad hunc modum instructis pro
Epilogus secū secundo concursū Lutherum adoriemur. Nam ex primo li-
di congressus quer, ob sex iustissimas causas, oportere multitudini quosdam
præfici, qui curam ipsius agant.

Ex secundo, q̄ reuera Christus ip̄e tales instituit, qui suum
gregē, hoc est christianū, pascāt, regant & doceant.

Ex tertio, q̄ oportuit eosdem gratia copiosiori locupletari
quo suo commodius inseruirent officio.

Ex quarto, q̄ de facto Christus talem gratiam elargitus sit
pastoribus a se constitutis.

Ex quinto, q̄ necesse fuit eiusmodi functiones, ad supre-
mum usq̄ diem in ecclīa perpetuari.

Ex sexto, q̄ nemo legitime tali munere fungit nisi p̄ ecclīę
præsides rite uocatus, ordinatus, & missus fuerit.

Ex septimo, q̄ q̄sq̄s in eiusmodi functione legitime fuerit
cōstitut⁹, idē ab ip̄o sp̄u citra cōtrouersā credit̄ alcius.

Ex octauo, q̄ eo ip̄o momēto quo sic quispiā ad hunc mo-
dū instituit̄, gratiam ab eodem spiritu, si non per illum steterit
consequitur indubitanter

Ex nono, q̄ hanc gratiam ip̄e spiritus ad signi cuiusdā sen-
sibilis exhibitionem, hoc est, ad manus impositionem, donat
infallibiliter.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXIII

Ex decimo, q̄ pastores & presbyteri, sic per manus impositionē instituti, uere dei sacerdotes sint, & tam pro se q̄ pro suis subditis deo sacrificent.

¶ Quū igitur hæc axiomata per scripturas sacras copiose

roborauerimus, quis non ex illis aperte uidet, aliquas in ecclia functiones, per Christum & sacrū eius spiritum institutas esse quæ non sunt cuius de plebe communes. Non enim quisq̄ de plebe ad id muneris accersitur, ut pascat, doceat, ac regat cæteros. At citra uocationem & ordinationem (ut ostendimus) nemini licet eiusmodi functiones usurpare. Nec inficiamus tamen quin singuli de plebe, sacerdotes in scripturis appellentur. At hoc sacerdotium, comparatione illius sacerdotij quo pastores & presbyteri sacerdotes uocantur, non nisi metaphoricum est. Neq̄ enim alio sensu sacerdotes illi dicuntur, q̄ quo dicuntur & reges, uti mox dicemus. Regit enim quisq̄ seipm̄ solum, & ita sibi soli quisq̄ sacerdos est.

XLVII
Sacerdotiū alterū est uerū, alterū metaphorice dicitur. Quisq̄ sibi rex est & sacerdos.

¶ Reges utiq̄ sunt pariter & sacerdotes omnes christiani; uerum etiam sibi non alijs. At pastores & presbyteri de quibus loquimur, toti plebi sacerdotes sunt, nimirum q̄ eam seu gregē pascant & regāt. Mediant enim inter Christum & plebē, ut quod a CHRISTO, uel ab eius spiritu didicerint, ipsi uicissim plebem doceant. Propter quod (uti supra dixim⁹) principem pastorum Petrus CHRISTVM appellat. I. Perri. Nam ut illi pascunt plebem, sic & identidem a CHRISTO pascuntur.

¶ Adde, q̄ istiusmodi sacerdotibus incumbit pro subditorum animabus rationem reddere, at non ita uicissim populus pro presbyteroq̄ animabus rationem est redditurus. Sed & denique presbyteri quanquam ex hominibus assumpti sint sacerdotes, pro hominibus tamen constituti sunt, in his quæ apud deum aguntur. Verum non ita uicissim quisq̄ de plebe pro presbyteris apud deum intermediant. Presbyteri igitur quando communem carnis infirmitatem cum plebe circumferunt, debent ipsi tam pro suis q̄ pro populi peccatis iugiter immolare.

XLIX.
Hebræ. f.

CONGRESSVS SECVNDVS

Corollarium
primum

Secundum

Tertium.

¶ Porro uictima, qua præcipue deū placaturi sint, altaris ē sacrificiū, quo secundū ordinē Melchisedech sub panis & uini specie, corpus & sanguinē Christi iugiter offerunt. Iā opinor dilucidū est, corruisse funditus, id quod tanto uerborum strepitu tantaq; iactantia Lutherus se statuisse gloria, nempe q̄ nullo prorsus alio sacerdote et mediatore plebi sit opus præter Christū. Corruit & istud, q̄ sibi christianus quisq; sufficiat ut seipsum doceat, & cætera peragat quæcunq; faciunt sacerdotes. Corruit demū & aliud, q̄ uidelicet functiones aliæ quæ non sunt toti populo cōmunes, humanis mendacijs & satanicis adinventionibus erecte sint. Nam ex iā dictis axiomatis perspicuū opinor omnibus est, q̄ horū officii quos interea sequestres & interuentores in Christū & gregē appellare licet, non humano cōmento sed Christi & sacri spiritus institutione diuinitus excogitatum est. Et hæcenus pro secundo cōgressu dicta sufficiant.

CONGRESSVS TERTIVS

.I.

Am superest ut tertio tandē congressu Lutherū similiter impetamus, quo fiet apertū, habere Lutherū nihil, aut ex scripturis, aut ex orthodoxorū testimonijs, quod suā hæresim confirmet, Scripturas itaq; per eū adductas quæadmodum in seriem digerunt ita singulas ordine suo refellemus.

Docere primū nitit̄ unū & solū nobis esse Christi sacerdotiū quo ipse obtulit sese pro nobis & nos omnes secū. Ad q̄d probādū adducit primū illud Petri tertio. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, mortificatus quidē carne uiuificatus aut̄ spiritu

Respondemus nihil in his uerbis obscuritatis esse. Propter hoc em̄ Christus seipsum pro peccatis nostris uictimā obtulit patri, iustus pro iniustis, nō q̄ tū identidē nos hostiā immolasset, qui nondū eramus, sed magis ut in posterū (quū præceptis eius paruimus) nos patri suo uere iustificatos exhiberet quod sane futurū est, si nos ipsos a pristinæ uitæ prauis cupidī

Hostia effici
mur probita
te nostra

ta tibus puros & illibatos custodierimus. At nihil istud obstat
q̄ interim per sacerdotes pascamur, gubernemur, erudiamur,
imo per eorū pro nobis impensam curā & sollicitudinē, ut illi
bati puriq̄ seruemur, longe facilius & efficacius proueniet

¶ Subiūgit huic & aliud Pauli testimoniū ad Heb. x. Vna
eī oblatione consummauit in æternū sanctificatos.

Non opinor his uerbis, Lutherus intelligit omnē christia
nū, quantū uis peccator fuerit, nihilominus per hanc oblatio
nē semel factā sanctificatū esse. Nam certū est innumeros ex

II
Qui sanctificē
tur pro obla
tione Christi

christianis, æternis supplicijs fore mancipandos. Solū igit̄ hi,
per hanc oblationē haud dubie sanctificant̄, quibus meritū hu
ius oblationis per ecclesiæ sacramenta cōmunicant̄. Nā liqui
do constat. eū qui nolit baptizari, quū data fuerit opportuni
tas, nunq̄ huius oblationis participē fore. Et quēadmodū ba
ptismi sacramentū mediū quoddā est, quo nobis illius oblatio

Sacramenta
sunt recōcila
tionis media.

nis uirtus conciliaf, ita & sacrificiū altaris aliud est, quod sane
quoties agit̄ illā olim in cruce factā oblationē nobis annunci
at. Quā igit̄ per Christū olim una fuisset oblata uictima, quæ

pro peccatis innumeris sufficit ad placandū patrē, eadem nihi
lominus renouaf, quoties in altari mysteria corporis & sang
uinis Christi celebrant̄, de qua re, tam in libello, quo pro illu
strissimorege, Lutheri maledictis dudū respondimus, q̄ etiā

Sacrificio al
taris reiterat
uictima Chr̄

paulo post copiose differemus. Quū eī omnes cotidie pecca
mus, & iā longe grauius post illā semel oblatā uictimam, non
minus est nobis hostia quædā necessaria q̄ olim fuerat, quan
doquidē & nunc multo grauiora nostra peccata. Quanq̄ igit̄

Christus ipse non iterato pro nobis moriatur, tamen ut mor
tis eius semel perpeffe meritū, nobis ubi peccauerimus iterū
accōmodef, oportet ipsum altaris sacrificiū crebrius renouari

Idq̄ fit per istos quos ante diximus inter Christū & plebē se
questros et interuētores. Quocirca nec ex his testimonijs re
cte quisq̄ inferat, q̄ nullos oportet alios inter Christū & ple
bem sacerdotes esse medios.

¶ Porro quū ex dictis testimonijs subinde colligere molia
tur, q̄ hoc sacerdotiū Christi spirituale sit, & christianis om
nibus cōmune. Omnes eī (inquit) eodē quo Christus sacer

III

»

CONGRESSVS TERTIVS

„dotio sacerdotes sumus, qui Christiani, id est filij Christi sum
mi sacerdotis sumus.

Sacerdotiū
duplex

Respondemus, q̄ q̄ ex ipsis testimonijs id minime cōficiat
qd colligere studet, cōcedimus tñ hoc ip̄m, Neq; em̄ oportet
ut eodē sacerdotio penitus quo Chr̄s ipse sacerdos est, quisq;
de plebe sacerdos itē sit. Nam de Christo cōplura dicunt, que
non competunt in singulos Christianos secundū omnē mo-
dū quo tribuunt & Christo. Cōcedimus igit̄ illud aliquo mo-
do uerū esse, nimirū q̄ sibi ipsi quisq; chr̄ianus sacerdos dici po-
test, uti supra diximus. Veruntamen præter hoc sacerdotium
quod singulis est cōmune, dilucidū est ex antedictis, oportere

Sacerdotiū
peculiare

sacerdotiū aliud peculiare quoddā esse, quo fungunt̄ hi, qui p
eccl̄iæ p̄sides legitime uocant̄, instituūt, mittūt, qui nō sibi dū-
taxat sacerdotes sunt, sed populo, cui p̄ iustā p̄sunt uocationē

“ ¶ Sequitur. Neq; nobis ullo prorsus alio sacerdote & me-
“ diatore opus est præter Christū. Quū omnis sacerdos in hoc
“ assumat, teste ap̄lo Hebr. 5. ut pro populo oret, & populū do-
“ ceat. At christianus quisq; per seipsum orat in Christo, habēs
“ per ipsum, ut Roma. 5. dicit accessum ad deū. Sicut promisit
“ Esaia. 65. Eritq; anteq̄ clament ego exaudiā, adhuc illis lo-
“ quentibus ego audiam. Sic & per seipsum a deo docent̄, pro-
“ mittente Esaia. 54. Et dabo uniuersos filios tuos doctos a do-
“ mino. Et Hier. 31. Non docebit unusquisq; fratrem suū & u-
“ nusquisq; proximū suū dicens. Cognosce dñm, omnes em̄ sci-
“ ant me a minore usq; ad maximū. Et Esaia. xi. dicit. Repleta
“ est terra scientia dñi, sicut aquæ maris operientis. Hinc Chri-
“ stus Iohan. 6. appellat eos θεοδιδάκτους. Est scriptū in prophe-
“ tis. Et erūt omnes docibiles dei. His testimonijs putat Luthe-
“ rus, & affirmare non ueret, euacuatū esse sacerdotiū uisibile,
“ quū hæc duo, nimirū orare & docere, præcipua sint sacerdo-
“ tū officia, quæ nunc, ut iactat, christiano cuiq; monstrata sunt
“ esse communia.

astores: p̄ter
christū sunt
“ essarij
“ an. 27.

Ego uero ut non dubito priores scripturas ueras esse, ita
compertissimū habeo, Lutherū falsa illarū interpretatione se-
ctatoribus suis imposuisse. Nā si non esset populo christiano
pastor quispiam præter Christū necessarius, frustra Christus

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXVI

adiurasset Petrū, ut si se amaret, oues pasceret suas. Quod & serio fecisse tradit, illū adiurans tertio. At quid opus fuisset, ut I. Petri. 5.
Petrus oues Christi pasceret, si præter Christum alio doctore non eguissent. Frustra quoq; Petrus hortatus fuisset, presbyteros pascere gregē dei, promittentes ut quū princeps pastore apparuerit, immarcessibilē gloriæ coronā perciperent. Et hic uides lector Christū alios habere sub se pastores, quorum officium est gregem illius pascere, alioqui non illum appellasset Petrus principem pastorum.

Sed & frustra Paulus Timotheū fuisset obtestatus & tā seueriter. Obtestor (inquit) ego corā deo & dño Iesu Christo q̄ iudicaturus est uiuos & mortuos in apparitione sua, prædica sermonē, insta tēpestiue, argue, increpa, exhortare cum omni lenitate & doctrina, Deniq; nec idem Paulus Titum tam diligenter admonuisset oportere episcopum non solum esse tenacem eius qui secundum doctrinam est fidelis sermonis, uerū etiam potentem ut exhortetur per doctrinam sanam & cōtra dicentes conuincat. z. Timo. 4. Tit. I.

Quis iā ex his non palā intelligit necessarios esse pastores in ecclesia dei, quorū officium est erudiendo chriano gregi diligenter inuigilare. Quāobrē & dilucidū est priores scripturas partim primordia nascētis ecclie spectare, qn̄ spūs scūs uisibiliter in singulos descēderat, & erant oēs a spū docti, partim future gloriæ statū, quēadmodū interpretibus uisus est magis, quū illic remoto quilibet uelamine palā ab ipso deo cuncti docebimur. Cæterū hoc intermedio tpe, quo iā (ut Paulus ait) a dño pergrinamur, necessum est, ut unaquæq; cōgregatio suū habeat pastore, qui uerbo pariter & exēplo subditū sibi gregē pascat & regat. Nec repugno tamē quin omnis conatus eius qui exterius docet, irritus erit, nisi spiritus sanctus interius cor illustrat. Cæterū hæc illustratio quanq̄ in apostolis, & in ipsius ecclie summatibus copiosa fuisset, & abunde sibi sufficiens absq; doctore quouis alio, nō tamen pari mēsurā donatur omnibus sed pro maxima hominū parte usq; adeo tenuis est, ut citra doctoris alteri operā haudquaq̄ sufficiat, Id qd̄ ex illis que supra disseruimus, opinor, tam apertum est, ut nullis opus sit alijs

Pastoris officium.

z. Corin. 1.

Doctoribus opus est in ecclesia

CONGRESSVS TERTIVS

fulciri testimonijs. Cæterū ut apertius intelligamus Lutherō
nihil suffragari scripturas, q̄s attulit, eas p̄ ordinē dissoluemus

PRIMA SCRIPTVRA,

V

“
“

D Roma. quinto sic ait. Per Christum habemus
accessum ad deum.

Lutherus lace-
rat Pauli au-
thoritatem

Intercessorib⁹
opus est

Paulus aliorū
p̄ces optat

Jacobi. r

Respondemus. Paulus hoc nō dicit, sed ita. Per
Christū habemus accessum per fidē in gratiā istā
in qua stamus. Neq; em̄ Paulus illic molit, q̄ habeat quisque
christianus accessum ad deū, sed q̄ per Christi fidē habuimus
aditū in gratiā in qua stamus, quod sane uerissimū est. Nec in-
ficiamur tamē, quin possit quisq; christianus per seipsum pre-
cari deū, q̄q̄ istud non urgeāt ip̄a Pauli uerba. Sed nec ex illo
protinus inferē, q̄ nullo profus alio quouis egeat intercessore
Nā Paulus profecto, si quisq; alius id facere potuit, per seip-
sum accedere ad deū nihil uerebat, & tamen ipse nec semel ali-
orum preces sibi necessarias esse ducit. Sic enim ad Roma. 15.
scribit. Obsecro uos fratres per dñm Iesum Christū, & per di-
lectionē spūs ut me laborātē adiuuetis precationibus pro me
ad deū. Rursum. 2. ad Cor. 1. Simul (inquit) adiuuantibus uo-
bis per deprecationē pro nobis, ut deus aperiat nobis ostium
sermonis, ut loquamur mysteriū Christi. Et ad Ephe. 6. Vi-
gilantes cū omni sedulitate & deprecatione pro omnibus san-
ctis & pro me, ut mihi detur sermo in apertione oris mei cū li-
bertate, ut notū faciā mysteriū euangelij mei. Ecce paulus qui
spiritu sancto plenus fuerat, alioq; tamen preces opus habere
sefe testabat. Quare multo magis alij, qui nondū parē cū Pau-
lo grām consecuti sunt, intercessoribus indigent. Alioqui fru-
stra iacobus esset hortatus, ut quū quis e christianis infirmare
tur accerseret ecclesiæ presbyteros, ut precationes pro eo fa-
cerent. Sed in re satis aperta nimis laboramus.

VI

“
“

SECUNDA SCRIPTVRA
Icut promisit Esaia. 65. Eritq; anteq̄ clament ego
exaudiā, adhuc illis loquentibus ego audiam
Respondemus. Etsi nō omnia, multa certe quæ
in ipso capite leguntur, nō possunt aliter accipi, q̄
pro beatitudinis æternæ statu, quēadmodū illud quod paulo

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXVII

ante scribit, Ecce ego facio Hierusalē & populū meū læticiā & exultabo super Hierusalem & lætabor super populo meo. Et nō audietur in ea ultra uox fletus & uox clamoris, neq; sicut et ibi ultra immaturus & senex qui non impleat tēpus suum. Hæc profecto de terrena Hierusalē neque ūt intelligi.

Sed ut donemus Luthero istud sic accipiendū esse, non ex eo tamen inferi, q̄ non alio sit opus intercessore præter Christū. Nā si nunc hoc tēpore peregrinationis nostræ, sic unicui q̄ sufficiat sua p̄catio, ut nullo sit opus alio mediatore, sed quis q̄ christianus anteaq̄ clamauerit, exaudiatur, incassum Paulus Romanorū tam iugē fecit mentionē, semper in precibus suis Roma, I. orans, ut aliquando uolente deo prosperū iter sibi contingeret ut ad illos ueniret. Incassum pro Thessalonicensibus orat z. Thessa. I. indefinenter, ut dignos eos deus habeat uocatione sua. Incassum Timotheū hortat, ut ante omnia deprecationes, obsecrationes, interpellationes, gratiarū actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus in eminētia cōstitutis, ut placidā & quietā uitā degamus. Incassum deniq; mentionē eiusdē Timothei facit inter precandū, atq; id citra ullā intermissionē noctu dieq; Manifestū est igit & aliorū orationes nobis conducere posse, nec sufficere cuiq; precationē suā, neq; semp exaudiri quēq; priusq̄ ad deū ipse clamauerit. Et ut iuari quis q̄ potest aliorū precationibus, ita potest & per alios doceri q̄ q̄, tametsi Lutherus contendat unumquemq; per seipsum a deo doceri. Id quod nos, si tamen ad sanum sensum intelligatur, non negamus. Superius enim diximus q̄ irritus erit conatus eius qui docet exterius, nisi cor interius illustretur a deo. Sed hæc illustratio quum non pari mensura sit impertita singulis, in multis usq; adeo tenuis est, ut sine quouis alio doctore non semper ualde proficiant.

Cæteræ scripturas quibus Lutherus probare conat, neminē christianū alio præter seipsum iungere doctore, iam audiam? VII.

TERTIA SCRIPTURA, Esa. 54

T dabo uniuersos filios tuos doctos a domino. Certū est ex hoc. 54. capite pariter & . 65. de quibus supra nonnihil diximus, Iudæos errorem

CONGRESSVS TERTIVS,

Lactantiij
error

contraxisse de mille annis hic in terra præsente Christo cū omni uoluptate carnaliter peragēdis. Quē errorē tāetsi nōnulli christianorū & præsertim Lactantius approbasse uideant, im probari tamen a cæteris quis nam est qui ignoret. Sunt enim in utroq; capite quædā scripta, quę torqueri nullo pacto queant, ad præsentis uitę statum. Quemadmodū & illud est Esa. 65. de quo prius diximus. Et non audietur in ea ultra, uox fletus & uox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum & senex qui non impleant dies suos. Ista nusq; nisi in futura uita cōplebuntur. Similiter & . 54 . quod scribitur. Sicut in diebus Nohe istud mihi est, cui iurauī ne inducerem aquas diluuii ultra super terram, sic iurauī ut non irascat tibi & non increpate. Istud certe, quantum ad præsentem statum attinet, intelligi non potest, quum iam nemo sit qui non peccet, neq; sit quisquam cui, dum ultro peccat, non irascatur deus. Et rursum illud. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphiris, & ponā in iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desyderabiles. Hęc magis respondent his, quę de cœlesti ciuitate Iohannes in Apocalypsi uidet, cuius fundamenta describit omni lapide precioso ornata. Fundamentum (inquit) primum iaspis, secundum saphirus, tertium calcedonius, quartum smaragdus, quintum sardonix, sextum sardius, septimū chrysolitus, octauum berillus, nonū topazius, decimū chrysoloprasus, undecimū hyacynthus, duodecimum amethystus. Certū est igitur illa duo Esaię capita, de futurę glorię statu debere intelligi, nimirum quando lachrymam absterget deus a suorum oculis, & mors ultra non erit, neq; luctus, neque clamor, neq; dolor erit ultra quemadmodū in Apocalypsi traditur. Tunc bauddubie uerum erit, q̄ in ea ciuitate nō audietur ultra uox fletus & uox clamoris, neq; erit ibi ampli⁹ infans dierū, & senex qui nō impleant dies suos. Nemo peccabit, neq; cuiq; illic irasceat, aut quęq; increpabit deus. Nihil illic sordabit, sed instar gemmarum tota illa ciuitas fulgebit & radiabit ubiq;. Nec deniq; tū alio quouis opus erit doctore, citra deum in q̄ p̄spicient oia. Quāobrē & tūc uniuersę ecclię filij docebūnt

Apo. 21.

Apo. 21.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXVIII

a dño, & multitudo pacis erit eis, atq; in iustitia stabiliēti. Ista nemo nō intelligit q̄ procul absint a pluribus, qui sub militan- tis ecclesiæ statu uitā agunt & uere credunt. Nunc em̄ etsi q̄- dam sint, qui doceant a dño, & qui multitudine pacis fruant, sintq; in iustitia firmati, Palā tamen est ea nequaq; singulis cō- uenire. Nam complures ex his qui fidem habent, ob quam & Luthero sunt ecclesiæ filij, neq; tamen pacis multitudine fru- unt neq; in iustitia stabiliti sunt, quum ab utraq; se penume- ro decidant. Hactenus itaq; pro duabus illis scripturis, quas e- 65. simul & 54. Esaiæ produxit, responsum est.

QUARTA SCRIPTURA Hier. 31. VIII

Non docebit unusquisq; fratrem suū & unusquisque “ proximum suū dicēs. Cognosce dñm. Oēs em̄ sciēt “ me a minori usq; ad maximū. Sic em̄ in Hieremia “ scribitur. Et non docebunt ultra unusquisq; pro- “ ximum suum &c.

Quæ scriptura tamen si quadamtenus in ipso dilapsu spiritus Acto. 2. sancti super discipulos in unū congregatos uera fuisset, plenā tamen & integram ueritatem non habebit, nisi pro statu glo- riæ, atq; id quidē non solum ob id, q̄ neget ulterius proximum a proximo docendū, uerū etiam ob id, quod subditur. Et pec- cati eorū non ero memor amplius. Nam quis dubitat, quin ex his, qui fidem acceperunt pleriq; pro peccatis suis damnandi sint. Quomodo ergo fiet q̄ citra legis nouæ dationē, nō erit deinceps peccatorū memor deus. Sed & si prorsus uerū sit, q̄ nemo proximum suum ultra doctur⁹ esset, profecto neq; Chri- stus Petro, neq; Petrus & Paulus alijs tam obnixe mādassent uti proximos ipsi docerent.

Sed uideo quid Lutherus obijciat. Nimirū hæc ipsa uerba, Heb. 8. per Paulū ad Hebræos esse recensita, uelut ad p̄sentē ecclesię statū spectātia. Verū ego ut non inficior uac uerba Paulum illic recensuisse, ita nec fateor optere sequi, ut pro hoc tempo- re iam penitus impleta sint. Nam ut exhibitio legis ueteris & eius merces non ad idem tempus pertinebant, tamen si testa- Exo. 19. 20. 21. mentum uetus utranq; complectebatur, sed lex uetus in mon- te Synai tradita fuit, merces uero fuit ipsa promissionis terra. Sic similiter & nouum testamentum, non modo legem nouā

CONGRESSVS TERTIVS

ueruetiã eiusdẽ obseruare mercedẽ inuoluit, quã altera qui
dẽ in monte Syon promulgabat, alterã uero speramus in cœ
lo futurã. Quo factũ est, ut tã Esaias q̃ Paulus protinus, ut de
Mat. 5. 6. 7. lege quã cordibus hominũ erat inscribenda locuti fuissent, de
Roma. 8. mercede quoq; legis nõ nihil subiecerint, non id tamen mo-
lientes, ut idem tempus utraq; respiceret.

Quã rem & Augustinus in libro de spũ & litera satis ex-
plicat dicens. Sicut lex factorũ scripta in tabulis lapideis, mer-
cesq; eius terra illa promissionis, quã carnalis domus Israel cũ
ex Aegypto liberata esset, accepit, pertinet ad testamentũ ue-
tus, ita lex fidei scripta in cordibus, mercesq; eius species con-
templationis quã spiritalis domus Israel ab hoc mundo deli-
berata percipiet, pertinet ad testamentũ nouũ. Hęc August.
Quibus uerbis dilucidũ est, nouũ testamentũ utramq; cõple-
cti, hoc est, & legẽ cordibus inscriptã, & mercedẽ legis, nõpe
speciẽ contemplationis, quã spiritalis Israel ab hoc mundo li-
beratus percipiet. Alio tamen tẽpore legẽ inscriptã fuisse cor-
dibus, alio uero mercedẽ esse reddendã. Et propterea cõtinen-
ter illic Augustinus subdit. Tunc fiet quod dicit apłus. Siue
I. Corin. 13. prophetiã euacuabunt, siue linguã cessabunt, siue sciẽtia eua-
cuabit; illa scilicet paruulorũ scientia in qua hic uiuit, qua ex p̃-
te per speculũ in ænigmate uidet, propter hanc eĩn necessaria
est prophetia, cũ adhuc præteritis futura succedunt, propter
hanc linguã, id est multiplicitas significationũ, cũ ex alio atq;
alio, aliud atq; aliud admoneat, qui nondũ æternã lucẽ perspi-
cuã ueritatis mente purgatissima contemplant. Cũ aut uenerit
quod perfectũ est, & totũ hoc quod ex parte est, fuerit euacu-
atũ, tũc quod assumpta carne, carni apparuit, ostendet seĩpm
dilectoribus suis. Tunc erit uita æterna, ut cognoscamus unũ
uerũ deũ, tunc similes ei erimus, quoniã tunc cognoscemus,
sicut & cogniti sumus. Tunc non docebit unusquisq; ciuẽsu-
um aut fratrẽ suũ dicens, cognosce dñm. Omnes eĩn cognos-
cent eũ a minore usq; ad maiorẽ eorũ. Hactenus Augustinus
Ex quo manifestũ est prædicta Hieremiã uerba nequaquã in-
telligi debere, quantũ ad singulos qui sub hoc militantis eccle-
siã statudegunt.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXIX

¶ Ceterū ut donemus Lut hero neminē christianū ignora
re dñm. Nū eos qui fidē habent dei, non cotidie cernimus o-
pus habere quo cætera doceant? An non Hebræi illi dei fidē
habuerunt, ad quos dixit Paulus? Rursum opus habetis ut do-
ceamus uos, quæ sint elementa initiij eloquiorū dei? An nō &
Galathæ dei fidē habuerunt, quos tamen Paulus delicto quo
piā occupatos, uoluit per spirituales instaurari? An nō tot mi-
libus Iudæorū, de quibus in actis dicit, q̄ in Christū credide-
runt, alio doctore fuit opus, quū erant nihilominus studiosi
legis sectatores, atq; putabant circūcisionē esse necessariā ad
salutē? Q̄ si Iudæi qui spiritū sanctū uisibiliter acceperūt hoc
errore nihilominus laborabant, ac proinde doctoris egebāt
opera, quid de turba christianorū (qui iā sunt) existimabimus?
Num non hi doctoribus indigebunt?

IX

Hebr. 5.

Galat. 6.

Actorū. 15.

QVINTA SCRIPTVRA, Esaia. 11.

X

Repleta est terra scientia domini, sicut aquæ maris
operientis.

Dicimus impletā fuisse scripturā hanc, ap̄forū
tēporibus, quando spū sancto uisibiliter fuerūt af-
flati, & quando in omnē terrā exiuit sonus eorū. Tunc em̄ uni-
uersus orbis scientia dñi repletus fuit, non aliter q̄ aquis maris
operiit terra, uerū ex eo nequaquā sequit̄, q̄ citra id temporis ne-
mo doctoris opera indigebat, quum eius contrarium manife-
ste falsum cunctis pateat.

Act. 2

SEXTA SCRIPTVRA, Iohan. 6.

XI

ostremo q̄ ex euangelio Iohannis obijcit Christū
appellare eos θεοῦ δ' ἁκτουε, Est scriptū in prophetis
Et erunt omnes docibiles dei.

Respondemus, neminē absq; dono fidei crede-
re, quum dicit Paulus, Dei donū est, & non ex uobis. Porro fi-
de inspirari, Christus pro eodē accipit, quod est doceri a deo.
Ad quē modū nihil reluctamur quin om̄is qui credit in Chri-
stū a deo doceat. Cæterū hæc inspiratio pro maxima parte, uti
supra diximus, tā imperceptibilis est, atq; id, etiā ei qui afflat,
ut adhuc doctore quodā eū egere nemo dubitet. Sed hinc for-
tassis Lutherus ansam arripiet contra nos, q̄ hæc ip̄a uerba in

H

CONGRESSVS TERTIVS

*Dilutio
Plurima citan-
tur ex libris q̄
non extant* Esaiã scripta sunt, quæ supra negauimus ad præsentem eccle-
siæ statũ pertinere. At nihil nos id ledet. Nam Christus non
asserit hæc uerba se ex Esaiã desumpsisse, sed ex prophetis. Et
fieri potest ut in alijs prophetarum libris, qui deperierunt scri-
pta sint. Neq; enim semper oportet extare libros unde in scri-
pturis testimonia citantur, quum palam sit in actis, Paulum
quædam ex Christo uerba citasse, quæ nusquam in euange-
lijs exprimentur. Ait enim dixisse Iesum. Beatum est dare po-
tius q̄ accipere, id quod in Euangelio nusquam legitur. Sed
& in ipsis Euangelijs nonnulla citantur, quæ nec in omnibus
ueteris instrumenti libris saltem qui iam extant, reperiunt̃.

Actorũ, 20

XII

¶ Dilucidum igitur ex his est a ueritate multum dissidere,
quod Luther⁹ colligere molitur, nempe q̄ priora testimonia
sacerdotium nostrum euacuarunt. Sic enim post introductas
“ priores scripturas ilico subdit. Hæc testimonia plane euacuãt
“ sacerdotium uisibile, dum & orationem, et accessum ad deum.
“ & doctrinam omnibus cõmunem faciunt, quæ recte sacerdo-
“ tum propria est. Quid enim opus est sacerdote, dum non est
“ opus mediatore, & doctore? An sacerdotem sine opere con-
“ stituemus? At mediator & doctor christianorũ præter Chris-
“ tum nullus est. Hæc Lutherus.

*Inspiratio nõ
unde q̄q; suffi-
ciens est* Nos uero superius ostendimus opus esse christianis, & me-
diatore, & doctore præter Christum. Hoc tamen largimur ei
q̄ nisi Christus intus docuerit, fidem inspirans, & lumine quo-
dam, mentem illustrans, inanis erit cuiusq; doctoris labor. Ce-
terum hæc inspiratio & illustratio iuxta mensuram talem spi-
ritus impertitur, ut non in singulis abq; doctoris opera cuiq;
sufficiat ad plenam de sacris dogmatibus eruditionẽ. Quam-
obrem & si fide fuerint afflati christiani, ut deum esse credant
ab eoq; precentur opem, siue quouis mediatore, quis non ui-
det tamen esse multa quæ citra doctoris operã singuli nequa-
q̄ intelligunt. Sed & quanq̄ hæc agere possint, nõ semper ta-
men eadem agunt sine monitore quouis. Quæ res usq; adeo
dilucida est, ut nemo, si non obstinatissime cæcus fuerit, non
clare cernat oportere, inter Christum & plæbem quosdã esse
medios, qui non solum assidue precentur, & pro plæbe Chri-

*Ad qd pasto-
ribus opus sit*

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXX

stum interpellent, uerum etiam ignorantem instruant, aberrā
tem arguant, dormitantem excitent, & deniq; frigescentē ac
cendant, cæteraq; faciant, quæ pastoribus incumbunt anima
rum. Ex quibus liquet item & id quod sequitur q̄ nihil habe
at ueritatis.

XIII

¶ Nam subdit. Quin ipsi per sese accedunt a deo docti, de
inceps mediare & docere potentes, eos qui nōdū sacerdotes,
id est nondum Christiani sunt.

Fatemur quenq; christianum ad deū posse per seipsum ac
cedere, ut dicat precatōne dominicam, & ueniā postulet atq;
gratiam. Cæterū q̄ inepti sint ad docendum alios, qui nondū
christiani sunt, res ipsa manifestat. At ut istud donemus quof
dam posse, nihilominus tamen & cæteris, nemo non perspi
cit, opus esse, tum intercessoribus, tū eruditoribus qui mone
ant, excitent, erudiant, increpent.

Sequitur. Atq; ita sacerdotiū noui testamenti prorsus sine
personarū respectu regnat cōmuniter in omnibus spū solo. Si
cut dicit Gala. 5. In Christo Iesu nō est Iudæus, nō est Græcus,
nō est masculus, nō est fœmina, nō est dñs, non est seruus, sed
omnes uos unum estis in Christo.

Ad hæc, unitas nihil impedit quin mēbra uaria sint, & nō
singula paribus p̄dita donis, quū intra corporis huius unitatē
idē Paulus affirmet, alios esse datos ap̄los, alios uero prophe
tas, alios autē euangelistas, alios pastores & doctores. Et cer
tum est has nomenclaturas cuius e plæbe neutiq; conuenire
quū alibi testetur Paulus, nec omnes apostolos esse, neq; om
nes prophetas, sed nec doctores esse singulos. Quamobrē &
palam est, id quod Lutherus hic asserere molitur, omnino pu
gnare cōtra scripturarum ueritatem.

XIII

¶ Sed pergamus in frontes meretricias lupanarium ist orū
colligere testimonia, quibus sacerdotiū noui testamenti sta
ruif, ut oppilemus & obmutescere faciamus os impudentium
hominum istorū. Primus adest Petrus. I. Petri. II. Deponen
tes igitur omnem dolū, & simulationes, & inuidias, & omnes
detractiones, sicut modo geniti infantes, lac rationabile & si
ne dolo concupiscite, ut per ipsum crescatis in salutē, si tamen

CONGRESSVS TERTIVS

« gustastis quoniã dulcis est dñs. Ad quẽ accedentes, lapidem
 « uiuũ ab hominibus quidem reprobatũ, a deo autẽ electũ & ho
 « norificatũ & ipsi tanq̃ uiui lapides superædificamini in sacer
 « dotiũ sanctũ offerentes spũales hostias acceptabiles deo per
 « Iesum Christũ. Et infra. Vos autẽ genus electũ, regale sacerdo
 « tiũ, ut uirtutes annũciatis eius, qui uos uocauit de tenebris in
 « admirabile lumẽ. Alterũ est testimoniũ Apoca. 5. Fecisti nos
 « deo nostro reges & sacerdotes, & regnabimus super terram.
 « Tertiũ, Apoca. 22. In his secunda mors non habebit potesta
 « tẽ. Sed erunt sacerdotes dei & Christi eius, & regnabunt cum
 « eo mille annis. Quis autẽ liber Apocal. ueterũ calculo, non
 « sit plenæ authoritatis in contentione, tamen uisum est aduer
 « sarijs etiã ex ipso testimonia opponere, in quibus certũ est uer
 « ba fieri de omnibus christianis, eosq; sacerdotes & reges ap
 « pellari, quod ut de uisibilibus regibus intelligi non potest, ita
 « nec de uisibilibus sacerdotibus intelligi ipsa uniuersitas chri
 « stianorum permittit.

Hæc postrema Lutheri uerba plane sustulerunt omnem a
 prioribus scripturis ambiguitatẽ. Nã si non aliter quisq; de po
 pulo sacerdos sit q̃ rex, sitq; manifestũ itẽ eisdẽ non ita reges
 esse, ut eis alios regendi data sit potestas, cõsequens est, ut nec
 sacerdotes alijs instituti sint q̃ sibi solis. Nos uero de sacerdo
 tibus loquimur, qui per ecclesiæ præsidēs ad id muneris uoca
 ti sunt & ordinati, cooperãte deo, & gratiã eis diuinitus infun
 dente. Quare nihil aduersum nos hæ scripturæ militant. Ne
 que enim inficiamur, singulũ quẽq; christianũ & regẽ & sacerdo
 tẽ esse, uerũ sibi ipsi, non cuiuis alteri. Nã ut cæterorũ regimẽ
 phas non est cuiuis usurpare, ita nec sacrorũ ministeriũ arroga
 re licebit. In summa. Sicut singuli, reges sunt, ita sunt & sacer
 dotes, & ut alios regere singulis prohibetur, ita prohibetur &
 sacerdotium.

Quisq; chri
 stianus est rex &
 sacerdos sibi
 ipsi.

Hebr. 5.

XV

¶ Atq; præter hæc tria testimonia, nihil in uniuerso testa
 mẽto nouo inuenit, qd sacerdotiũ ex nomine meminẽrit.

At quid si non hoc nomine, scripturæ quicq; de sacerdoti
 bus meminissent, nõ propterea consequit qd nulli sint omni
 no sacerdotes, hanc dialecticã negatiuã uelut imperitã & in

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXI

efficacē sēpius explosimus. De presbyteris & episcopis sēpe fit mentio, qui quū re ipsa prorsus idē sint, quos hodie uocamus sacerdotes, plane sophistica contentio est negare de sacerdotibus in scripturis fieri mentionē, q̄ sub hoc nomine nihil de eis traditū sit, quū sub alio nomine, nempe presbyterorum & episcoporum sermo creberrimus habeatur.

De sacerdotibus loquitur scriptura.

Adde, q̄ causam ante reddidimus, cur illo nomine passim abstinerent apostoli, nimirū q̄ adhuc sacerdotes ueteres officio suo fungebant. Quare partim ut Iudæorū sacerdotes nō inde nimis irritarent, partim ut uitare confusio, si tam nostri, q̄ illi, pariter sacerdotes appellarent, hanc appellationē ad tēpus apostoli uitasse putant. Cæterū siue ob hanc, siue ob aliā quāuis causam, id fecerint, Epōs tamen et presbyteros creberime uocatos ab eisdem fuisse, manifestum est.

Quare apostoli nō utebant nomine sacerdotis.

Sed dicet quispiā. Cur igitur apostoli toties christianos oēs in sacris literis appellant sacerdotes? Respondeo, nihil id mouere debuisse Iudæorū sacerdotes, post q̄ intellexissent christianos non aliter ab apostolis uocari sacerdotes q̄ idē uocati sint reges. Neq̄ em̄ ignorauerunt Iudæorū sacerdotes suæ gēti prope modū idē uerbis fuisse dictū in Exodo, Mea est em̄ omnis terra, & uos eritis mihi in regnū sacerdotale, & gens sancta. Hæc uerba non ignorarunt Iudæi toti populo fuisse prolata, neq̄ tamen ob hæc existimabant singulos de populo uere sacerdotes aut reges fuisse, alioquin non obiectassent Christo q̄ se regem uocasset.

Exodi, 19

Lucæ 23

XVI

¶ Vnde hic anteq̄ plura asseramus, parumper insultemus portentis & idolis istis mundi, papæ & suis sacerdotibus. Agite, uos egregij sacerdotes, producite nobis unū iota aut apicem ex uniuersis euangelijs & epistolis ap̄torū, uos esse aut dici debere sacerdotes præ cæteris, aut ordinē uestrū esse sacerdotiū diuersum a cōmuni christianorū sacerdotio? Quin producitis? Auditis ne surdæ imagines? Ite ad Parrhisienses quosdam, qui pro scripturæ testimonijs ponent suū magistrale sentimentū, Hæc propositio est hæretica, & ordini sacerdotali cōtumeliosa, tū hoc sentimentū esto uobis principiū fidei. Vnde ergo habemus uos idolorū sacerdotes? Cur nomen cōmuni

CONGRESSVS TERTIVS

“ ne aufertis nobis, & uobis arrogatis? Nonne sacrilegi estis &
 “ blasphæmi in uniuersam dei ecclesiam, qui nomine sancto &
 “ cõmuni uiolenter alijs ablato abutimini, non nisi ad tyranni-
 “ dem & pompam auaritiæ & libidinis uestræ? Iterũ dico, Ido-
 “ la mundi uos habemus sacerdotes? proferte testimonium pro
 “ uobis, uos onera intolerabilia orbis terrarum. Sacerdotes non
 “ estis, & sacerdotes uos ipsos appellatis. Videtis quid mereami-
 “ ni insignes uos raptores & hypocritæ?

Nemo qui legerit hæc, se putabit (opinor) hominem audi-
 re sanæ mentis, & chřiani spiritus, sed rabidum potius canem
 furijs ipsis actum infernalibus. At habeat sua conuitia sibi,
 Nos rem nostram prosequamur. Et quanq̃ huic insultationi
 sit abunde satisfactum ex illis axiomatis, quæ supra statuimus
 non nihil tamen & hic adijcere curabim⁹. At primum hic op-
 tarim aduertat lector, q̃ iniuste Lutherus ob hoc huius tem-
 poris sacerdotibus insultet, quum hi nomenclaturam istam
 nec arrogarint sibi, nec excogitarint, aut iam primum inuene-
 rint. Nam si debuit ullis ob hoc insultare, magis illis, quos an-
 te citauimus, nempe Origeni, Basilio, Athanasio, Eusebio,
 Cyrillo, Chrysoftomo, Cypriano, Ambrosio, Hieronymo,
 Augustino, qui tam cæci fuerant, ut hunc quem iam Luthe-
 rus errorem arguit, deprehendere nequiuerint, imo uelut cla-
 rissimam ueritatem amplexabantur. At multo magis adhuc
 insultandum fuit Ignatio, Policarpo, Clementi, Gregorio
 Nazianzeno, Dionysio, Egesippo, Philoni, Eusebio, cæteris
 q̃ uiris apostolicis, qui quum essent apostolis ipsis contempo-
 ranei, nihil docere debuissent ecclesiam, nisi quod ab aposto-
 lis ipsis accepissent. Maxime uero omnium insultare Luthe-
 rus debuit sancto spiritui, qui in ecclesia residet, propter hoc
 missus, ut eã ducat in omnẽ ueritatẽ. Permisit tamẽ hunc, ut
 ille putat, errorẽ pestilentẽ, etiã protinus ab ipsis ecclesiæ pri-
 mordijs, exoriri pariter & per tot annorũ centenarios ad hũc
 usq̃ diem per omnes christianorũ ecclesias in tantũ animarũ
 discrimen perpetuari.

Contempo-
ranei aplis

Iohan. 16.

XVII

Cæterũ hoc sacro spiritu si Lutherus afflatus esset, quo nõ
 est dubiũ priores omnes patres quos ante memorauimus in-

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXII.

Spirati fuerunt, non aliud saperet, q̄ illi, præsertim quū idip̄m unanimit̄, & sentiant, & dicant om̄es, ut multo iustius hic insultandū esset Luthero, qui sp̄etis tot & tā eximjs patribus & eisdem spiritu sancto plenis, proprii capitis deliramenta se ctatur. Insultan dū esset, & iure quidem, ipsis sacerdotibus, si nomenclaturā hanc quā non arrogarunt sibi, sed a tot sanctissimis, & h̄sdē eruditissimis patribus ante traditā acceperunt, iā propter insanissimi hominis phreneticas furias deponerent. Sufficere potest cuius, non prorsus improbo, q̄ in scripturis noui testamenti, uelit nolit Lutherus, apertū discrimen inter pastores & gregem traditur, hoc est, inter præsidēs & plæbē, q̄q̄ pastorum ipsorum ordinationibus rite factis, deus infallibiliter assistit, gratiam impertiens & institutionē approbans. Nam ita (quantum ad rem ipsam attinet) abunde satis constat omnibus, quantumuis Lutherus inaniter de uoce contendit. Fit & istud item dilucidū cunctis, nempe non ab hominibus id muneris fuisse confectū, aut per Satanam erectū, sed a thore spiritu diuinitus institutum.

Sacerdotiū diuinitus institutum est

XVIII

¶ Nec mouere quēq̄ debet, q̄ de sacerdotibus sub hoc nomine, tā rara sit facta mētio. Nā si quis accurate singulas istiusmodi appellatiōes discutere uelit, desyderabit in ipsis noui testamēti scriptorib⁹, exactiorē haud dubie diligētīā. Inueniet em̄ eos in hac parte fuisse parū curiosos, multaq̄ posteris, per uiuæ uocis traditionem, magis q̄ scriptis reliquisse. Quæ res ut dilucidior fiat, aliquot exempla produc̄m.

Nō oīa posteris p̄ scripturas tradita.

Voces istæ, ministerium & minister, q̄q̄ omni christiano cōmunes uideri possent, quēadmodū in ipso nouo testamento non semel usurpantur, tamen eadē apostolis, ep̄is, & presbyteris peculiariter tribuunt, atq̄ id creberrime quidē. Sic em̄ 2. ad Timoth. 4. scribit Paulus, Ministetū tuum imple. Et ad Collossen. 4. Dicite Archippo. uide ministeriū quod accepisti in domino, ut illud impleas. Et actorum. 1. Ut accipiat sortem ministerij huius. In his locis non de generali ministerio quod singulis Christianis erat commune, sed de peculiari quod ad solos apostolos, ep̄os, atq̄ presbyteros attinet sermo fit, haud dubie. Id quod etiam apertius claret act. 13. ubi de

Ministeriū noui testamenti quibus cōpetat.

CONGRESSVS TERTIVS

Sacrificiū al-
taris liturgiā
dicitur

prophetis & doctoribus Antiochiensibus agit. Ita uetus ha-
bet translatio. Ministrantibus autē illis dño & ieiunantibus.
Erasmus ad hunc modū traduxit. Quū autē sacrificarent dño
ieiunarentq;. Nā *Δετρούγυια*, propriū est operantiū sacris, id qđ
ad solos spectat sacerdotes, Quo fit ut sacrificiū altaris litur-
gia sæpenumero uocetur a patribus.

Presbyteri nomen, etiā iuxta uim uocis, cōmune omnibus
est natu grandioribus, quēadmodū & Paulus apud Timothe
I. Timo. 5 um illud usurpat dicēs, Seniorē ne seutus obiurges, sed adhor-
tare ut patrē, iuniores ut fratres, mulieres natu grandiores ut
mattes. Hic autē pro seniore, græca uox est presbyter. Verun-
tamen eiisdē uocis peculiaris usus aliud quiddā & apud eun-
Tit. I. dē Paulū significat, scribens em̄ ad Titū ait, Huius rei gratia
reliqui te in Creta, ut constituas oppidatim presbyteros, hic
certe, nō ætatē presbyter, sed dignitatē significat. Neq; enim
Titus potuit cuipiā annos adijcere sed honoris gradū.

Adde, qđ tam ipse Titus, qđ etiā Timotheus natu iuniores
erant. Nā hoc de Timotheo Paulus testat, quū dicat. Nemo
I. Timo. 4 tuā iuuentutē despiciat, & tñ ambos cōstat fuisse presbyteros

Similiter episcopi presbyteriq; nomina sæpe confundunt,
& iñdē episcopi uocati, qui presbyteri fuerant. Id quod ex a-
ctis. 20. perspicuū est, ubi tradit, qđ Paul' a Mileto, missis E-
phesum nuncijs, accersuit presbyteros ecclesiæ, ad quos quū
peruenissent, habita proluxa oratione, tandē subdit. Attendi-
te uobis & cuncto gregi, in quo uos spūs sanctus posuit epōs
ad regendū ecclesiā dei, quā acquisiuit sanguine suo. Ecce iñ-
dē ipsi, qui paulo ante dicti sunt presbyteri, iam epōs uocat,
quos & affirmat a spū sancto positos ad regendā ecclesiā dei.
Nec istud certe christianis omnibus commune fuit, nimirum
ut regerent ecclesiam dei.

Ep̄i & presby-
teri nomina
confunduntur

Nō oēs chr̄ia-
ni regunt ec-
clesiam

Apostolorū item nomenclatura, si uim uocis expendas, cō-
munis est & .70. discipulis. Quē in modū Iohannes usurpat
Iohan. 13. eā, quū dicit. Non est ap̄lus maior eo, qui misit illū, Nā ap̄lus
idem est quod missus, & .70. quoq; mittebant, uti Lucæ. x. sa-
tis apertū est. Cæterū peculiaris hui' uocis usus in multo pau-
tio rescōpetebat, id quod nemini non est cōpertissimū

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXIII

Possumus & alia ad hunc modū haud pauca memorare, sed hæc opinor sufficiunt, ut quiuis intelligat de nomenclaturis istiusmodi non esse scripto satis exacte definitū, sed earum clariorem distinctionem, ex his quæ uiua uoce tradita sunt, necesse sit potius esse petendam.

¶ Q² si quis ex mere negatiuo, nimirū ex eo, q^d nusq^{ue} uocati sint ab apostolis sacerdotes, contendat esse colligendum nullos eiusmodi fuisse sacerdotes, ita nos facile colligemus Iohannē Euangelistā existimasse, nullū inter ap^{osto}los & discipulos fuisse discrimen. Nam ille per totū Euangeliū suū nusq^{ue} ap^{osto}stolorū, sub hoc nomine, mentionē facit. Et tamen crebro de his ip^sis loquit^{ur}, q^{ui} fuerant apostoli, nusq^{ue} eos nominans ap^{osto}los, sed discipulos dūtaxat. Quid ergo? Num propterea nihil discriminis inter ap^{osto}los & discipulos fuisse credidit? Non con-
sequitur. Sic pariter & de noui testamenti scriptoribus dicendū est, q^d quanq^{ue} hi de sacerdotibus, sub hoc nomine nullā fecerint mentionē, non oportet, ob id nihil inter sacerdotes & reliquos interesse christianos. Nā de illis ipsis abunde sub alio nomine meminerunt, nempe quoties de presbyteris & episcopis habebatur sermo.

¶ Nec mirum cuiq^{ue} esse debet, si postea spūs diuersum inter hos gradū esse uoluerit, quandoquidē huiusce rei tā euidens exemplar ante per Christū in euangelio fuerat exhibitū. Neq^{ue} em̄ frustra Christus diuersum gradū instituit duodecim ap^{osto}lorū a 70. discipulis, & rursus eorundē 70. discipulorū a reliquā turba. Q² si Christus tantū discriminis in illo pusillo grege necessariū fuisse duxerit, quis nō aduertit hoc multo magis in toto christianorū cœtu qui mox postea supra stellarū numerū excreuit, oportuisse fieri. Rectissime igit^{ur} & non absq^{ue} sacri spūs instinctu successisse ap^{osto}lis credendi sunt hi quos ep^{iscop}os & maiores sacerdotes uocamus, nimirū q^{ui} hi primū in ecclesia gradū obtineant. Septuaginta uero discipulis, illi q^{ui} presbyteri minoresq^{ue} sacerdotes dicunt^{ur}, q^{ui} & secūdi gradus tenent formā. Nā debuit hæc ueritas, quæ per Christum instituta fuit in ecclesia perpetuari, sic ut semper essent quidā, qui referrent ap^{osto}los, alij qui septuaginta discipulorū formā ex-

XIX

Ap^{osto}li nomen nō a Iohanne ponitur.

XX

Sacerdotū diuersi gradus necessarij
Lucæ. x.

Ep^{iscop}i succedūt ap^{osto}lis.

Sacerdotes sunt discipulorū successores.

CONGRESSVS TERTIVS

primerent. Nec adeo quisq̄ opinor, hæreticus est, ut neget istã graduũ uarietate, a Ch̄o institutã, eandẽq; deinceps ab apostolis usurpatã fuisse. Quod si fateat, iam cõsequens est, ut cõcedat hos gradus, haudquaquã singulis de plebe cõgruere, sed his dũtaxat, qui legitime fuerint ad ipsa munera per ecclesiæ præsidēs asciti, pariter & ordinati.

XXI

Argumenta negatiua sunt in ualida.

Iohan. 16

I. Corin. 7. & alibi

Paulus multa addidit testamento Christi.

Multa absq; scripturis recepta sunt.

¶ Quæ uero sequunt in Luthero quantũ ad hũc impetum spectat nullius ponderis sunt, neq; responsione digna, de hoc certus esto lector, q̄ nihil contra sacerdotiũ afferre Lutherus potest, præter argumenta negatiua, quæ nihil penitus apud eruditos efficiunt. Verũ quidẽ est q̄ testimonia quædã ex scripturis profert, quæ sonare uident nihil scripturis adiiciendũ esse, neq; testamento Christi quicquã superordinandũ. Quæ si uera forent iuxta Lutheri mentẽ, iã nõ uere dixisset Christus Multa habeo uobis dicere, quæ nõ potestis portare mō. Nam si nõ ante suam ascensionẽ omnia dixit eis, quæ dicenda fuerant, quũ palam sit eũ ante mortem testamẽtũ suũ condidisse, q̄s ambigere p̄t alia plurima Christũ reliquisse supordinada. Adde, q̄ si Christus nihil suo testamento uoluisset adiici, cur postea misit sp̄m ut nos in omnẽ induceret ueritatẽ. Præter hæc cur Paulus nõ semel adiicit de suo dicens. Hæc ego, nõ dñs. Cur præter scripturas, multa tradidit obseruãda, quæ admodũ. 2. ac Thessa. 2. testat dicẽs. Itaq; fratres state & tene te institutiones quas didicistis, siue per sermonẽ, siue per epistolã nostrã. Et. I. ad Corin. II. de eucharistia loquens. Cetera (inqt) quũ uenero disponã. At hæc cetera, nusq; scripta sunt. Sed hac de re satis copiose locuti sumus alibi, nimirũ ubi cõfutam⁹ Lutheranos articulos nona ueritate. Nõ sic ergo debẽt intelligi scripturæ, quẽadmodũ eas inuertit Lutherus, nẽpe, q̄ nihil oĩno præter sacras l̄ras admittendum sit, nec eis quicquã adiiciendũ, quũ & per ap̄los multa sint absq; scripturis tradita multaq; saluberrime per eorũ successores adiecta. Sed ita potius intelligamus nihil esse cõtra scripturas recipiendũ, aut quicquã quod cũ eis pugnet adiiciendũ quouis pacto. Vides ergo lector Lutheri primũ impetũ, de quo tantopere pridẽ gloriat⁹ est, iam humi iacere eneruatum & exossatum, roborisq; peni-

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXIII

tus omnis expertem. Quare nunc ad secundum impetum ueniamus.

¶ Cōfutant̄ rursus auctoritates qbus Lutherus pugnat aduersus peculiare sacerdotiū qd̄ ex diuinis scripturis asseritur.

XXII

Pro secundo impetu, quē & æque fortē Lutherus iactitat. Primo producit Paulū ad Roma 12. Obsecro uos per misericordiā dei ut exhibeatis corpora uestra, hostiā sanctā, uiuentē, placentem deo, rationabile obsequium uestrum.

Hoc testimonio docet quēq; christianū sacerdotē eē, quē admodū & rex est, nō ut alios regat, aut sacra cōferat alijs. At nos de sacerdotib; cōtēdim; q pascūt, regūt, et sacra ministrāt alijs. Quare nisi probet Lutherus, q; quisq; chřianus ius habet cæteros regēdi, aut sacra cōferendi cæteris, nihil facit.

Alterū ex Petro testimoniū profert, nimitz hoc ip̄m, qd̄ añ protulit impetu superiori. Et ipsi tanq̄ uiui lapides sup̄edificamini in sacerdotium sanctum offerentes hostias spirituales acceptabiles deo per Iesum Christum.

Et hoc itē cōcessim; unicuiq; chřiano dictū eē. Atq; hoc mō quēq; christianū sacerdotē esse sed sibi, non itē cæteris quē admodū illi sunt, pro quibus iam est controuersia.

Tertiū testimoniū ex Dauid, quod & triplex facit pro triplici genere sacrificiorū. Sacrificiū deo spūs contribulatus. Immola deo sacrificiū laudis. Sacrificiū laudis honorificabit me. Sacrificate sacrificium iustitiæ.

Et hæc, nihil repugnamus, quin pro singulorū sacrificijs accipiant, tamen nō desint qui per iustitiæ sacrificiū, hic intelligant sacrificiū Eucharistiæ, q; paulo post, frumenti uiniq; de quibus hoc sacrificiū a sacerdotibus cōficitur, facta sit mentio Sed ob istud minime contendam.

Quartū ex Paulo, Per ip̄m ergo offeram; sacrificiū laudis, semp deo, id est fructū labiorū confitentiu; nomini eius.

Et hoc iam diximus christianis omnibus esse commune

Quintū ex Osea. Omnem aufer iniquitatē & accipe bonū & reddemus uitulos labiorum nostrorum.

CONGRESSVS TERTIVS

Et hoc pro sacrificio laudis, quod singulorum est

“ Sextū iterū ex Dauid. Dirupisti uincula mea tibi sacrificia
 “ bo hostiam laudis.

Et pro sacrificij genere superius ex eodē propheta testimo-
 niū attulit. His testimonijs putat Lutherus se fortiter impeti-
 isse. Sed uides lector q̄ incruentus sit is impetus. Nihilo certe
 maiorē intulit plagā, q̄ telū ab infantulo missum. Et tñ ouati-
 onē facit, perinde ac si cunctos, hoc fudisset impetu.

XXIII

“ ¶ Hic iterū (inquit) urgebimus & insultabimus papistis, ut
 “ proferant etiam pro sui sacerdotij sacrificio, unum iota aut a-
 “ picem e scripturis. Agite uos inclyti sacerdotes Baal, inuoca-
 “ te deum uestrum.

Pape quantā audio blasphemiam? Quisquis dei sacerdotes,
 sacerdotes Baal uocat, haud dubie Baal deum facit.

Lutheri blas-
 phemia.

Quū igit congressu superiori palā ostendimus, tū ex uere-
 ri, tū ex nouo testamento, ap̄los & eorū successores dei sacer-
 dotes esse, manifeste blasphemus esse Lutherus cōuincit, qui
 sacerdotes Baal illos adeo contumeliose uocat.

“ ¶ Et pergit tamen adhuc Lutherus etiā illudere deo. Inuo-
 “ cate (inquit) deū uestrū. Forte est in itinere aut certe dormit.
 “ Deus est em̄ & audiet. Dicite ubi scriptū sit missas esse sacrifi-
 “ cia: ubi docuit Chr̄s panē & uinū cōsecratū offerre deo?

Sacerdotes
 sunt p̄sbyteri.

De missis q̄ sint sacrificia pluribus egimus, respondendo
 Lutheri cauillis aduersus illustrissimū regē, ex quib⁹ (opinor)
 dilucidū est missas esse sacrificia. Cæterū ubi Christus panem
 & uinū consecratū obtulerit deo, secundo congressu satis ab-
 unde monstrauius, ut nihil habeat Lutherus quod illis og-
 ganniat. Et quanq̄ apostoli sub hoc nomine mentionē sacer-
 dotū nusq̄ faciant, cuius rei rationē nos ante reddidimus, ta-
 men sub alijs nominibus sæpenumero meminerunt. Nā eos
 haud dubie. I. Petri. 5. presbyteros uocat, quos & in hunc mo-
 dū alloquit̄ dicens. Pascite quantū in uobis est gregē Chr̄i cui-
 rā illi⁹ agētes. Quæ uerba nullus æquus iudex ad singulos di-
 ci christianos intelliget, quū inter pastores & gregē apertum
 statuunt omnes discrimen.

Hos etiā Paulus, ecclesiæ præsides uocat ad Hebr. ultimo.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. ○ XXXV

populū alloquens. Parete his qui præsunt uobis, & cōcedite. Si quidē illi uigilant pro animabus uestris tanq̄ rationē reddi tūri. Et hic manifeste Paulus discriminat illos a plæbe, conte

Sacerdotes
dicūt p̄sides

stans eos rationem reddituros pro animabus plæbis. Huiusmodi presbyteros Paulus Tito mandat, ut oppida

Sacerdotes a
plebescerunt

Tit. I.
I. Tim. 5

tim constituat. Et apud Timotheū affirmat duplici honore di gnos esse, modo bene præfuerint. Hos & idē Paulus, de cooperarios uocat, hoc est coædifi

catores & agricolas. Plæbē uero ipsam ædificationē, & agri colationē appellat. Sic em̄ de se & sui similibus dicit. Dei coo

I. Cor. 5.

perarij sumus. At quod ad plæbē attinet, subdit. Dei ædifica tio dei agricolatio estis. Nā illoꝝ officiū est ædificare & agri colare plæbē. Habent em̄ potestātē (ut alibi testat Paulus) in

2. Cor. x.

ædificationē non in destructionē. Et sunt agricolæ quibus iā dñs uineā suā locauit, de quibus apud Matthæū dicitur. Et ui

Mat. 21.

neā suā locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructū temporibꝫ suis. Nec est cuiq̄ ambiguū, quin olim sacerdotes ueteris le

gis erant agricolæ uineæ dominicæ. Quāobrē & agricolæ q bus iā locatur eadē uinea, quid aliud erunt q̄ nouæ legis sacer dotes? Isti procul dubio quū ordinabant manuū impositione

I. Tim. 4.

gratiā acceperunt, sicut olim in ordinatione sua Timotheus accepit, & sicut illi, qui per Paulū & Barnabā precantes, & ie

Act. 13

iuuantes, impositis manibus ordinabant. Nā ad cunctos eius modi spectant Pauli uerba, quū Ephesinos presbyteros in u

Act. 20.

nū conuenerat. Attendite (inquit) uobis & cuncto gregi, in quo uos spūs sanctus posuit epōs ad regendū ecclesiā dei quā acquisiuit sanguine suo. Ecce presbyteroꝝ horū ordinatio, spiritui sancto, non hominibus ascribit, quando quidē ait spiri tū sanctū illos posuisse ad regendū ecclesiā dei. In quibus uer

bis & luculenta sacerdotū ac plæbis innotescit differentia. Ignosce mihi lector, q̄ toties hæc inculcem, quū huc ade

XXIII

git me gloriosa Lutheri iactantia, nimirū ut his toties recensitis, & inculcatis contundā, si fieri potest impudentissimā ip

sus arrogantia, qui tā perfricta fronte nihil discriminis inter plæbē & sacerdotes esse contendit, quū facta sit tamen ubiqꝫ plusq̄ apertissima discriminatio. Quis em̄ usqꝫ adeo stupidus.

CONGRESSVS TERTIVS

est ut non intelligat aliquid esse discriminis inter vineā, & vineæ cultorē, inter agrū & agricolam, inter ædificium & ædificatorem, inter pastores & gregem: inter eos deniq; qui regunt & alios qui reguntur. Quamobrem quū ubiq; legamus in nouo testamento plæbem appellari vineas, agros, ædificia, greges, ac subditos: cōtra uero, quos ante diximus inter Christū & plæbē sequestros fuisse, uocari uinitores, agricolas, ædificatores, pastores, præsides, & rectores: quis non apertissimā plæbis & presbyterorū cernit differentiā. Quoniā igitur eodem clarissime demonstrauius, tam ex nouo q̄ ex ueteri testamento sacerdotes esse, rationes item & scripturas quas Lutherus in contrarium attulit aperte confutauimus, non est q̄d iam a nobis quisq; exigat amplius, quū abunde sufficiant ad secundū impetum retundendū ista quæ iam diximus.

Appellatiōes
plebis & sacer
dotū diuersæ

Epilogus

¶ Confutātur præsentæ rationes quibus docendi munus singulis Christianis commune asseritur.

XXV

Intentio
auctoris

Ro tertio demū impetu, quē contra sacerdotiū Lutherus iaculat, nihil est necesse ut diu moremur lectorē, quū in hoc non aliud conetur Lutherus, q̄ ut ostendat docendi ministeriū cōmune esse cuius de populo. Sed quū hoc ipsum etiam sub impetu primo, magno conamine molitus sit, nimirū ut quisq; christianus sibi ad doctrinā sufficeret: nosq; illud conamen ibi reppulerimus, iā nihil opus fuerit pluribus ad hunc impetū conterendum. Ad nugas, ad conuitia, & ad ea quæ nihil ad instituti probationē conferunt, non respondebimus, tantū ea refellemus, quæ specie aliquā efficacis argumēti præ se ferunt. Sic igitur pro suo more Lutherus iactitat.

“ Primū inuictis scripturis firmabimus, legitimū illud & unicum uerbi ministeriū esse cōmune omnibus christianis, sicut & sacerdotiū & sacrificium. Dicit em̄ Paulus, 2. Corinth. 4.
“ Qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non literæ, sed spiritus. Hoc em̄ de omnibus christianis dicit, ut omnes faciat ministros spiritus, Est autem minister spiritus, is qui tra

De facta sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXVI

dit uerbum gratiæ, sicut minister literæ qui tradit uocem legis. Hoc Moysi erat, illud Christi est.

Hic Paulum introducit. 2. ad Corin. 3. sic dicentem. Qui idoneos fecit nos ministros noui testamenti, non literæ, sed spiritus. Et hoc contendit ad singulos Christianos pertinere, & pro singulis fuisse dictum. Respondemus palam esse cuius, capitulum illud attentius legenti, non de cunctis id fuisse dictum Christianis, sed Paulum hoc de sua ipsius persona fuisse locutum. Quæ res perspicua fiet ex initio capituli. Sic enim exorditur. Incipimus rursus nos ipsos commendare. Num egemus ut nonnulli commendatiōis epistolis? Epistola nostra uos estis inscripta in cordibus nostris, quæ intelligitur & legitur ab omnibus hominibus, dum declaratis quod estis Epistola CHRISTI subministrata a nobis, inscripta non atramento, sed spiritu dei uiuentis, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnis.

Hactenus opinor nemo dicet mutatam esse personam Pauli, sed hæc de suo ministerio, quod erga Corinthios gesserat, fuisse locutum. Et pergit adhuc de eodem differere ministerio. Nam continenter sequitur. Fidutiam autem habemus per Christum erga deum, non quod idonei sumus, ex nobis ipsis cogitare quicquid, tanquam ex nobis ipsis, sed omnis idoneitas nostra ex deo est, qui & idoneos facit nos ministros noui testamenti, non literæ, sed spiritus. Et hic ut cernis de Euangelij ministracione loquitur, qua conuertit Corinthios ad fidem. Sed hoc attende quæ solector, quanta sit impudentia Lutheri, qui locum Pauli tam apertum non erubescit inuerrere. Quid iam sperabimus illum fecisse in obscurioribus locis, qui sic detorquet apertissimum. Non est ergo mutata persona Pauli quum idem ipse Paulus, qui superiora protulit de sua ipsius persona, iam sequentia quoque de seipso pronunciauit.

Adde, quod sequenti causa sic scribit, Propterea cum ministerium hoc habeamus, ut nostri miseratus est deus, haud degeneramus, sed reieciimus occultameta dedecoris, non uersantes per astutiam, neque dolo tractantes uerbum dei, sed manifestacione ueritatis comedantes nos ipsos apud omnem conscientiam hominum in conspectu dei. Quod si

CONGRESSVS TERTIVS

adhuc uelatū est euangeliū nostrū, in his quæ pereunt uelatū est. Ecce pergit adhuc populus de ministerio suo loqui, quod erat sibi cōmissum gentiū docendarū gratia. Quare tantū abest ut is locus quicūq; faciat pro Luthero, ut etiā plurimū aduersetur ei. Nā ut hic de ministerio doctrinæ euangelicæ sibi de legato gloria, ita passim hoc ipsum in omnibus ferme facit epistolis. Habet identidē & in priori eplā cap. 4. similia quædā uerba quū dicit, Sic nos existimet homo, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorū dei. Quæ profecto neutiq; intelligenda sunt de singulis Corinthiis, fuisse dicta, sed de Paulo I. Cor. 4 & Appollo dūtaxat, quæadmodū inferius aperte Paulus docet inquit. Hæc autē fratres per figurā transtuli in me ipsum & in Appollo propter uos. Et illos ipsos cap. præcedenti ministros Christi uocat. Quis (inquit) est Paulus? Quis autē Appollo, nisi ministri per quos credidistis. At huius ministerij functio, nō erat singulis de populo cōmunis, quæadmodū (opinor) dilucide superius ostendimus. Falsum est igitur quod Lutherus impudenter affirmat, nēpe dixisse Paulū illa uerba de

XXVI. singulis christianis.

“ Item Petrus dicit omnibus christianis, ut uirtutes annuncietis eius qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumē suum. Quis christianorū non est uocatus de tenebris? At huius est & ius & potestas imo necessitas annunciandi uirtutem sese uocantis.

Non opinor his uerbis Petrū hoc fuisse molitū, ut quisq; Sacerdotū est christianus concionaretur plæbi. Nā id pastorum officium esse manifeste docet ipse Petrus cap. 5. sequenti. Presbyteros (inquit) qui inter uos sunt obsecro qui sum & ipse presbyter, pascite quantum in uobis est gregem Christi, curam illius agentes. Ecce ad presbyteros spectare uult, ut pascant, hoc est doceant, regant & curent gregem, non autē ad singulos de grege. Gregis enim est regi, doceri, curari potius. Sed neque cuiquam nisi uocato docendi munus usurpare licet, quantumuis doctus, eruditus uel fuerit. Quod & Lutherus ipse testatur in cōmentariis ad Galathas, si tamen uelit agnoscere sua uerba.

Quidā (inquit) nisi doceant, stultissima cōscientia credunt sese

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXVII.

pecuniā domini sui abscondere, & reos esse damnationis. O bone frater, uno uerbo Christus te liberat ab hac quærela. Vide euangelium quod dicit sic, Vocatis seruis tradidit illis bona sua, uocatis inquit. Quis autē te uocauit? Expecta uocantem. Interim esto securus, Imo si esis sapientior ipso Solomone & Daniele tamen nisi uoceris, plus quā infernū fuge, ne uerbum effundas. Si tui eguerit uocabit te, si nō uocabit, nō te rumperet scientia tua. Hæc Lutherus.

Nemo igitur, etiam Lutheri sententia, ius habet docendi,

priusquā uocetur. Id quod fusius axiomate sexto monstraui-
mus. **Q** si doctis & eruditis id non liceat, quanto minus indoctis, Simplices idis
otæ poti⁹ exē
plo q̄ uerbo
docebunt.

quales in toto christiano grege non est dubiū quin sint innumeri. Non hortatur itaq; Petrus illis uerbis nunquamq; christianum, ut publice doceat euangeliū Christi, sed uita potius & conuersatione Christū annunciet, quemadmodū & subdit continenter, Conuersationē (inquit) uestrā habete honestam I. Petri. 2. inter gentes, ut in hoc quod obtrectant uobis quasi maleficis ex bonis operibus æstimantes uos, glorificent deum in die uisitationis. Et istud certe est annunciare uirtutes eius, qui de nebris eos uocauit in admirabile lumen suū. Nihil ergo locus ille Petri Luthero suffragatur.

XXVI

¶ Hoc quidē fieri debere concedimus, ne simul multi loquantur etiam si omnes eandē loquendi potestatem habeant. Nam & Paulus erat dux uerbi, Act. 14. quo loquente Barnabas tacebat. Sed nunquid ideo Barnabæ non erat ius & necessitas loquendi?

Quantū Barnabæ fuerat ius & potestas docendi, nimirū quod is a spiritu sancto segregatus in id ministerij fuerat una cū Paulo, non tamen oportet ut singuli christiani, qui nec ita missi sunt, nec docendi gratiam acceperunt, ius habeant & docendi potestatem. Acto. 13.

Oportet inquit iuxta apostolū. 1. Corinth. 14. omnia honeste & secundū ordinem fieri in nobis. Sed per hoc æqualitas ministerij non tollitur, imo confirmatur. Ideo enim necessarius est ordo loquendi, quod omnes potestatem habent loquendi. Si enim unus tantum haberet potestatem loquendi, quid de or-

K

CONGRESSVS TERTIVS

«dine necesse esset præcipere?»

Ordinē loquēdi Paulus fieri uoluit ubi plures essent doctores & prophetæ, quēadmodū in magnis oppidis cōmuniter erant, præsertim Corinthi, q̄ fuit Achaiaē metropolis & emporiū totius Asiaē celeberrimū. At illud neutiq̄ efficit, ut singuli oppidanorū parem haberent docendi potestātē.

XXVIII ¶ Sed uideamus eum locum apostoli totum, qui papistica
 «mendatia, de iure docendi & maiori potissimis fulminib⁹
 «conterit, dicit itaq; Siue lingua quis loquitur, secundum du⁹
 «os, aut ut multū, tres, & per partes, & unus interpretet. Qui
 «si non fuerit interpret, tacet in ecclesia, sibi autem loquatur &
 «deo. Prophetæ autem duo aut tres dicant & cæteri dijudicēt.
 «Quod si alij sedēti reuelatum fuerit, prior taceat. Potestis em̄
 «omnes per singulos prophetare, ut omnes discant & omnes
 «exhortentur. Hæc Paulus.

Is locus fulmen quoddā potissimū Luthero uidetur, & ex parte credo, quū ipsum prorsus excæcauerit, ne queat cerne-
 re ueritatem. Nam satis dilucide superius ostendit Paulus, nō
 omnium esse docere aut prophetare. Num omnes (inquit) ap-
 postoli? Num omnes prophetæ? Num omnes doctores? At
 essent profecto singuli doctores, si ius & potestatem haberēt
 docēdi. Sed ut donemus hoc Luthero, ius eos habere docēdi,
 palam est tamen eos haud aliter id habere q̄ quum indoctus
 quispiam cathedræ præficatur, is utiq; docendi ius habet, ue-
 runtamen quum ipse doctrinæ sit expers, palam est eum do-
 cere non posse. Tales autem plæriq; fuerant inter ipsos Co-
 rinthios. Quam rem & Paulus eiusdem epistolæ cap. 3. lucu-
 lenter aperit inquit. Et ego fratres non potui loqui uobis
 ut spiritualibus, sed loquendum fuit ut carnalibus, ut infanti-
 bus in CHRISTO lactis potu uos alui, & non cibo. Non
 dum enim poteratis, sed nec nunc quidem adhuc potestis. Ec-
 ce quales erant complures Corinthiorum, utiq; carnales &
 infantes in CHRISTO, qui necdum fuerant alendi. Et
 hos tamen LUTHERVS impudenter contendit alio
 docere potuisse, quum ipsi nondum ualuerint percipere quæ
 docerentur.

Corinthij qui
 dā indocti fu-
 erunt,

I. Cor. 12

¶ Vos idola papæ hic cōpello, quid contra hæc mutire poteris? Paulus dicit, oēs posse prophetare, & per ordinem, unus post aliū potest loqui, adeo ut sedens & audiens, si quid reuelatū ei fuerit, surgere possit, & prior loquens debeat ei cedere & tacere, tū quicūq; sunt, qui loquunt, sub iudiciū audiētū loqui, & eorū authoritati subdi debent.

Paulus de prophetis loquit & prophetare potētibus, nō de cæteris, qui neutiq; prophetandi munus accepissent, quales et plurimos in eo populo fuisse iam ex eodē Paulo monstraui-
mus. Illos ergo qui prophetæ fuerant & prophetare norunt Paulus uoluit per ordinē prophetarent, nisi forte cuipiā esset quicq; reuelatū, quod & crebrius illo tempore fieri contigit. In quo casu uoluisse uidetur Paulus, ut ordine intermisso, is a cæteris audiretur, priori qui loquebatur iam tacente. Sed quid hoc ad Romanum pontificem? nisi forte quisq; in concilio, ubi ipse pontifex præsens est, reuelationem acceperit de negocio quopiam, quod tunc in ipso cōcilio forte tractatur. Tum certe nemo negat illum audiri debere ab omnibus, etiam ab ipso pontifice, & dñiudicari, num a deo reuelatum sit, quod in medium attulerit.

I. Cor. 13

I. Cor. 14

Papa audiet
reuelationes
narrantem

XXX

¶ Vbi nunc est os tuum impudens, & bucca blasphemata pelagii? qui crepasti immani superbia. vbi est maioritas ibi est mandandi authoritas, cæteros manet obediendi necessitas. Scilicet Satan ipse per os tuum aduersus Christum in Paulo loquentem, hanc rabidam uocem euomuit. Christus te & tua omnibus subijcit, authoritate diuina dans omnibus & loquēdi et iudicandi potestatem, tu uero temeritate propria, omnes subijcis tibi, & eleuaris super omnes solus sicut lucifer, arrogans soli tibi ius loquendi & iudicandi. Igitur omnes christiani ius & officiū habent docendi ut rumpatur Behemoth cum uniuersis squamis suis.

Mera conuitia sunt hæc nec ulla responsione digna. Nisi esset in ecclesia mandandi authoritas, nunquam dixisset Paulus. Obedite præpositis uestris, & subiaceite illis. Et rursus, qui bene præsunt presbyteri duplici honore digni habeantur. Et ad Philipp. 2. Qui huiusmodi sunt, eos in præcio habete.

Hebr. 13.

1. Timo. 5

CONGRESSVS TERTIVS,

I. Theffa. 5. Ad Theſſalonicenſes quoq; ſic ait. Rogamus uos fratres, ut agnoſcatis eos qui laborant inter uos, & qui præſunt uobis in domino, & admonent uos, ut habeatis illos in ſummo præcio. Neq; aliud unquã præcepit Paulus, imo non ſemel de ſua poteſtate, pariter & aliorũ obedientia ſermonẽ facit. Oportet eſ quidem in eccleſia maioritatẽ eſſe pariter & mandandi authoritatẽ. Quæ ſi concedatur alicubi, maxime omnium conuenit

Superioritas
in papa eſt

Lutherus am-
bit ſuperiorita-
tem

Conuitia in
Lutherum re-
geruntur

XXXI

ut in ſummo collocetur pontifice. At hanc omnibus adime-
re ſtudet Lutherus, ut ſolus ipſe regnare uideatur. Nam aut
ego uehementer fallor, aut ipſe, quod pontifici obijcit, ſibi u-
ni cunctos quærit ſubijciendos. Et quomodo non id quærat,
qui rudis & ignaræ plæbis iudiciũ tot ſanctiſſimorũ patrũ in-
terpretationibus anteponat. Plus eĩ apud illum ualet iudici-
um uulgi, nimirũ q̄ hi Lutheranam factionem approbent, q̄
tot ſanctiſſimorũ patrum una conſorſq; ſententia, q̄ per eam
cuncta Lutheri dogmata penitus explodantur. Quamobrem
ſi quis priora conuitia regerere uelit in Lutherũ, tam apte qua-
drat, ut i neminem alium congruentius. Os impudens, bucca
blaſphæma, immanis ſuperbiæ crepitus, lingua per Satanam
incenſa contra Chriſtũ in Paulo loquentem, uomitus rabide
uocis, temeritas cupientis omnia ſibi ſubijci, ambitio plus q̄ lu-
ciferina, qua ſuper pontificẽ & patres omnes eleuari ſtudet, ar-
rogantia ſupra modum, qua impudentiſſime fretus, omnium,
quantumuis aut eruditione aut ſanctimonia præditorum, iu-
dicia contemnit. Et demũ ut uerus Bohæmoth ſycophantiæ
ſquamis impenetrabilibus operitur. Sed nos a conuitijs abſti-
nendum duximus.

“ Conſequens eſt ut illud Chriſti, qui uos audit me audit,
“ non maiore fide, ad ſuã tyrannidẽ traxerint, quã illud prophe-
“ tæ. Nolite tangere chriſtos meos, Propheta eĩ loquitur de
“ chriſtis dei, dũ dicit, Chriſtos meos, id eſt quos deus unxit un-
“ ctione ſua, & ſanctificauit ſpiritu ſancto. Papiſtæ trahunt ad
“ chriſtos papæ & epiſcoporũ qui unguuntur oleo iſto corrupti-
“ bili in ſummis digitis tantum. O flagitia papiſtica in diuinas
“ uoces. Chriſti dei ſunt omnes ſancti Chriſtiani, & papa facit
“ chriſtos dei, eos qui lupanaribus & ſpeluncis latronũ ſeruiũt.

De sacra sacerdotij defensione cōtra Luth. XXXIX

Certū est prophetam hic ad literā de tota gente Iudæorū loqui, in qua quū erant duæ partes, altera sacerdotū qui fuerant uncti, altera plæbis: quæ non ungebatur: omnes tamen christos, hoc est unctos, propheta uocat, propter mutuā inter se cōmunionem. Nec tamen ob id eius offensā, qui uim inferret cuiuis de uulgo, paris culpæ fuit apud deū, atq; si sacerdotem percussisset. Sic & de Christianis similiter existimandum est, de quibus iuxta spiritū hæc uerba sunt accipienda. Quum sint inter illos & populus & sacerdotes, quanq̄ omnes sint uncti, & manuū acceperint impositionē, tamen quia sacerdotes bis ununtur, ac gemina manuū impositione consecrantur, iccirco non est dubiū quin pro his districtius iusserit deus, ne tangerentur christi sui.

Prophetae & sacerdotes dicuntur christi

Sacerdotes bis ungt̄.

XXXII

¶ Sic cū omnes christianos audiri oporteat, id est, qui Christum loquuntur, Papa trahit ad suos apostolos tantū, qui nō nisi diabolu loquuntur, & qui spernit diabolu, eius Christum spreuisse iudicandus est.

Profecto nisi plane diabolico spiritu fuerit inflatus, nemo tam mendaciter euangeliū interpretari possit, atq; Luther⁹ interpretatur. Nā apertissime Lucas hæc uerba Christū dixisse testatur septuaginta discipulis, quū hos misisset ad prædicandū. Sic em̄ cap. x. scribit. Post hæc aut̄ designauit dñs Iesus & alios septuaginta, misitq; illos binos ante faciē suā in omnem ciuitatē & locū quo erat ipse uenturus, quibus post multas instructiones subdit. Qui uos audit me audit, & qui uos spernit me spernit. Quod si cunctis Christianis hæc dicta fuissent, oportet & superiora omnia similiter eisdē fuisse dicta. Quare & hoc quoq; dictū est omnibus. Nolite portare sacculū neq; peram neq; calciamenta & neminē per uiam salutaueritis, quod est p̄spicue falsum. Similia tamen uerba Matthæus memorat apostolis dicta fuisse, quū & hi mitterentur ad prædicandū. Qui recipit uos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui misit me. Sed quū utriq; hoc est, tã apostoli q̄ septuaginta discipuli fuerant in uerbi ministeriū missi, quod ad alteros fuerat dictū, potest & de alteris non incōgruenter intelligi.

Nō oibus dictū est, quos audit, me audit.

Matth. x.

Cæterū quod subinde garrit de Theodidacto prorsus om̄

CONGRESSVS TERTIVS

Cavilli con-
furatio. ni ratione caret. Nam quū Lutherus quemlibet e plebe The-
odidactū esse contendit, consequens est ut is nemini parere de-
beat, neq; quisquā huic aliquid imperare. Stulti igitur Thessa-
lonicenses erant, qui præceptis obtemperabant Pauli, quem
2. Theff. 3. admodum & ipse testatur inquiens. Confidimus autem per
dominum de uobis, q̄ quæ præcipimus uobis, & faciatis &
Philip. 2. facturi sitis.

I. Corin. 11. Stulti Philippenses ad quos ait. Semper obedistis, non tanq̄
in præsentia mea, sed nunc multo magis in absentia mea. Stul-
ti Corinthij, de quibus & dicit, Collaudo uos fratres q̄ omnia
mea memoria tenetis, & quemadmodum tradidi uobis insti-

Tit. 3. tuta tenetis. Frustra Titum iubet idem Paulus ut admoneat
CHRISTIANOS, quatenus principatibus ac potestati-
bus subditi sint & magistratibus pareant. Frustra deniq; mā-

Acto. 21. darunt apostoli qui Hierosolymis erant, cæteris Christianis,
qui tum abfuerant, ut abstinerent a sanguine & suffocato, de
q̄bus Ch̄s nihil tradidit. Verè optime nouit Luther⁹, nō om-
nes Lutheranos esse doctos a deo, sed tātum hoc molitur, ut
ipse præ cæteris peculiariter a deo doctus uideatur, ac proin-
de nemini subditus, sed superior cunctis habeatur, atq; omni-
um summus.

XXXIII ¶ Post hæc obiicit sibi de mulieribus q̄ uetitum sit docere,
Quamobrem nec uideri posse uerbi ministerium eis esse com-
mune cum cæteris, quod tamen ipse commune singulis Chri-
stianis esse contendit. Pluribus itaq; probare nititur, q̄ liceat
mulieribus docere, q̄q; ius docendi commune sit eis cum ui-
ris, tametsi propter impedimenta quædam suum ius suppo-
nant alijs.

¶ **Q**uæ si quis dicat. Qua ratione, si mulieres eiusmodi ius ha-
beant, PAVLVSHoc ab eis tollere possit. Lutherus hic su-
is fucis hunc locum oblinuit ut non uideatur PAVLVS,
illis ademisse ius docendi simpliciter, sed illic (ut ait) ubi sunt
uiri potentes loqui, ut ne cōfundatur honestas & ordo.

¶ Porh deum immortalem, q̄ nihil pudet Lutherum scriptu-
ras omnes temerare, & ad suam torquere libidinem? Si quis

expandat uerba Pauli, intelliget plane, deum potius q̄ Paulū hāc mulieribus auctoritatem uetuisse. Nam haud multo post præscribit Corinthijs, hoc non hominis, sed dei præceptum I. Cor. 14. esse. Sed Paulum audiamus. Mulieres (inquit) uestræ in ecclesiis sileant, nec enim permissum est eis ut loquantur quemadmodum & lex dicit. Quod si quid discere uolunt, domi suos uiros interrogent. Nam turpe est mulieribus in cœtum loqui. An a uobis sermo dei perfectus est? An in uos solos incidit? Si quis uidetur propheta esse aut spiritualis, agnoscat quæ scribo uobis, q̄ domini sint præcepta. Ecce lector Paulus hic mulieribus primum indicit silentium, idq̄ non tam suo q̄ legis imperio factum esse monstrat, Non est permissum (inquit) eis ut loquantur, sed ut subditæ sint quemadmodum & lex dicit, hoc est, lex nō permittit eas in ecclesiis loqui. Sic enim. 3. Genesis mulieri dixit deus. Sub uiri potestate eris, & ipse dominabitur tibi. Quod si quis forte roget, num licebit illis, quum uere quauis ambigant, scissitari quospiam? Respondet Paulus. Si quid mulieres discere uolunt, domi suos uiros interrogent. Vides ergo lector tantum abesse, ut eas docere sinat PAVLVS, ut etiam de rebus necessarijs non patiatur eas in ecclesiis quemquā percōtari. Quin & adiicit turpe esse mulieribus in cœtum loqui. Quod si forsā huic admonitioni Corinthij nollent acquiescere, sed morem hactenus ab eis assuetum sequi, tamen quia nec ipsi primi nec soli sint qui Christi religionem amplectuntur, ostendit illos aliarum ecclesiarum ritibus sese conformare debere, & maxime q̄ dei præceptum sit, quod iam eis tradidit obseruandum. Quis itaque nō plane cernit mulieribus ademptum esse ius docendi publice, quū & eis loquēdi ius p̄cepto dei penit⁹ in ecclesiis auferat

Mulieres ue:
tant docere.Nō sinūt mu:
lieres in ecclia:
loqui.

¶ Et tñ adhuc mordic⁹ insistit Luther⁹, ut liceat mulierib⁹ XXXIII. prophetare & docere, pro q̄re nōnulla producit testimonia. Sed aduertēdū q̄ prophetare uarijs modis accipit. Nōnunq̄ idē est, q̄ per exuberantiā spūs magnificate deum, hoc modo prophetare dicebantur hi, quibus baptismo suscepto manus imposuit Paulus, quēadmodū in actis cap. 19. traditur. Tunc em̄ communiter omnes ad dilapsū spūs linguis loquebant

Prophetare
multifariam
accipitur
Primo,

CONGRESSVS TERTIVS

- & prophetabant, hoc est magnifica dei locuti sunt, quēadmo
 Secundo dū & act. 2. decimoq; scribit apertius. Alius prophetandi mo
 dus est uaticinari de futuris, & ad hunc modū legitur Agab⁹
 Tertio prophetasse. II. & 21. act. Tertius prophetādi modus, est scri
 pturas & linguas interpretari, quomodo crebrius apud Pau
 lum usurpatur. Iam ex his facile patebit nihil prodesse Luthe
 Iohelis. 2. ro testimonia quæ protulit. Et primo Iohelis testimoniū, qd
 producit sic dicentis. Et prophetabunt filiæ uestræ. Petr⁹ do
 cet impletū fuisse quando spiritus sanctus uisibiliter descendit
 in apostolos & cæteros, qui tū credentes aderant in die pente
 Actorū. 2. costes. Sic em̄ scribit cap. 2. hoc est quod dictum est per pro
 Iohel. 2. phetā Iohel. Et erit in nouissimis diebus dicit deus, effundam
 de spiritu meo super omnē carnē, Et prophetabunt filij uestri
 & filiæ uestræ. Sed ita prophetare non erat aliud q̄ dei magni
 fica loqui, quēadmodū iam diximus. Verū istud prophetan
 di genus aliud est ab officio docendi publice.
- Acto. 2. „ Quod subinde recenset de quatuor filiabus Philippi, Ma
 Exo. 15 „ riaq; sorore Moſi, Olda quoq; & Dibora, nihil cōtra nos fa
 cit, quū nulla istarum publico docendi munere fungebatur,
 sed uel de rebus futuris uaticinabantur, uel priuatim quosdā
 admonebant.
- Lucæ. I. Cæteræ, uirgo beatissima, quæ dñm Iesum nobis peperit,
 quid mirū, si peculiari priuilegio totā ecclesiā adhuc suo can
 Maria super tico doceat. Quid mirum, si uerbi mater, uerbum ipsum cun
 omnes priui Etis annunciet? Ingentē præ cæteris, hæc singularis & eximia
 legiata uirgo mereſ prærogatiuā, quæ sola inter cæteras deū enixa
 est. Quare quod huic uni peculiariter donatum est, non debet
 ad cæteras argumento trahi. Væ miseris illis qui uirginis hu
 ius gloriosæ præcellentia, uel pilo minuere student, quod ta
 Punient Mas ria laude; mi men a Lutheranis audio factitatū. Propter quod haud dubie
 auentes. rit, uel de hac beatissima uel de cæteris, priuilegia paucorū (uti
 Hieronymus ait) non faciunt legem communem
- XXXV ¶ Quod postremo subiicit ex Paulo, falsissimū est. Nusq̄
 docet Paulus mulierē debere prophetare uelato uel non ue
 lato capite. Sic em̄ possit & uelato capite docere, quod tamen

omnino Paulus in cætū fieri uetuit. Hoc tamen dicit, q̄ om̄
 nis mulier orans aut prophetans, non uelato capite, dehone
 stat caput suū. Sed hoc longe diuersum est ab illo. Neq̄ enim
 ex hoc infertur q̄ liceat ei prophetare. Stat ergo uerbū Pauli
 qui nec sibi nec scripturis contrarius est, V etat omnino muli
 eribus, ne quid in ecclesia uiris loquant̄, idq̄ dicit lege præscri
 ptū eis esse, & præcepto dei. Quamobrē & ius publice docē
 di uiros, mulieribus penitus ademptū est. Ex quo & liquet do
 cendi ministeriū non esse christianis omnibus commune, Sed
 iam concludentem Lutherum aduertamus.

I. Corin. 11

I. Corin. 14

XXXVI

¶ Concludimus ergo his robustissimis scripturis confir
 mati, unū esse dūtaxat idq̄ cōmune omnibus christianis in ec
 clesia ministeriū uerbi, q̄ omnes loqui & iudicare possunt, &
 omnes audire tenentur. Et quum scriptura aliud ministe
 riū ignoret, querimus ab idolis papisticis unde habeant suum
 ministeriū illud incōmunicabile omnibus. Agite, prodite ui
 ri papenses, ostendite unum iota scripturæ de ministerio ue
 stro. Hactenus ille.

Intelligis (opinor) iam optime lector, q̄ ex nihilo sic attol
 lit suas cristas Lutherus. Abunde liquet ex superioribus mi
 nisteriū pastoz & præsidū, non esse christianis omnibus com
 mune. Sed adhuc non grauabimur aliud irreuincibile testimo
 niū afferre, quo fiat perspicuū neutiq̄ conuenire mulieribus
 ministerium istud.

Docendi mu
 nus nō cōpes
 tit mulierib⁹.

Constat utiq̄ multas & egregias scēminas dominū Iesum
 secutas fuisse, quæ etiā post ascensionē eius sancte inter ap̄los
 conuersabant. Hæ Christi concionibus & publicis & priua
 tis interfuerunt, perspexerunt miracula, sanctissimā eius uitæ
 consuetudinē contemplabant. Et tamen quū asciscendus e
 rat alius in ministeriū Iudæ, mulieres ipsas, quæ fuerant alio
 qui præstantissimæ, Petrus exclusit penitus. Sic em̄ in actis ca
 pi. I. tradit̄. Oportet (inquit) ex his uiris, qui nobiscum uersati
 sunt, toto tēpore quo dñs perpetuā uitæ cōsuetudinē egit no
 biscū &c. Manifestū igit̄ est, non potuisse scēminā ad illi⁹ mi
 nisterij sortē assumi, quandoquidē ex uiris hunc oportuisse de
 lectū fieri Petrus tā aperte doceat.

Luc. 8, 23, 24

L

CONGRESSVS TERTIVS

Cernis ergo lector quod nihil profecerit hoc impetu Lutherus, quum nondum ostenderit uerbi ministerium singulis ex æquo conuenire christianis, sed neque unquam poterit. Quonia si, quod Lutherus conatur, nullum esset in ecclesia ministerium, quod non in singulos tam uiros quam mulieres ex pari competeret, non exemisset Petrus mulieres in cooptatione Matthiae, neque Paulus eadem in ecclesiis loqui toties uetuisset. Sed hac arte, muliercularum gratiam conciliare sibi studuit.

I. Petri. 5 Adde, quod Petrus non solos eos qui presbyteri constituti fuissent, admonuisset, ut gregem pascerent, sed indiscriminatim id christianos omnes in communi fuisset adhortatus. Paulus etiam quum & ipse Mileti presbyteros ab Epheso conuocasset, non dixisset eis peculiariter. Attendite uobis & cuncto gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos, ad regendum ecclesiam dei, quam acquisiuit sanguine suo. Si spiritus sanctus presbyteris commiserit ecclesiam regendam, palam est & eos ministerium quoddam habere, quod non est gregi cum eis commune. Neque unquam spiritus, inter illos & gregem fecisset discrimen, si non aliquo ministerio fungerent in gregem, quod gregi uicissim in illos fungi non liceret.

Acto. 20 Adiciamus & istud, quod quum illius temporis presbyteri, quum per homines manibus impositis ordinarentur, fuissent nihilominus a spiritu sancto constituti, quemadmodum & Paulus hic asseuerat ob regendam ecclesiam, non est dubium, quin ea, quae concorditer ecclesiis illi tradiderunt, a spiritu sancto fuisse profecta. Neque enim credibile est tam celeriter post ipsius spiritus dilapsum, ullum dogma peruersum ab omnibus ecclesiis fuisse receptum.

XXXVII ¶ Testatur equidem Egesippus, Aniceti temporibus, quem a Petro numerat undecimum, ecclesiam permansisse uirginem. Cuius uerba si quis forte desideret, subiungam. Usque ad illa tempora (inquit) uirgo munda & immaculata permanit ecclesia, corruptoribus ueritatis & diuini uerbi temeratoribus, aut nusquam omnino extantibus, aut etiam, si qui forte fuerant, in occultis & abditis hiatibus terrae dilitescentibus. Ecce lector nondum penetrauit in ecclesiam publicus quispiam ueritatis corruptor & diuini uerbi temerator.

Quod diu male-
rit ecclesia in-
contaminata.

Simile quiddā & Irenæus, qui Policarpū Iohannis apostoli discipulum audiuit, de Sotheris Aniceti successoris tempore scribit, Aniceto (inquit) successit Sother, qui nunc duodecimo loco ab aplis episcopatus sortē obtinet, & easdē quas apostoli tradiderunt prædicationes diuinæ fidei, integras illibatasq; custodit. At quorsum ista? Nimirum ut intelligamus, illud syncærum incorruptumq; fuisse dogma, quod ab eius temporis scriptoribus unanimiter fuisse traditum. Quum igitur orthodoxi cuncti, qui temporibus ipsis, quicquā scripserant palam testentur, presbyteros uere fuisse sacerdotes, ministeriūq; peculiare super gregem habuisse, quis dubitabit quin istud solidum & ueracissimum dogma sit. Sed age iam istud ostendamus.

Presbyteri habuerunt ministeriū singulare

¶ Cōplures utiq; scriptores, tū græcos, tū latinos recensimus, nūc solū pontifices memorabimus, qui Petro successerunt. De Clemēte supra diximus. Successit autē huic Anacle-
tus, in cuius decretis ita tradit. Porro et Hierosolymitarū primus archiepūs B. Iacobus, qui iustus dicebat, & secundū carnem, domini nuncupatus est frater, a Petro, Iacobo, & Ioanne apostolis est ordinatus, successoribus uidelicet dantibus formā eorū, ut minus q̄ a tribus ep̄is, reliquis omnibus assensum præbentibus, nullatenus ep̄us ordinet, & cōmuni uoto ordinatio celebret. Reliqui uero sacerdotes a proprio ordinent ep̄o, ita, ut ciues & alij sacerdotes assensum præbeant & ieiunātes ordinationē celebrēt. Similiter & diaconi ordinent. Cæterorū autē graduū distributio, triū ueraciū testium, ep̄i scilicet probatiōe sufficere potest. Et rursus in eisdē. Sacerdotū fratres ordo bipartitus est. Et sicut dominus illū cōstituit, a nullo debet perturbari. Scitis autē a domino apostolos esse electos, & cōstitutos, & postea per diuersas prouincias ad prædicandū dispersos. Cū uero messis cœpisset crescere, uidēs paucos esse operarios ad eorū adiuuentū septuaginta eligi præcepit discipulos. Ep̄i uero duodecim apostolorū. Presbyteri q̄q; septuaginta discipulorū locum tenent. Hæc Anacletus.

XXXVIII

Iacobus iustus archiep̄s Hierosoly.

Episcoporum ordinatio.

Post hūc successit Euaristus, in cuius decretis ita legitur. Vnū nos fratres sentire oportet, & agere, ut sicut legimus, in

CONGRESSVS TERTIVS,

nobis unū cor & una anima esse probet. Scimus nāq; sicut & a patribus accepimus Christū esse caput, cuius & mēbra sumus, & ideo unū patrē habem⁹ dñm in cœlis. Sacerdotes uero uice Christi legatione funguntur in ecclesia.

Post hunc Alexander electus fuit, qui similiter in suis decretis, postq̄ ueruerat sacerdotes a clericis iniuste accusari, tandem subdit, peius malum fore non æstimo, q̄ christianos suis inuidere sacerdotibus.

Sixtus insup Alexandri successor in suis decretis ita scribit, Cognoscat uestra sapientia fratres charissimi, quia in hac sancta apostolica sede, a nobis, & reliquis episcopis, cæterisq; dñi sacerdotibus statutū est, ut sacra uasa nō ab alijs, q̄ a sacratis dominoq; dicatis contrectentur hominibus.

Thelesphorus itidē successor Sixti de sacerdotibus & ep̄is loquens in decretis suis ait. Ipsi autē qui proprio ore corp⁹ dñi conficiunt, ab omnibus sunt obediendi, & timēdi & nō dilacerandi aut detrahendi, quia a quibus se dñi populus benedici, saluari, & instrui cupit, nullatenus eos debet arguere, nec uulgus in eorū accusationē suscipi. Populus em̄ ab eis docendus est & corripendus, nō ipsi ab eo, quia nō est discipulus super magistrū. Nullo ergo modo dñi pontifices & reliqui sacerdotes, quibus dñi cōmissa est plæbs, rite populum possunt corrigere, si deceptionis se cognouerint laqueo infestari. Unde iustū est omnes in uniuerso orbe doctores legis, ea quæ legis sunt sapere, & nō sacerdotes dñi labijs suis, aut quibuslibet machinationibus maculare. Dum em̄ ipsos disponūt, aut cupiunt maculare, potius seipsos maculant & uulnerant. Dei ergo ordinationē accusat qua constituunt, qui sacerdotes accusat uel damnari cupit.

Eginus uero qui Thelesphoro successit, nullā de sacerdotibus sub hoc nomine mentionē facit in decretis, quæ cōmuniter canonibus apostolorum annectuntur.

Sed neq; Pius qui successit illi quanq̄ Ibo Carnotēsis ep̄s, uir mire diligens, in quinta parte collectionū suarū sic recenset Piū ipsum tradidisse. Sicut qui ecclesiā dei uastat eiusq; prædia & donaria expoliat & inuadit sit sacrilegus, sic & ille qui eius

sacerdotes insequit, sacrilegij reus existit, & sacrilegus iudicaf
Sed quid multis opus est.

Hos omnes constat ante Sotherē & Anicetū urbis Ro-
manæ fuisse epōs, & hæc de sacerdotibus quæ iā recensuim⁹
aperte tradidisse. Quare quū Egesippi pariter & Irenæi testi-
monijs, ut ostendimus, patet ecclesiā ad Sotheris & Aniceti
tempora permansisse uirginē incorruptā & inuolatā, non qu-
unquā uiolari possit, sed qu- nondū quisquē in eā irreperit hæresi-
archa, qui publice conatus fuisset eā contaminare, manifestū
est identidē & ministerium ipsum, quod sacerdotū proprium
est, non tū fuisse plæbi cōmune. Id quod iustissima ratione di-
uinitus ordinatū est. Plæbs em̄ formā gregis tenet, cui regen-
do, sacerdotes uelut pastores præficiuntur. Propter quod & Iohan. 21.
Christus Petro iam tertio dixit. Pasce oues meas. Et profecto
quæadmodū, oues ubi pastores abfuerint, pluribus malis affici-
untur. Quædā em̄ aberrant & dispergunt a reliquo grege, qu-
dam in morbos incidunt, quibus nisi medela protinus adhibe-
atur, euadunt incurabiles. Aliæ a lupis atq; cæteris id genus
crudelibus fætis deuorant. Nonnullæ qu- nō statis ad aquas &
pascua ducant remporibus, siti fameq; sæpius intermoriuntur.
Sic nimirū & populus (nisi maxima sollicitudine pastores eui-
gilent) quidā in morbos animi dilabunt, & in omne scelus ru-
unt, quidam per hæreticos & scismaticos deperiunt & lanian-
tur misere. Multi fame sitiq; pereunt ob diuini uerbi penuriā.
Innumeri deniq; per inuia discurrunt, & a recto tramite lon-
gius diuagant, ut quæadmodū in prouerbij Solomon ait. V-
bi nō est gubernator, dissipabit populus. Ista, nisi cotidie fieri
nostris oculis conspiciamur, auderet forte quisquē impudētis
or ea penitus inficiari. At cōpertissimū habemus, ubi sacerdo-
tes gregē sibi cōmissum pascunt uerbo, pariter & exēplo, po-
pulus a multis erroribus cohibet. Et contra, quū sacerdotes of-
ficia sua negligentius agunt, populus in malorū omniū bara-
trū, preceps corruit. Ea propter haud dubie Christus, quū pu-
sillū admodū haberet gregē, duodecim aplos instituit, quibus
& septuaginta discipulos adiecit utrisq; mandans, ut docerēt
plæbē, Petro tamen (quē suo gregi primariū reliquit pastorē)

XXXIX.

Iohan. 21.

Prouer. 11.

Sacerdotū ne-
gligentia plu-
rimū obest.

Matt. x.

Iohan. 21.

CONGRESSVS TERTIVS

id officij peculiarius iniunxit, nimirū, ut si se amaret, gregem suū studiose pasceret. Præter hæc, & apostolis siue per Christum, seu per Christi spiritū facta est potestas, ut illi pro suo iudicio presbyteros consecrarent, consecratosq; præficerent ecclesiis. Neq; defuit sponso futuræ gratiæ, quoties illi cuipiā ad hunc finē, suas essent imposituri manus.

XL ¶ Iam (opinor) intelligis lector, & neutiq; obscure, totā Lutheri iactantiam, quā aduersus sacrum sacerdotium euomuit, prorsus in nihilū euanuisse. Vbi nunc est quod tam arroganter affirmarat nullū esse uisibile sacerdotiū, nisi quod humanis mendacijs esset per Satanam erectū? Iam enim abunde constitit sacerdotiū aliquod esse quod non cunctis christianis cōmune sit, idemq; diuinitus fuisse institutum. Et sane si de uocabulo sacerdotij nusq; extaret sermo, tamē q; de re sacerdotij, hoc est de presbyteratu in scripturis tā copiose traditū sit, nimisq; stolidū fuerit ipsum incessere uelle. Cæterū q; tam res q; nota menclatura sacerdotij palam ex ipsis scripturis asseratur, tantusq; huic negotio priscorum numerus unanimiter astipulet nec sit quisq;, aut ex recensioribus, aut ex ueteribus illis orthodoxis qui dissideat, sed nec ulla queat adduci aut ratio aut scriptura qua possit inferri contrariū, quid insanius aut impudentius cogitari poterit q; huic tam clarissimæ ueritari tenebras uel las iniicere conari? Quoniam igitur hactenus firmatū est sacerdotium, quo stabilito non possunt non cōsequi cætera que de sacrificio missæ tradita sunt a patribus, nihil opus fuerit hic reliqua conuellere, quæ Lutherus contra missæ sacrificium non minus stolide q; impie deblaterauit. Nam alibi fufius ea res a nobis tractatur, nimir; in apologia qua Lutheri cauillos in libellum illustrissimi pariter & doctissimi regis explosim⁹. Quamobrem & huius disceptationis hic iam finis esto.

Solū JESU Paderb.

Coloniæ in officina honesti ciuis Petri Quentel

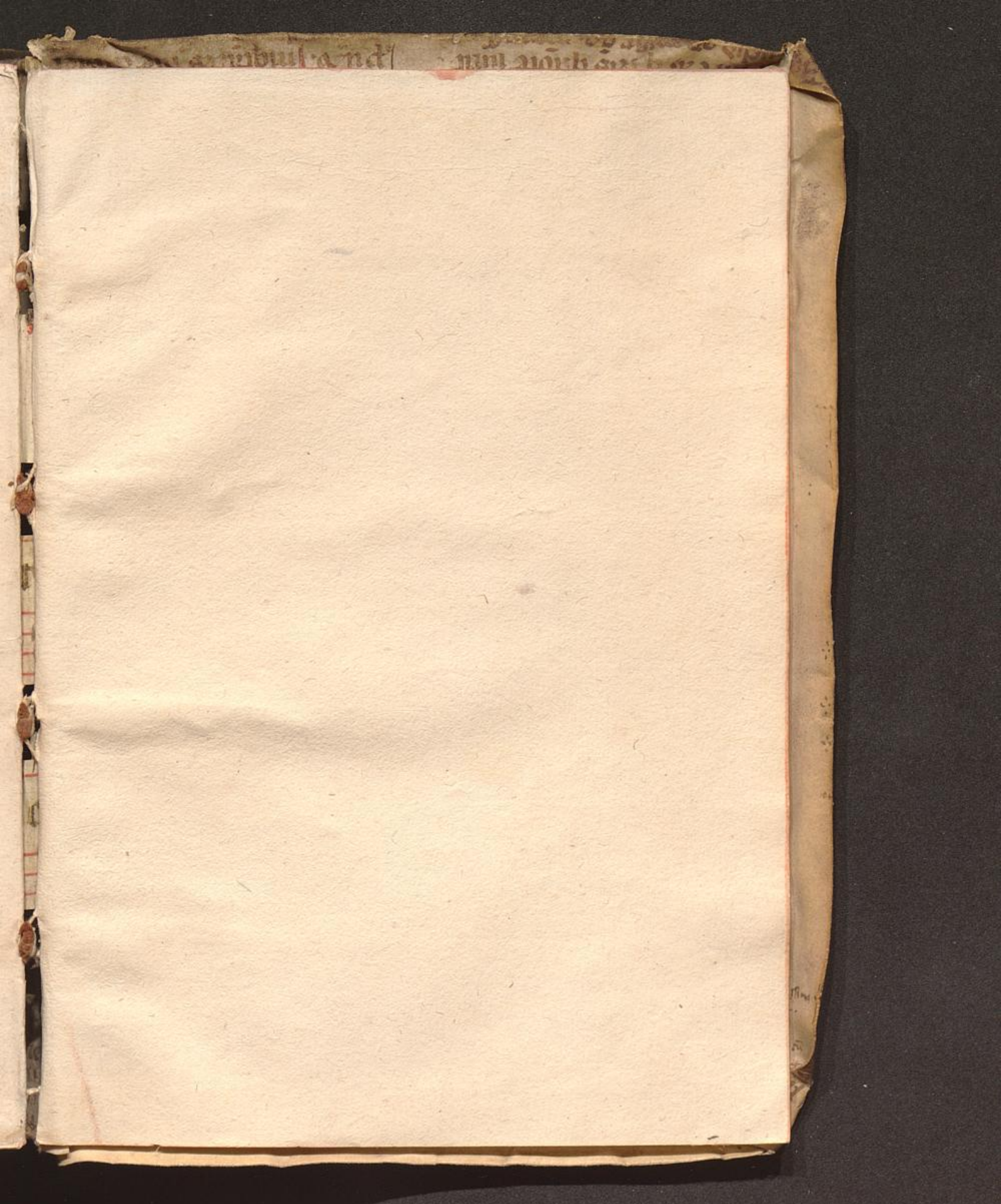
Anno M. D. XXV.

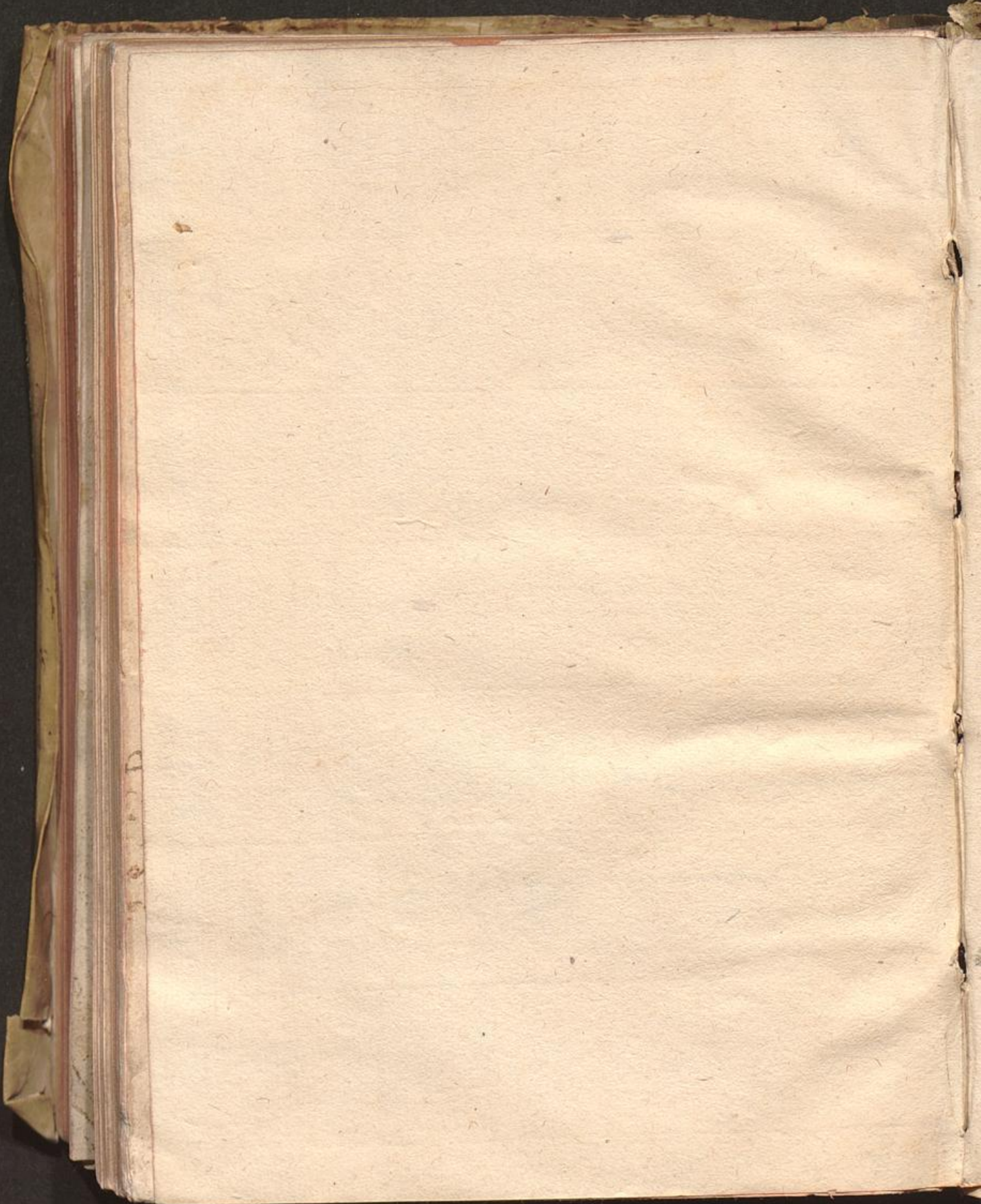
Errata aliquot perpauca.

- Folio primo, facie prima, linea añpenultima, lege sacerdotij laruas.
Fo. 2. fa. 1. li. 5. leg. in cis eruditionē.
Fo. 3. fa. 1. li. 4. a fine, leg. quia sacerdotes.
Fo. 4. fa. 2. li. 10. a fine, leg. Tanta auditorum
Fo. 8. fa. 1. li. 15. leg. & nos omnes secum, De quo & c.
Eodē, fa. 1. li. 19. leg. Vna enim oblatione consum.
Eodē, fa. 1. li. 8. a fine, leg. quicq; christiani.
Eodē, fa. 1. li. 6. a fine, leg. præter Christum illia.
Eodē, fa. 2. li. 19. le. & maxime Galathas.
Fo. 11. fa. 1. li. 9. leg. gradibus instrui.
Eodē, fa. 2. li. 10. a fine, leg. fit ut ad multo.
Fo. 14. fa. 2. li. 17. leg. oportet em̄ mitti &
Fo. 15. fa. 2. li. 10. a fine, leg. a se missis missus sic.
Fo. 16. fa. 2. li. 13. a fine, leg. hunc docebat
Fo. 19. fa. 1. li. 14. leg. apud posteros remanēt.
Fo. 26. li. 5. leg. promittēs.
Fo. 28. fa. 2. li. 12. mundo liberata.
Fo. 34. li. 34. hæc uarietas.

de

1466
Cogniti de finit. unque.
17 p. me. nupti ad d. rly. d. nia. d. na. cert. unque.
omne ad d. n. p. n. s. p.
17 p. me. nupti ad d. rly. d. nia. d. na. cert. unque.

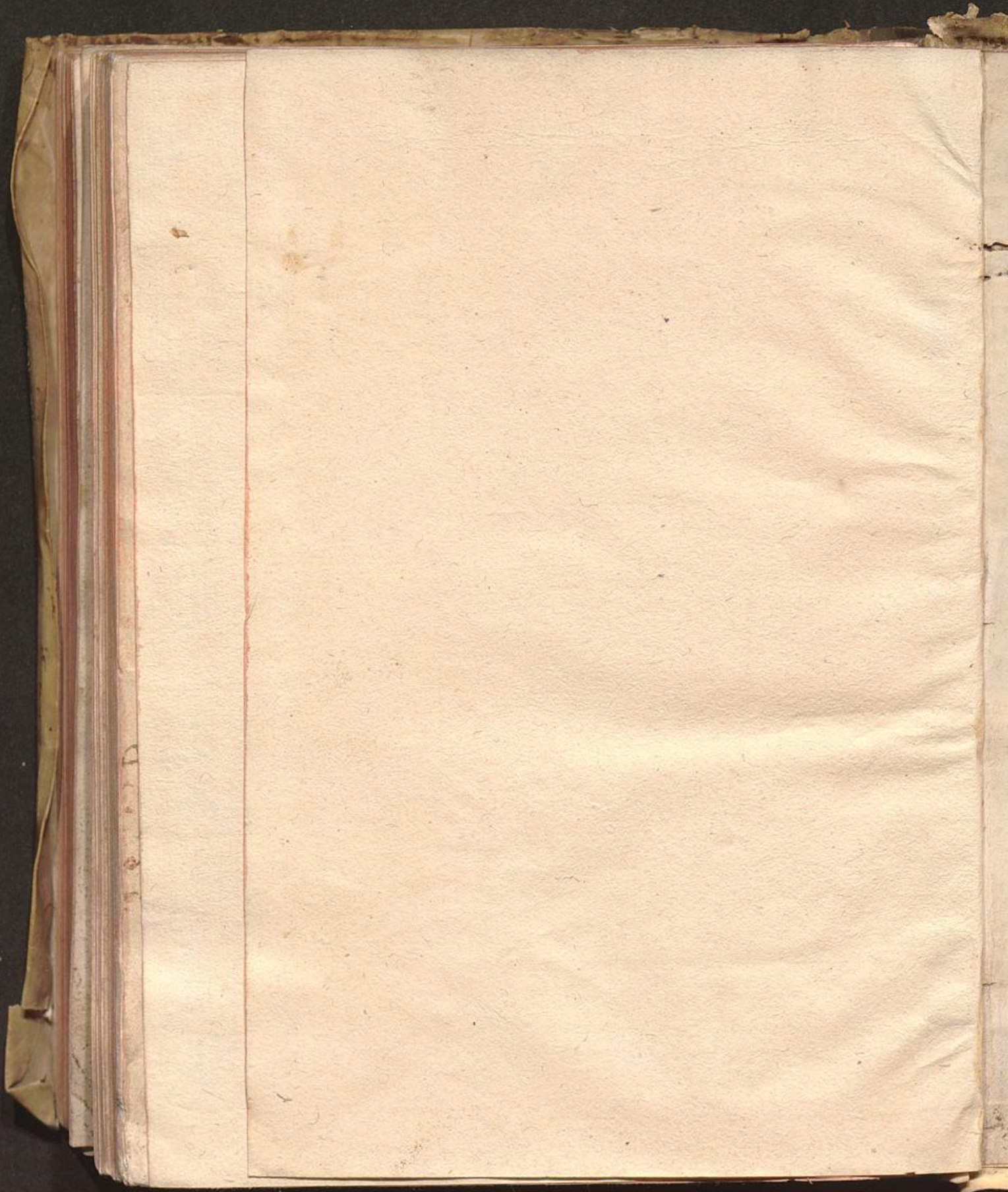

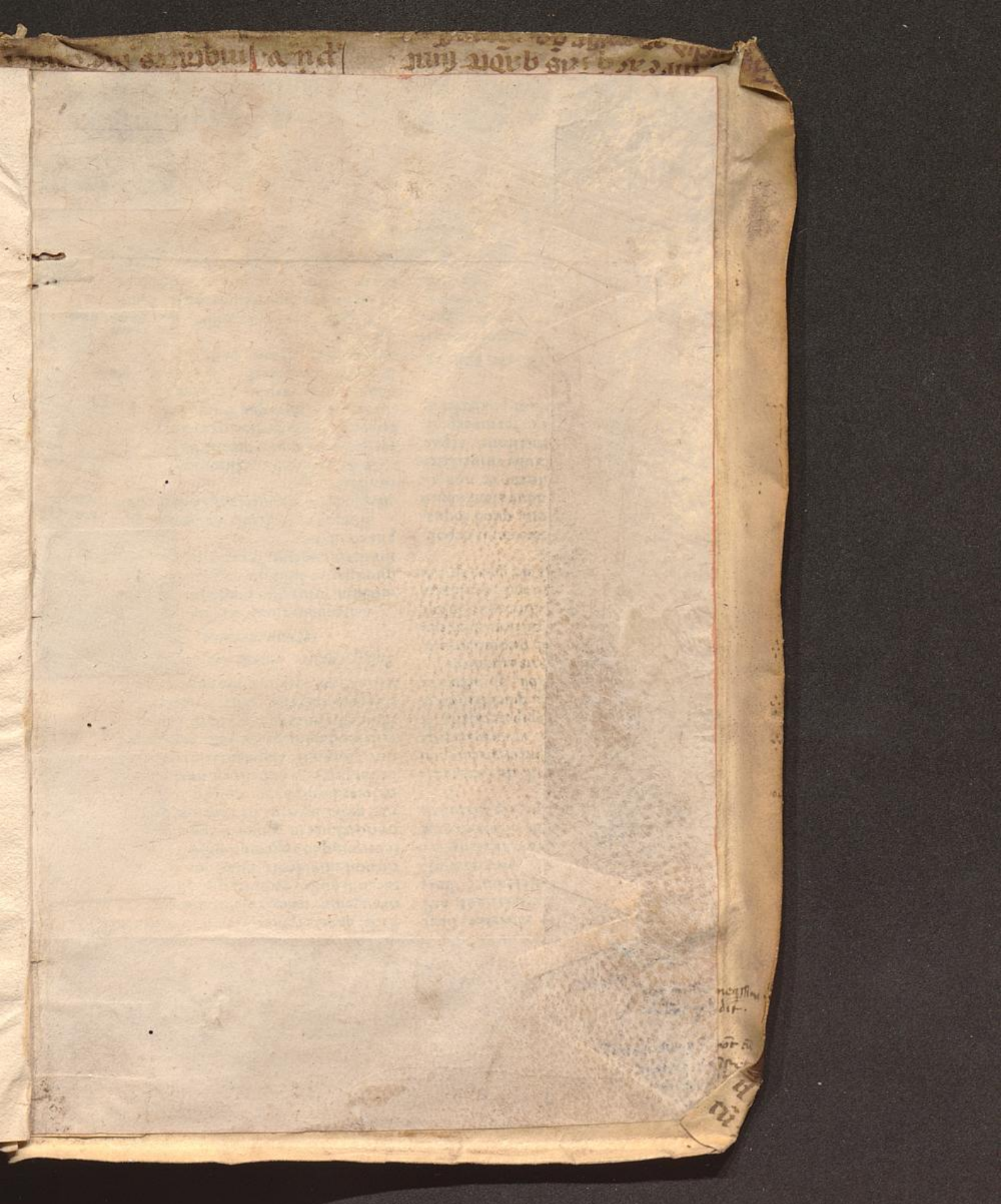

...mibus et ad

...mibus et ad

... scribitur a n d | ...

...
...
...
...

...ul' scdm sine timor
...sine cupiditas exeat. **C**u
...elligat no' possu' continē dū
...n' ē no' posse icā. si pot' n' uel
...pa uix ubi ag. **C**u p' qn
...dic se n' posse cōtinē utrum
...gat q' n' pot' cōtinē suis uirib'
...a auxili'... intelligit q' n'
...al' a' n' possit. Si sō m' hoc
...ufeste f' h' n' sap' h' h' h' h' h' h'
...ligat b' plane iūmē. Sine ad
...o eū dōno nich' possim'. **V**
...e me nich' potestis facē. 7 q'
...y. Nō q' h' f' f' f' f' f' f' f' f' f'
...ad ex nos q' exub. s' suffi
...ua ex teo ē. 7 ag'. **O**ne sine
...s' os conit' mei. 7 sap'. **V**
...m qm' al' nō possu' cē g' g' g'
...t. 7 h' ipm' erat sap'. **V**
...dōmū. nō dōmū ex d' p' ar' eū.
...e. cū d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...salu' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...e. d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...m' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...al' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...Ne uenire ad me. **V**
...llū. **H**oc a uis uult ē oltū
...q' uirib' suis saluā n' possit.
...abstine. hoc d' p' uaslo eis p'
...onē eo. **S**ta d' d' d' d' d' d' d'
...mult' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...p' h' p' t' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
...q' n' uoluit. **S** q' l' i' e' c' **R**epro
...negl'ia multos p' d' d' d' d' d' d'
...lo q' n' p' cū lib' ē oia' relit' h' p'
...abco' ex p' e' d' d' d' d' d' d' d' d'
...u' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'

ul' q' p' se tunc non
tationis causa
spat se g' fractū cal' h' d' d' d'
p' l' l' u' ag' t' p' r' o' z' o' b' r' u' c' t' i' o' n' i' s
fouea p' se poss' d' d' d' d' d' d' d'
ei resistente. **V**
hoies cū morte. h' u' a' l' i' m' o' r' t' e' n' i' s
se ipos rehuicare posse. 7 ut
dicat q' i' p' l' e' t' i' se nich' posse
in futō qn' ex se erūt ipotē d' d'
in uitoio m' d' d' d' q' cū d' u' i' t'
verit. qn' q' d' o' n' i' a' g' laborabu'
pediēb' salute' eoz. **I**p' e' e' c' a' l' e'
insidiat. i. f' i' m' h' o' i' s. q' h' y' i' p'
d' o' n' ē' s' p' e' t' i' i' n' g' n' **T**u' i' n' s' i' d' i' a'
e' n' e' o' u' l' l' i' t' i' m' q' o' i' a' s' e' p' o' s' s' i' t'
t' e' o' p' h' i' m' o' r' t' e' r' e' s' a' d' h' q' g' r' a'
u' e' n' t' s' i' b' i' e' p' a' n' s' i' m' e' c' u' l' a' u' t' i' l'
nō p' s' s' i' t' e' l' i' s' l' a' r' g' i' e' o' d' o' m'
p' a' s' s' i' a' g' i' a' t' o' r' e' t' u' m' y' i' e' r' o'
l' a' n' d' o' **B**er' t' i' c' u' s' m' o' n' i' a' d'
g' a' n' t' s' e' q' n' s' i' m' i' a' t' q' p' o' s' s' i' t' i' t'
s' i' b' i' u' d' e' n' t' d' i' s' t' i' a' l' i' a' **D**ō
u' u' a' n' e' e' o' s' q' s' e' nō u' u' a' n' t'
f' u' n' g' i' t' s' e' q' i' u' p' i' f' i' n' g' u' r' s' e' **V**
Hic d' i' s' c' i' p' l' i' e' e' s' t' u' g' i' e' t' f' i' e' c' i' t'
q' n' a' b' e' o' q' d' i' c' s' e' nō p' o' s' s' e' c' o'
a' u' t' u' i' s' c' o' n' t' i' n' e' q' nō p' o' t' e' s'.
q' i' n' u' i' s' s' u' a' s' q' n' p' o' t' e' s'. **I**
d' s' q' p' a' t' i' t' t' e' t' e' p' t' a' n' s' u' p'
u' i' n' p' r' e' t' e' a' nō n' e' c' r' o' d' i' t'
s' i' s' cū e' o' q' o' i' a' p' o' t' s' i' c' u' l' g' a'
n' h' t' n' v' s' o' l' i' d' e' s' q' o' q' r' e' x'
m' i' l' i' a' m' a' r' c' h' a' z' n' o' n' p' e' e'
u' l' l' o' p' o' s' s' e' cū d' f' e' c' t' u' p' o' s' s' e'
p' a' t' u' r' e' s' u' p' l' e' **S** i' a' p' o' t' e' s'
m' e' x' t' e' n' s' i' l' e' s' **V** l' e' t' i' q' n'

Falsio in qua...

Proloqu...

possibile...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

739

B te redimite scōz tuoz

quē causa hominū

...

...

...

...

...

...

...